

Poljina plačana v golovini

SLOVENSKI

ČEBELAR

1948

50. LETNIK

3.-4. ŠTEV.

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKE ZADRUGE ZA SLOVENIJO

3. in 4. številka

V Ljubljani 1. aprila 1948

50. letnik

Vsebina:

Rihar Jože: Zboljšanje čebelje paše, zemljišča za medeče rastlinstvo . . .	49	Osmrtnice	
Močnik Peter: Izkoristimo neobdelana zemljišča!	54	Vehovec Jakob. Hrastnik Franc. Cigale Jožef. Barle Avguštin. Mlakar Jakob. Matevž Ceferin. Banič Alojz	82
Dr. Fr. Bezljaj: Drobeci iz pradavnine (Nadaljevanje)	57	Mali kruhek	
Zunko Ivan: Naši čebelnjaki	64	Dren. Kako smo ozdravili črnovojnika, da ni več kradel medu. Vitaminski med. Učinkovitost in množina čebeljega strupa. Dim iz tovarniških dimnikov. Čebelam človekov vonj ni prijeten. Prepih pred čebelnjakom. Staro zdravilo proti angini	85
Peternel H.: AZ-panj kot matičnjak	66	Naša organizacija	
Lampret Ignac: Matica v nenavadnem prenočišču	68	Dopisi: Zasavje se dviga. Delovanje čebelarke podružnice v Ljutomeru	87
Savinjska: Roj v avgustu	70	Zapisnik prve redne skupščine ČZ	88
V. R.: Prerez skozi semensko mošnjico matice	71	Delovanje izvršnega odbora ČZ	95
Vales Josip: Zgornje žrelo pri osvetljenih panjih	72	Zadružni vestnik	96
Fr. Ločniškar: Čebelarke resnice in bodice	73	Na ovitku: Mali oglasi. Pojasnila k vzrejni knjižici	
Rojec Vlado: Plemenilne postaje v letu 1947	74		
Rihar Jože: Obveščevalne postaje	77		
Posvetovalnica			
Ali je begalnica pri AZ-panju umestna? Zagoneten pojav. Ubežna matica. Barvanje panjev	79		

List izhaja mesečno. Glavni in odgovorni urednik: Rojec Vlado. Izdaja Čebelarica zadruga za Slovenijo. Tiska Triglavsko tiskarna v Ljubljani. Letna naročnina za zadržnike 75 din, za nezadržnike 100 din, posamezna številka 10 din. V inozemstvu stane list 120 din.

Vabilo

na redni letni članski sestanek Čebelarke podružnice Celje, ki se vrši v nedeljo dne 11. aprila 1948 ob 9. uri dopoldne v dvorani Obrtnega doma (Vodnikova ulica) s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev po predsedniku, določitev zapisnikarja in dveh overovateljev.
2. Predsednikovo, tajnikovo in blagajnikovo poročilo.
3. Poročilo računskih preglednikov.
4. Volitev poslovnega odbora in namestnikov.
5. Volitev računskih preglednikov.
6. Volitev delegatov za skupščino.
7. Določitev dveh kandidatov za upravni odbor zadruge.
8. Slučajnosti in predlogi.

Ako ob določenem času sestanek v smislu člena 6 pravilnika ne bi bil sklepčen, se vrši skupščina pol ure pozneje, ki sklepa veljavno ob vsaki udeležbi članov. — Odbor.

Spomladanska razstava

kokoši in golobov bo odprta v Zagrebu od 3. do 12. aprila. Razstavljeni bodo razplodna jajca, čistokrvna piščeta, mladici pur, gosi, golobov itd., slike iz veterine in higijene, inkubatorji, umetne valilnice in ostale vzrejne potrebščine. V prostorih izložbe se bodo vršila tudi strokovna predavanja in tečaji o ravnanju z inkubatorji ter o tehniki umetne kmetovalni piščet. Vzrejevalci kokoši, kmetovalci in zadržniki se zelo zanimajo za to razstavo.

Ing. Rihar Jože:

Zboljšanje čebelje paše, zemljišča za medeče rastlinstvo

Slovensko čebelarstvo ima za seboj že precej dolgo in pestro razvojno pot. Največjo pozornost smo v vseh preteklih desetletjih posvečali — kar je povsem naravno — čebelarskemu pouku in iskanju primerne oblike panja. Pouka o čebelarskih vprašanjih in o splošnem pomenu čebelarstva bo treba še in še. Da, celo poglobiti ga bo treba in razširiti. Mislim tu na mladino, ki bo delala med ljudstvom — na bodoče brigadirje, učitelje in agronome. Razen tega pa bomo morali pouk prilagoditi najnovejšim izpopolnitvam našim razmeram kar dobro prilagojenega AZ-panja.

Razen znanja in primerne panja so za uspeh v čebelarstvu potrebni tudi dobri čebelji rodovi. S temi se na srečo lahko pohvalimo, le da jih bomo morali še izčistiti in plemenititi. Osnovnega pomena pa je dobra paša.

Vsi čebelarji se dobro zavedamo, da je paša podlaga za čebelarjenje. Nešteto pa je dokazov, ki govorijo, da so se pašne razmere v zadnjem stoletju znatno poslabšale. Znano nam je, da ima v rastlinski proizvodnji večina agrotehničnih ukrepov za posledico, da se pašne razmere slabšajo. Proces slabšanja pašnih razmer se še ni in se v dogljednem času še ne bo zaustavil. O tem je bilo že precej napisanega.

Zakaj in kako bo izvajanje petletnega plana ugodno vplivalo na izboljšanje čebelje paše?

Pri izboljšanju čebelje paše bomo aktivno sodelovali, ako bomo storili vse, da bodo kmetovalci gojili čim več oljnih rastlin. Predvsem čebelarji-kmetovalci si morajo prizadevati, da bodo postavljeni petletni plan v pogledu setve medečih rastlin ne samo dosegli, ampak tudi prekoračili. Zato bomo posejali čim večje površine z oljno repico ali ogrščico — ozimno ali jaro — ter posadili čim več sončnic. Tudi setve bele slačice in lanu se naj najprej oprimejo kmetovalci-čebelarji v onih okoliših, ki so določeni za gojitev navedenih dveh industrijskih rastlin.

To vse že vemo, bo marsikdo pripomnil, ko bo prebral zgornje vrstice. Naslov članka obeta nekaj več! Tako je! Kar smo povedali in kar bo sledilo, navajamo zato, da razčistimo ta vprašanja, ker so se večkrat tudi v našem glasilu zagovarjala razna, včasih tudi nepravilna naziranja. Zato le malo potrpljenja, ničesar ne bomo ostali dolžni!

Oljne in krmne rastline gojimo na njivah na velikih površinah. Seme pridelamo bodisi doma, ali nam ga pa preskrbi državna semenarna. To poudarjamo zaradi tega, ker ni namen zemljišč, določenih za sajenje medečih rastlin, da bi se na njih površini pridelovala semena oljnih ali krmnih

rastlin, katera nam lahko preskrbi oblast sama preko državne semenarne. Priporočati pa je seveda, da pridela vsak kmetovalec čim več semen sam. Saj se na ta način osamosvojimo v pogledu semenske preskrbe. Vemo pa tudi, da imajo čebele najboljšo bero na deteljiščih, ki smo jih pustili za seme. Prva košnja detelj in pa v začetku cvetja pospravljena deteljišča kaj malo izboljšujejo pašo. Najboljša izdatno medeča detelja, ki je precej razširjena, je skoraj edina enoletna rdeča detelja ali inkarnatka. Na splošno si bomo čebelarji prizadevali, da se bodo povečale zlasti površine s čistimi posevki inkarnatke, nokote, esparzete in švedske detelje. Za travne mešanice so pa primerne naslednje metuljnice: švedska detelja, bela detelja, nokota (navadna in močvirna), hmeljna ali rumena deteljica in ranjek. Semen večine navedenih detelj primanjkuje. Državna semenarna jih skuša vsako leto preskrbeti iz tu- ali inozemstva.

Čebelarji-kmetovalci lahko v precejšni meri vplivajo, da se v njihovem okolišju poseje čim več naštetih rastlin. Zlasti ekonomičnejši čebelarji pri državnih posevkih in kmetijskih zadrugah lahko v znatni meri prispevajo k izboljšanju čebelje paše.

Na nekoliko drugačen način, vendar v isti meri vplivamo na izboljšanje čebelje paše s tem, da posadimo čim več raznovrstnega sadnega drevja, n. pr. češenj, višenj, lešnikov, jablan in raznega jagodičja kot n. pr. malino, grozdice, kosmuljo, robido, jagodo itd. Sadike teh rastlin naročamo v državnih drevesnicah, ki imajo nalogo, da jih proizvajajo v čim večji množini.

Pri povečavanju setve in saditve navedenih rastlin se vključujemo, kot smo rekli, v splošni poljedelski in sadjarski plan. Ljudska oblast nam bo pri tem pomagala z nasveti, s semeni, s sadikami in gnojili. Tu se pa čebelarji ne smemo zaustaviti. Imamo svoj plan za izboljšanje čebelje paše, ki zahteva, da sami postanemo aktivni voditelji pri saditvi in setvi medečih rastlin, ki se ne gojijo, ali se še ne gojijo nujno.

Naravno je, da si bomo za razmnoževanje teh izrazito čebelarskih rastlin napravili natančen načrt in se tudi po njem ravnali. Skušali bomo predvsem povečati izvore zgodnje spomladanske obnožine — osnove za razvoj čebelje družine. Rastline z zgodnjo spomladansko pašo bomo sadili v neposredni bližini čebelnjakov (zgodnje moško-cvetne vrbe, lešnike, jagodičje itd.). Druga naša naloga pa bo, da bomo razmnožili izrazito medeče rastline, da bomo z njimi zamašili tako imenovano julijsko pašno vrzel, t. j. brezpašno dobo, ki nastopa v vseh letih, kadar gozd ne medi, pred ajdovo pašo.

Katere so najboljše medeče rastline in v kakšne namene jih bomo rabili? Kako jih bomo gojili in razširjali?

V odgovoru bom navajal pri rastlinah povsod njih botanična imena, da se izognemo zamenjavam. Posebno priporočljive rastline so tiskane debelo.

Kot prav dobre medonosnice slovijo tale nad 10 m v višino rastoča drevesa: topola (*Populus* sp.), **beli javor** (*Acer pseudoplatanus*), **ostrolistni javor** (*Acer platanoides*), **divji kostanj** (*Castanea vesca*), **akacija** (*Robinia pseudoakacia*), **božje drevo** (*Ailanthus glandulosa*), **sofora** (*Sophora japonica*), **žlahtni kostanj** (*Castanea sativa*), **jerebika** (*Sorbus aucuparia*).

Drevesa, ki dosežejo najvišjo rast, so navedena med prvimi, sledijo jim drevesa, ki dosežejo nižjo, vendar nad 10 m visoko rast.

Naslednje vrste dreves dosežejo večinoma višino od 5 do 10 m: **iva** (*Salix caprea*), **rana vrba** (*Salix daphnoides*), **siva vrba** (*Salix cinerea*), **perzijska vrba** (*Salix Smithiana*), **maklen** (*Acer campestre*), **ocetovec** (*Rhus*

typhina), tisa (*Taxus baccata*), plutovec (*Phellodendron amurense*), rumeni dren (*Cornus mas*), čremsa (*Prunus padus*), mokovec (*Sorbus aria*).

Navedimo še nekaj izborna medečih nizkih dreves oziroma lepotičnih grmov in vzpenjalk: mehurka (*Colutea arborescens*), relika (*Cytisus scoparius*), karagana (*Caragana arborescens*), črna jelša (*Alnus glutinosa*), pesikovina (*Lonicera xylosteum*), vaigelija, panešplja (*Cotoneaster horizontalis*), **glog** (*Crataegus* sp.), črni trn (*Prunus spinosa*), **bisernik** (*Symphoricarpos racemosa*), skalna hruška (*Amelanchier vulgaris*), krhlika (*Rhamnus frangula*), kalina (*Ligustrum vulgare*), mahonija (*Mahonia aquifolium*), kustovnica (*Lycium vulgare*), **divja trta** (*Ampelopsis* sp.) — vzpenjalka, dresen (*Polygonum Aubertii*) — vzpenjalka.

Od eno- in večletnih zelenatih rastlin bomo razširjali zlasti: **zlato rozgo** (*Solidago virgoaurea*), **drobno cvetne pozne jesenske astre**, boreč (*Borrago officinalis*), gadovec (*Echium vulgare*), repnjak (*Arabis albida*), oblasti glavač (*Echinops sphaerocephalus*), **facelija** (*Phacelia tanacetifolia*), **medeno deteljo** (*Melilotus* sp.). Skušali bomo priti do enoletne medene detelje (*Melilotus albus* var. *annuus*), ki jo bomo sejali kot krmno rastlino spomladi med žita. Enoletni melilotus bo prikladen tudi kot rastlina za podoravanje. V Ameriki je ta detelja znana pod imenom hubam detelja. (Vabimo vse čebelarje in prijatelje čebelarstva, ki imajo znanje v Ameriki, da si skušajo od tam preskrbeti vsaj malenkost semena te detelje in ga poslati piscu tega članka, ki bo ukrenil vse potrebno za nadaljnje razmnoževanje.)

Prav gotovo je, da gornji izbor najboljših medečih rastlin ni popoln in tudi ne dokončen. Prav verjetno se bo marsikateremu bralcu zdelo, da je preveč imen manj znanih rastlin. Zavedati pa se moramo, da nikakor ni potrebno na zemljiščih, namenjenih za medeče rastlinstvo, gojiti vse ali pa večino priporočenih medečih rastlin. V marsikaterem primeru se bomo omejili le na nekaj najbolj prikladnih. O tem bomo podrobneje govorili v naslednjih odstavkih.

V kakšne namene bodo rabile našete rastline?

Drevje in grmičevje za olepšavo drevoredov, parkov, stanovanjskih kolonij, za posaditev golih, pustih, močvirnih zemljišč, ki so bodisi izsekana, bodisi neprikladna za druge namene, dalje za zasaditev bregov melioriranih rek, železniških nasipov, cest itd. Za vsak namen moramo iskati posebno, najbolj prikladno drevo ali grm, ki ustreza vsem zahtevam glede višine rasti, uspevanja v dotični zemlji, nadmorske lege kraja itd.

Kakšno je stanje zemljišč za medeče rastlinstvo in kako bomo ta zemljišča izkoristili?

Nekatere čebelarske družine in podružnice so si na poziv prve širše seje upravnega odbora čebelarske zadruge leta 1946. preskrbele iz agrarnega fonda večja ali manjša zemljišča. Z uspehom je uporabljala svoje zemljišče zlasti ljutomerska podružnica.

Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo je spomladi 1947 izdalo odločbo, da lahko dodele pristojne komisije za agrarno reformo čebelarskim družinam v območju vsake podružnice zemljišča v skupni izmeri 1 ha. Ako je zanimanje za zemljišča pri več čebelarskih družinah, dobe poedine družine sorazmerno manjše parcele. Prošnje za dodelitev zemljišč vlagajo družine pri okrajnih komisijah za agrarno reformo. Po dosedanjih podatkih so si pridobile zemljišča za medeče rastline naslednje čebelarske družine oziroma podružnice: Krško, Celje, Maribor, Sv. Marko niže Ptuj, Kozje, Lo-

gatec, Selnica ob Dravi, Grosuplje, Gornji grad, Ljubljana, Kočevje, Novo mesto in Ptuj. Poleg tega ima čebelarstva zadruga v Ljubljani vrbov nasad na Barju. Sortiment vrb z dvorišča Čebelarne bo prenesla letošnjo pomlad na zemljišče Mestne vrtnarije v Ljubljani, kjer bo nasadila tudi ostala matična drevesa in vzdrževala drevesnico. Zaradi razmnoževanja facelijinega semena je najela lansko leto njivo.

Takšno je trenutno stanje zemljišč za medeče rastlinstvo. Led je prebit. Na sestankih družine in podružnice že razpravljajo, kako bodo gospodarile na združnih zemljiščih.

Kako bomo ta zemljišča najintenzivneje izkoriščali, kako jih bomo oskrbovali, da bodo kljub majhni površini imela za celotno zboljševanje čebelje paše velik pomen?

Zemljišča bodo družine izkoriščale kot matičnjake, drevesnice, sortimentne nasade ali pa za njivsko pridelovanje semen.

Oglejmo si na kratko navedene načine uporabe teh zemljišč:

1. Zemljišča za medeče rastlinstvo kot matičnjaki. V primerni oddaljenosti posadimo razna najboljša medeča drevesa in grme. Ta tako imenovana matična drevesa bomo uporabljali za njih nadaljnje razmnoževanje. Namenjena bodo za pridobivanje potaknjencev, grebenic in poganjkov. Najlažja je vzgoja iz potaknjencev. To vzgojo uporabljamo pri večini vrb. Med matična drevesa sodijo vsekakor vrbe kot so: rana vrba, perzijska vrba, Kiblerjeva vrba in druge zgodnje moške rastline z rumenimi prašnimi cveti, ki imajo dolge in debele mačice.

Pri najboljši čebelarški vrbi ivi ali mačkovecu je vzgoja iz potaknjencev težja. Potrebna je vrtnarska zemlja in nega. Zato je najbolje pridobivati pri ivi nove rastline z grebenicami. Z grebenicami razmnožujemo tudi kosmuljo, divjo trto itd.

Nekatere rastline, kakor so bisernik, očetovec, malina, vrtna jagoda, zlata rozga itd. delajo nadzemne ali podzemne poganjke, tako imenovane pritlike. Razmnoževali jih bomo predvsem s poganjki.

Pri vseh načinih razmnoževanja s potaknjenci, grebenicami, pritlikami ali cepiči so nove rastline sortno popolnoma enake matičnim rastlinam. Pravimo, da vegetativno razmnoževanje daje sortno čiste potomce.

Naš izhodiščni material so matična drevesa. Do njih pridemo, ako vzamemo potaknjence, poganjke, cepiče ali seme od najboljših, našim podnebnim in talnim razmeram najbolj prilagojenih dreves, ki jih najdemo v bližnjem ali daljnem okolišu. Te potem vzgojimo na našem zemljišču.

V matičnjak pa spadajo tudi drevesa, ki jih razmnožujemo s semenjem. Sadike javora, božjega drevesa in sofore vzgajamo po navadi iz semen. Pri božjem drevesu se primejo tudi koreninski potaknjenci. Ni pa primerna vzgoja vrb iz semena, ker bi dobili približno pol ženskih rastlin s pestičnimi cveti in pol moških s prašnimi cveti. Iz semena vzgajamo tudi glog, rumeni dren, črni trn, tiso, vrtnice, panešpljo itd.

Potrebno pa je, da razmnožujemo n. pr. semenke le od tistih dreves zlahtnega kostanja, ki se odlikujejo po enakomerno debelih, maroniju podobnih plodovih. Prav tako bomo poiskali kot matična drevesa lokalne sorte češenj in višenj, ki bodo rabile za nadaljnje razmnoževanje, ki pa bodo obenem v okras in vsem zemljanom, željnih češenj in višenj, v užitek.

2. Zemljišča za medeče rastlinstvo kot drevesnice. Prej navedena in še druga matična drevesa ali grmičje ima lahko posajena čebelarstva družina

na svoji parceli ali pa čebelar na svojem zemljišču. Ta način izkoriščanja zemljišč ne zahteva mnogo truda in ne posebne kakovosti zemlje. Važno je predvsem to, da si zagotovimo odjemalce, da zainteresiramo okoliške čebelarje in ostale za sajenje potaknjencev, poganjkov ali vzgojo dreves iz semen. Ako je na razpolago večja množina semena ali potaknjencev, priporočamo, da se družina ali podružnica poveže z najbližjo ljudsko šolo in organizira skupno saditev ali setev na neobljudenih ali nepogozdenih zemljiščih.

Iz tega je razvidno, da ne pritiče bistvena vloga kakovosti zemlje. Matičnjak imamo lahko na travniškem ali pašniškem svetu. Dostikrat je pa primerna za matičnjak tudi obrobna, prodnata, za druge namene neuporabna zemlja. Takih zemljišč je pa skoraj povsod dovolj.

Ako pa hočemo vzgajati iz potaknjencev, koreninskih pritlik ali semena sadike na drevesničarski način in jih kot eno-, dvo- ali triletne oddajati, potem moramo izbrati pač boljšo t. j. njivsko zemljo, ki mora biti globoko prerigolana. V ta namen lahko preorjemo tudi travnik.

Seme nabiramo večinoma pozno jeseni, ko je že zrelo in ga stratificiramo t. j. položimo ga v slojih v zabojčke, ki so napolnjeni z vlažnim peskom ali zemljo. Še kasneje stratificiramo pečke sadnega drevja, posušene semenke žlahtnega in divjega kostanja, šele v januarju pa nabiramo in vlagamo seme sofore. Spomladi pridejo vsa tako vložena semena v gredo setevnico na prosto. Za gredo setevnico izberemo topel, zaščiten prostor, ki ga jeseni prekopljemo in pognojimo s predelanim hlevskim gnojem ali kompostnico. Sejemo navadno v marcu. Semena zaščitimo s smrekovimi vejami. Najbolje je, da sejemo v vrste, ker se sicer ne bodo razvile dovolj krepke rastline. Seme prekrijemo z zemljo približno trikrat tako visoko kot je semenska debela. Z grabljami namečemo na seme prst, to pa pritisnemo z lopato ali desko. Gredo setevnico nato — in po potrebi tudi kasneje — zalijemo. Takoj, ko rastlinice razvijejo liste, jih prestavimo v drevesnico. Pred presaditvijo in po presaditvi v drevesnico tudi rastlinice zalijemo. Prodajamo eno-, dvo- ali triletne sadike. Način sajenja sadik je bolj ali manj podoben sajenju sadnih dreves, zato ga tu ne bomo opisovali.

V tistih krajih, kjer za drevesničarsko vzgojo medečih rastlin ni možnosti, bomo iskali sadike najboljših medečih dreves, grmov, eno- ali večletnih medečih rastlin pri najbližji vrtnarji ali gozdni drevesnici.

3. Zemljišča za medeče rastlinstvo kot sortimenti raznih zvrsti najboljših medečih rastlin. Medtem ko imamo v matičnjaku po eno ali več edink določene sadne vrste, imamo v drevesnem sortimentu posajene vse inačice, tipe neke vrste. Tu se praktičnost neha in se začne delo ljubitelja in selekcionista, vzgojevalca novih boljših tipov. To delo je le za izkušene vrtnarje ali prirodoslovce — ljubitelje, ki imajo bistro oko in znajo spraviti skupaj dragocene kolekcije med seboj čim bolj podobnih zvrsti neke drevesne vrste. Kdo pozna vse zvrsti vrb, ki rastejo na Slovenskem? Kdo je že doslej proučeval razne sorte medenih detelj ali celo skušal vzgojiti iz njih nekaj, kar bi bilo morda za naše razmere ključ za izboljšanje čebelje paše?

4. Zemljišča za medeče rastlinstvo in njivsko pridelovanje semen. Tiste čebelarske družine, ki so prejele v izkoriščanje njivsko zemljo ali travnike, to je orno zemljo, se bodo lahko posvetile bodisi drevesničarstvu ali pa njivskemu pridelovanju najboljših medečih rastlin, katerih semen ni mogoče najti po trgovinah. Veliko povpraševanja je po semenih medene detelje,

facelije, boreča, gadovca itd. Vsaka čebelarška družina si mora za setev najprej preskrbeti seme, da ga bo nato mogla sama dalje razmnoževati.

Odsek za medeče rastlinstvo pri čebelarški zadrugi bo v letošnjem letu pred spomladansko setvijo oziroma saditvijo razdelil med interesente med drugim okrog 10.000 vrbovih potaknjencev, preko 30 kg semena facelije, dalje preko 200 dvoletnih in nekaj večletnih sadik sofore. Prednost pri dodeljevanju bodo imele podružnice in družine, ki so sporočile zadrugi, da imajo zemljišča za razmnoževanje medečega rastlinstva.

Močnik Peter:

Izkoristimo neobdelana zemljišča!

V Sloveniji je zaradi hribovitosti mnogo neplodne zemlje. Mnogo je odpade na vodovja, ribnike, jezera, skalovja, pota, visoko ležeče goličave itd. Razen tega je nekaj take zemlje, ki sicer iz raznih razlogov ni plodna, pa bi pri določenih okolnostih lahko postala plodna. Ako na kaki zemlji ne uspeva rž ali pšenica ali krompir, nikakor ne moremo trditi, da je neplodna; lahko je uporabna še za pašnik, ki da pri pravi oskrbi morda celo več koristi lastniku kot njiva. Koliko prostora zavzemajo samo meje, kjer raste razno nepotrebno grmovje, koliko je sončnih bregov in neobdelanih reber, ki zaradi slabe zemlje niti za pašnike niso. V krajih, kjer je zemlja apnena, raste vsaj spomladansko in jesensko resje, ki dobro medi. Drugod najdemo na takih mestih kvečjemu materino dušico, ki jo čebele prav rade obletavajo. Dalje so razna močvirja, vlažne grape in drugi bolj ali manj sončni obronki, kjer rastejo razne rastline, ki jim prijeta vlaga in senca. Pogrešno bi bilo trditi, da take zemlje ni mogoče napraviti do neke mere plodne, jo posaditi z rastlinami, ki so gospodarstvu v korist. Veseli smo lahko, da take rastline imamo; le poznati jih je treba in, kar je glavno, na tej zapuščeni zemlji posaditi.

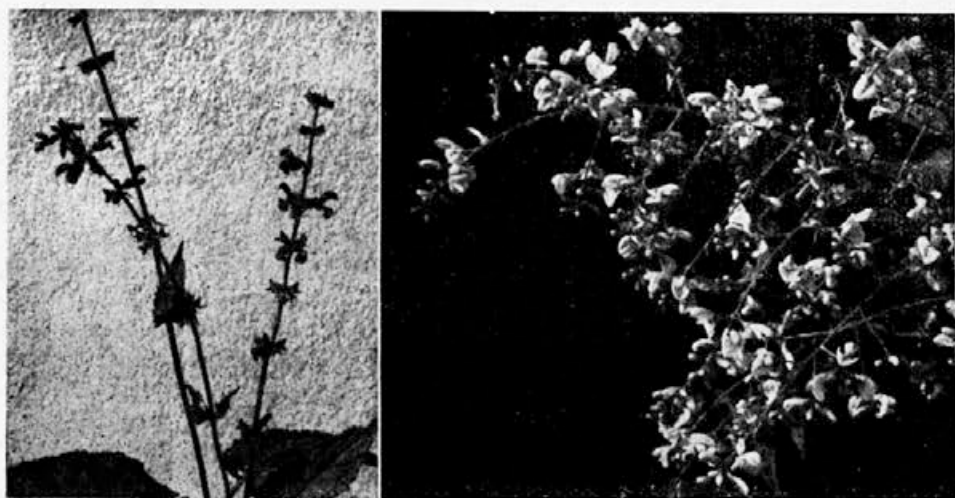
Industrializacija naše dežele s hitrimi koraki napreduje, kar bo imelo za posledico, da bo tudi izraba obdelane zemlje prikrojena potrebam industrije. Te pa se ne krijejo vselej s čebelarškimi potrebami. Zemlje, kjer bi rastle medovite rastline, bo torej vedno manj. Kljub temu bo ostalo dovolj zemlje, ki se doslej gospodarsko ni izkoriščala in se tudi v doglednem času ne bo. Skušajmo, da to zemljo obdržimo čebelarji zase, da jo uporabimo za gojitev medovitih rastlin.

Ni lahko preurediti obsežna zemljišča tako, da dajo čebeljo pašo, posebno še, ker ne gre za lastna, temveč tuja zemljišča, za zemljišča, ki so last nečebelarjev. Ta ugotovitev nam nalaga eno izmed najvažnejših dolžnosti. Treba je najti pota in sredstva, da pritegnemo k sodelovanju nečebelarje. Prvo pa je, da smo si sami na jasnem, kaj hočemo in kako bomo to, kar hočemo, izvedli. Posameznik je tu skoraj brez moči. Tu je potrebna množičnost, v prvi vrsti vzajemnost in dobra volja vseh članov čebelarške družine. Nečebelarji ne poznajo oplojevalnega dela čebele, ne naših načrtov in stremljenj za zboljšanje čebelje paše. Često so proti čebelarjem neprijazno, nekateri celo sovražno razpoloženi, češ da smo čebelarji veliki sebičneži, da pridelujemo

na njihovih njivah — med, ne da bi od tega medu imeli tudi oni kaj haska. Primerni stiki z nečebelarji, poučna predavanja s skioptičnimi slikami, pomoč pri preurejevanju slabih zemljišč, preskrba semena in sadik medovitih rastlin, pomoč pri setvi in sajenju teh rastlin itd. — vse to bi nečebelarje kmalu prepričalo, da je bila njih sodba prenagljena in nepravilna. Seveda bi morali čebelarji, ki imajo zemljo, v tem prednjačiti.

Z raznim nekoristnim grmovjem poraščena rebra in meje bo treba primerno preurediti, nekoristno grmovje izkoptati, drevje posekati. Na tako pripravljeno zemljo bomo potem posejali ali posadili medovite rastline. V posameznih primerih bo morda mogoče posaditi kako drevo ali grm tudi brez obsežnega krčenja drugega rastlinja, tako na primer lesko. Sicer je leska po naših brdih že dokaj razširjena, vendar je še mnogo prostora, kjer bi lahko uspevala. Na boljši zemlji bi lahko sadili tudi debeloplodno lesko.

Na levi: Kadulja (zapozneli in zato tako redki cveti). Na desni: Sofora

Pri sedanjem pomanjkanju maščob se gojitev leske, zlasti debeloplodne, gotovo splača. Pa tudi ob normalnih prilikah pridejo plodovi prav; saj dajo izborno olje in okusen nadev za potice. Očistimo torej naše meje kapičevja in podobnega grmovja. Zakaj ne bi rasel tam lešnikov grm?

In češnje! Vse premalo je še teh dreves pri nas in še vse premalo je tega sadja na trgu. Marsikje je dovolj take zemlje, ki bi češnjam ugajala. Tudi meje bi bile zanje primerne, ako bi ne bilo tamkaj nadležnega drugega grmovja. V Dolinškovi drevesnici pa tudi v drugih je precej dobrih vrst češenj na prodaj. No, in danes je vsak posestnik toliko več cepljenja, da lahko sam precepi divjake, ki jih je dovolj po mejah, s kako primerno sorto. Kdor potrebuje denar, ga najlaže zasluži pri češnjah.

Pozabljeni dren! Koliko je prostorov, kjer bi lahko rasel!

Ponekod je dren zelo razširjen, drugod pa ga ni, tako da ga le malokdo pozna. Povsod pa je koristen! Ker da rano spomladi čebelam obnožino, na jesen pa kiselkaste plodove za mezgo, ki jo kuharice zelo cenijo, je vsekakor

pametno, nadomestiti razno nekoristno grmovje po mejah z njim. Sedaj je že toliko sladkorja v prosti prodaji, da lahko vkuhavamo tudi dren!

Drugo medovito drevje in grmovje. Akacija je za posaditev slabih zemljišč prav primerna, vendar le na mestih, kjer se lahko poljubno razširi in ne škoduje drugim kulturam. Često najdemo akacijo v bližini železniških prog, pa tudi drugod, kjer je treba vezati zemljo. Pajesen (*Ailanthus glandulosa*) je pri nas še malo znano drevo. Odeto je z do ½ m dolgimi, razcepljenimi listi. Na jesen, ko odpade vse listje, ostane na drevesu seme v velikih šopih. Na pomlad veter seme raznese. Kamor pade, povsod rado kali. Beli jesen je podoben po rasti navadnemu jesenu, le da ima zgodaj spomladi velike bele cvetne šope, ki se razpuste skoraj prej kot listi. Čebele cvete močno obletavajo. Les ima kakor pri vseh jesenih precejšno gospodarsko vrednost. Marsikje bi bilo umestno zasaditi tudi beli javor, japonsko soforo in pravi kostanj.

Namesto različnega nekoristnega grmovja bi lahko rasel vsepovsod bisernik. Spoznamo ga po belih jagodah, ki se iz cvetov na jesen razvijejo. Vse poletje tja do jeseni odganjajo na vejah novi drobni cvetovi svetlordeče barve, ki močno medijo in jih čebele vztrajno obletavajo. Kjer se ta grm udomači, se kar sam dalje širi. Torej je dobro nadomestilo za drugo nekoristno grmovje. Mnogo obnožine pa tudi medečine nudi češmin, ki pa ga ne smemo saditi v krajih, kjer pridelujemo žitarice, kajti na njem prezimuje glivica, ki napada kot rja žitarice. In končno še — robidnice! Kakor maline tako tudi robidnice dobro medijo. O tem se je mogel že vsak čebelar prepričati. Seveda je robidnic mnogo vrst; tudi žlahtne so med njimi. Za naše namene bi zadostovalo, da bi razširili kako dobro divjo vrsto. Ob cesti od Fale proti Boču sem pred vojno videl robidnice, ki so bile obložene z obilnimi in debelimi plodovi. Tu bi lahko dobili sadike. Pri robidnicah ne bi prišel na svoj račun samo čebelar, temveč prav tako lastnik zemljišča, saj je sok robidnic prav zaželen.

Se beseda o žajblju in dveh deteljah! Obronki ob cestah so posebno primerni za divji žajbelj ali travniško kaduljo. Tam se izborno počuti in dobro medi. Cvet je večinoma modre, pa tudi svetlordeče barve; bolj redki so cveti bele barve.

Primerna vmesna kultura na travnikih je esparzeta (detelja), ki je trajnica in se zadovolji s slabo zemljo. Tudi njen med je prvovrsten. Prav prikladna rastlina za zapuščeno zemljo je nadalje buhara detelja, ki je dvoletna in se razraste v meter visok grmič z belimi cveti. Ako je sejana na njivi, jo lahko kosimo kot krmo.

Za vlažne prostore pridejo v poštev razne vrbe, ki bolj ali manj medijo. Pri nas je še vse premalo razširjena iva, ki najbolje in rano spomladi medi. Pa tudi nekatere druge vrbe, celo vrbe žalujke čebele rade obiskujejo deloma zaradi medu deloma zaradi obnožine. Koliko prostora bi lahko bilo posajenega z ivo ali z ostalimi vrbami, posebno še zategadelj, ker jih lahko razmnožujemo zelo preprosto — s potaknjenci!

Zbirka najvažnejših medovitih rastlin res ni velika. Zato pa naj te razmnožimo vsepovsod, kjer so prilike za njih uspevanje dane. Če je dolžnost čebelarских družin sejati in saditi medovite rastline — je dolžnost podružnic in vodstva zdruge, da preskrbe čebelarjem in nečebelarjem seme. Le s skupnimi naporimi čebelarjev in nečebelarjev bo mogoče zboljšati čebeljo pašo, ki je temelj uspešnemu pridobitnemu čebelarjenju.

Drobci iz pradavnine

(Nadaljevanje in konec)

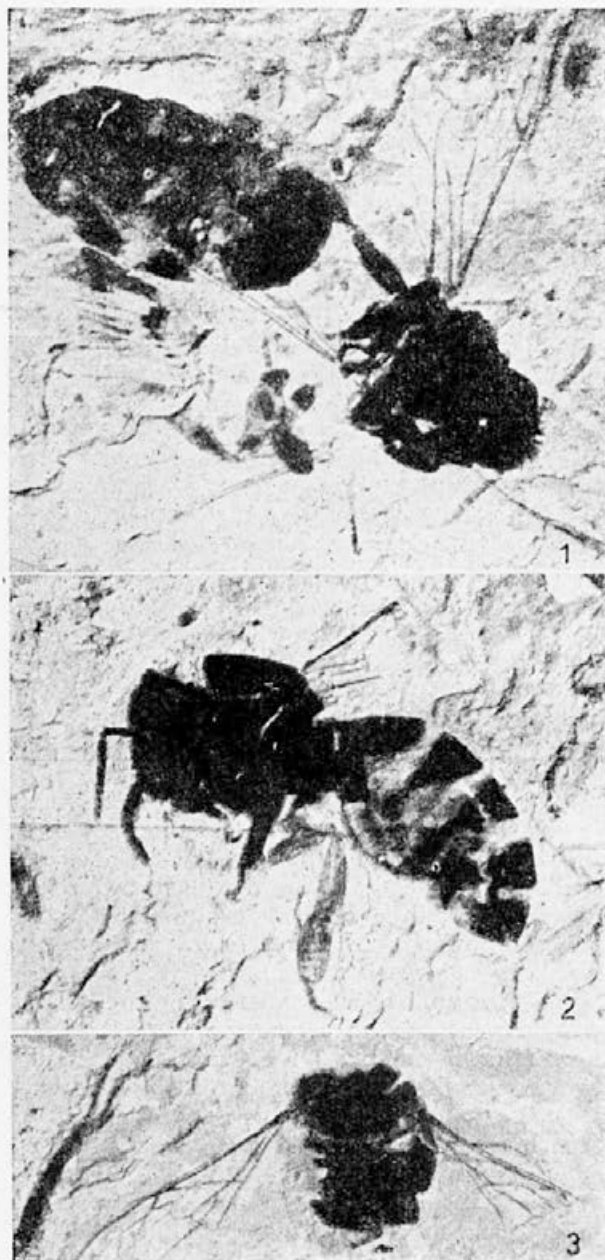
Najstarejša tehnika gozdnega čebelarstva pri Slovanih se ni v ničemer razlikovala od načina, o katerem poroča Pausanias pri Alazonih skoraj poldrugo tisočletje poprej. V gozdovih so poiskali divje čebele, drevesa, v katerih so jih našli, so zaznamovali s posebnim znakom in jih začeli iskoriščati. (Glej: L. Niederle: SS. III, 1, str. 164.) Še podrobneje nam opisuje tehniko gozdnega čebelarstva letonski pastor Bielenstein v razpravi: Die alte Waldbienenzucht der Letten (v svoji knjigi »Studien aus dem Gebiete der lettischen Archäologie, Ethnographie und Mythologie. Riga 1896). Pri Letoncih se je do novejšega časa ohranilo to primitivno čebelarstvo. V gozdu so prisekali drevo dovolj visoko od tal, da ni mogel zlesti nanj tat ali medved. Pri vrhu so drevo umetno izvotlili in ga opremili s primitivno strešico, nato pa naselili v njem roj. Čeprav se je ta tehnika čebelarstva ohranila samo pri Letoncih, jo moramo vendar suponirati tudi za Slovane v starejši dobi. Litavski naziv za čebelarja je bitkopis (sestavljeno iz bitis »čebela« in glagola: kopti »plezati«, kar popolnoma ustreza staremu ruskemu nazivu drěvolazъ). Tudi nazive za panje v baltskih jeziki izvajamo brez težave iz pojma »drevo«: letonsko: drawa, litavsko: dravís, staroprusko: dravine. Stari slovanski naziv za panj: бѣртѣ (ta izraz manjka pri Jugoslovanih) razlaga M. R. Meringer (Indogermanische Forschungen, XVI, str. 159—160) enako kakor ulijъ (ulj) ali рѣнѣ (panj) kot izpeljanke v zvezi s pomenom »vrtati«. Sicer bi бѣртѣ razlagali lahko tudi iz korena *bher-, ki pomeni »zgrabit«, »ujeti«. Stari ruski naziv za panj: дѣлѣ pa je zanimiv, ker nam nudi vpogled v najstarejše čebelarsko pravo (дѣлѣ = »delež«).

Ta tehnika gozdnega čebelarstva je zahtevala seveda celega moža, zato ni nič čudnega, da so stari Slovani poznali že poklicne čebelarje. Arheolog Sizov je v smolenskih kurganih iz X. stoletja našel posebne majhne ostroge, za katere domnevajo, da so služile brtnikom pri plezanju na drevje.

Samo korak je bil potreben do naslednje višje stopnje v čebelarstvu, da so namreč izpodžagali primerno drevo s čebelami in ga postavili na izbrano mesto. Takšni primitivni stoječi panji so se ohranili ponekod v omenjenem gozdnem pasu do današnjih dni. Na moderni severno in vzhodno slovanski »paseki«, kjer stoje novi panji po nekaj metrov narazen, se je ohranila stara razvrstitev v nasprotju z našimi skladovnicami v čebelnjakih.

Pridelki medu so morali biti pri starih Slovanih naravnost bajni. Arabski popotnik Kardizi iz IX. stoletja poroča, da so v Rusiji dobili iz enega panja po 50, 60 in celo 100 »menov« medu. Ne vemo točno, koliko bi to zneslo, ker je imel »men« v različnih deželah in dobah precej različno utežno vrednost (v Turkestanu n. pr. 32 kg). Skoraj vedno in povsod pa presega kilogram. Gozdovi so bili v tistem času mnogo obširnejši, kakor so danes, zato je bilo tudi podnebje manj suho in primitivna kolonizacija na posekah je nudila obilno celoletno pašo, tudi kadar gozd sam ni medil.

Vse druge tehnike čebelarstva, ki jih srečamo izven tega gozdnega pasu, moramo šteti med dokaj mlajše, naj si bo to že čebelarjenje v stoječih slamnatih koših, izpričanih na zahodu in jugu Evrope (pri Grkih govori o njih prvi že omenjeni Hesiodos), bodisi v orientalskih ležečih okroglih valjih iz različnega materiala ali v prednikih našega kranjčiča, ki kaže s svojimi

7.slika: Fosilni odtisi pračebele (*sinapis Henshawi*, *sinapis dormitans* in *sinapis Kaschkei*), najdeni v spodnjih miocenskih plasteh na Sedmograškem. (Po Georgu Statzu iz Archiva für Bienenkunde 1934/1.) Po značilni zadnji nogi v drugem odtisu lahko sklepamo, da so čebele že takrat živele združno.

vrstniki v Italiji tudi izredno starost in načinja vrsto zanimivih problemov, ki bodo zahtevali še temeljitega študija, preden bodo zadovoljivo pojasnjeni.

Čeprav je mnenje, da je tehnika gozdnega čebelarstva najstarejša in prvotna, že splošno sprejeto (glej: Schrader: *Reallexicon der Vorgeschichte* pod geslom: *Biene*), ji vendar niti približno ne moremo določiti starosti in točnejšega izvora. Schrader misli, da je prvi čebelaril kakšen uralo-altajski rod in opozarja na ozemlje Baškircsev ob srednji Volgi, ki slovi še danes, čeprav je stepno področje, kot čebelarski raj. Hipoteza je prav tako dobra kakor vsaka druga. Doktor Armbruster sklepa, da so Slovani prevzeli čebelarsko tehniko od Ugrofinov. Toda verjetneje bi bilo prav nasprotno, kajti vrsta čebelarskih izrazov pri ugrofinskih narodih, ki prebivajo danes v čebelarskem pasu, je povzeta po slovanskih, in to ne samo pri Madžarih, ki so se dokaj pozno vkladili med Slované in prevzeli po njih vse poljedelsko in čebelarsko izrazoslovje, razen pojmov čebela in med. Pri Slovanih pa ne najdemo nobenega ugrofinskega izraza. Večina slovanske terminologije v zvezi s čebelarstvom kaže originalnost, razen nekaterih izrazov kakor strd ali vossek. Za zadnjega meni

Schrader, da so si ga Slovani izposodili od Germanov. Od kod pa so ga dobili Germani z nekaterimi drugimi izrazi kakor »honig« itd.? Moderno primerjalno jezikoslovje, ki je pometlo s starim »cepljenjem« jezikov iz skupnega debela in začelo v skladu z arheologijo in etnologijo raziskovati nalaganje kulturnih plasti v formiranju jezikov in narodov, se še ni dokopalo do enotnih stališč. Še vedno je v stadiju, ko ima skoraj vsak znanstvenik svojo posebno hipotezo in »šolo«. V Rusiji slovi Marr s tako imenovano »jafetsko« teorijo, medtem ko se je v zahodni Evropi uveljavila »alarodska« teorija, pri kateri pa v marsičem hodi svoja lastna, dokaj drzna pota profesor na ljubljanski univerzi dr. Karel Oštir s svojo »mediteransko« hipotezo. Čeprav so si te »šole« navidezno v laseh, imajo vendar marsikaj skupnega. Samo v ostrem nasprotju, z iskanjem dokazov in protidokazov se bodo sčasoma izbrusili prijemi in izčistile metode, s katerimi bo mogoče razbrati in urediti ves sporni besedni material, ki bi edini lahko pomagal evropski in deloma tudi azijski predzgodovini iz številnih slepih ulic. Naravno pa je, da se oglašajo vmes tudi mnogo šušmarjev. Naj omenim samo D. Žunkovića, ali čudovito kolobocijo: »Od kod je Job patron čebelarjev«, katero so imeli naši čebelarji priliko brati v Čebelarskem obzorniku za leto 1936.

Zaenkrat ni mogoče s kakršno koli gotovostjo sklepati o besedah, ki se izmikajo solidni etimologiji v okviru indoevropskih jezikov. Ugrofski in uralo-altajski jeziki so pa še mnogo manj preiskani; zato je jezikovno gradivo dokaj težko uporabno za dokaze v etnologiji. Opozoril bi pa rad na zelo zanimivo dejstvo v slovanski čebelarski terminologiji, ki je do sedaj ušla pozornosti etnologov. Je to slovanski izraz za matico.

V starem veku je bila čebelja družina simbol države. Razen pri čebelah se ni nikjer v naravi nudila tako jasna paralela antičnega pojma države z absolutnim vladarjem božanskega porekla na čelu. Spol matice in tudi trota je bil ugotovljen šele v novem veku, antični človek je videl v matici vladarja. O tem nam priča vse, kar se nam je ohranilo pisanega o čebelah v antični literaturi. V Egiptu in na Kreti je znak čebele (matice) hieroglif kralja. Grki so imenovali matico *ὁ ἡγεμών* »vodja« ali *ὁ βασιλεύς* »kralj«. Pri Rimljanih srečamo izraze *dux* »vodja«, *rex* »kralj« ali kasneje v cesarski dobi tudi *imperator* (pri Pliniju). Prav tako so imenovali matico tudi germanski narodi, bodisi kuning »kralj« ali *weisel* »vodja«. Le redko najdemo drugačne nazive. Dr. Klek in dr. Armbruster navajata v AfB. I, 1919, str. 195, neko mesto iz spisa Ar. Xenophona »Oikonomicos«, VII, 33, metaforo, v kateri primerja avtor gospodinjstvo z matico pri čebelah in jo na tem mestu imenuje *ἡ ἡγεμών*, torej ženskega spola. Toda ko v nadaljnjem tekstu pripoveduje o mladi matici, spet uporablja moško obliko *ὁ ἡγεμών*.

Pri Aristotelu, pravi enciklopediji antičnega naravoslovja, beremo v V. knjigi njegove Zoologije v 21. poglavju antične nazore o čebeljem spolu. Po mnenju nekaterih so čebele brezspolne in prinašajo v panj zalego s cvetov rastline *kallyntron*, katere danes ne znamo določiti, drugi spet mislijo, da s cvetov južne rastline *calamus*, tretji trdijo, da s cvetov olive. Za zadnje mnenje govori dejstvo, da je v času cvetenja oliv največ rojev. Po mnenju drugih prinašajo čebele s teh cvetov samo trotovsko zalego, medtem ko čebeljo zalego prinaša matica. Nekateri imenujejo matico tudi mater, ker lahko rodi. Za vzrok navajajo dejstvo, da je v panju najti trotovsko zalego tudi pri brezmatični družini. Kot zadnje pa navaja Aristotel mnenje, da so troti samci in čebele samice. Aristotel se ne spušča v komentiranje teh

različnih pogledov. Dejstvo je, da so antični ljudje še kaj malo vedeli o spolnem življenju žuželk, saj je Čeh Purkyně še v začetku devetnajstega stoletja naletel na velik odpor s svojim slavnim izrekom: *Omne vivum ex ovo*. (Vse, kar je živega, je iz jajčeca.) V Purkyněvem času so le še za bolhe, stenice itd. mislili, da se porode kar naravnost iz nesnage. Pazljiv bralec Aristotela bo odkril podobna mnenja še o mnogih žuželkah.

Čeprav navaja Aristotel tudi že misel, ki se dokaj približuje resnici, ne najdemo nikjer več v antični literaturi podobne opazke. Pri mnogo mlajših rimskih avtorjih, ki govorijo o čebelah, predvsem pri Juniju Moderatu Columelli, ki je živel v dobi cesarja Nerona, in pri Pliniju (*Naturalis historia* XI. knjiga) prevladuje mnenje, da je matica vladarica čebel. Filozof Seneca, sodobnik Columelle, govori v svojem 85. pismu, naslovljenem na cesarja Nerona, o velikodušnosti vladarja čebel, ki se maščuje samo nad sebi enakimi, ne pa nad podaniki.

To je bil splošno veljavni nazor o organizaciji čebelje družine skozi ves stari in srednji vek. Dr. Armbruster opozarja v A. f. B. XVII. 1936 na stari krščanski molitveni obrazec pri blagoslovu sveč na Veliko soboto. V tej molitvi se rabi fraza: *»ceræ quas apis mater educta»* čebelarja Peter Pavel Glavar in Janša sta že vedela, da je matica samica in Janša je Svammerdammovo odkritje dopolnil z novimi opazovanji o opravitvi matic. Dokaj naglo se je to novo spoznanje razširilo po Evropi in v romanski ter germanski strokovni literaturi so stare izraze *rex* in *kuning* nadomestili z novimi tvorbami ženskega spola *regina*, *la reine*, *Königin*, *queen* itd. V nemščini se je naziv za trota do najnovejšega časa glasil *die Drohne* in je bil šele s Hitlerjevim ukazom uradno zamenjan z moško obliko *der Drohn*.

Odkod torej slovansko ime matica? Na problem me je že pred vojno opozoril znani čebelar profesor Stane Mihelič, ki je postal pozoren nanj pri čitanju Armbrusterjevih razprav, v katerih seveda ni nobene opazke o Slovanih. V vseh slovanskih jezikih najdemo za matico *»dux apum»* izpeljanke iz besede *mati*, največkrat s pomanjševalnima sufiksoma *-ica* ali *-ka*, ki se ne razlikujeta med seboj po pomenu, ampak samo po razprostranjenosti. Današnji ruski izraz je *matka*, poljsko: *matka*, češko: *matička*, lužiško-srbsko: *matka*, polabsko- *motaića*, v južnoslovanskih jezikih od

8. slika: Jan Schwammerdamm. (Edino ohranjena slika po Locyju.)

»xit«, katero navadno prevajajo »vosek, ki izvira iz matice«. Toda *»mater apum«* (rabljena je ednina *apis*, ne množina *apum!*) ne more pomeniti matice, ampak je samo pesniška metafora za čebeljo družino kot celoto.

Kolikor vemo danes, je bil prvi, ki je ugotovil spol matice in trota, holandski zdravnik in prirodoslovec Svammerdamm (1637—1680) v svojem delu: *Bijbel der Natuur*, ki je izšlo v knjigi šele 50 let po njegovi smrti (1735). Slovenica

in Janša sta že vedela, da je matica samica in Janša je Svammerdammovo odkritje dopolnil z novimi opazovanji o opravitvi matic. Dokaj naglo se je to novo spoznanje razširilo po Evropi in v romanski ter germanski strokovni literaturi so stare izraze *rex* in *kuning* nadomestili z novimi tvorbami ženskega spola *regina*, *la reine*, *Königin*, *queen* itd. V nemščini se je naziv za trota do najnovejšega časa glasil *die Drohne* in je bil šele s Hitlerjevim ukazom uradno zamenjan z moško obliko *der Drohn*.

bolgarščine do slovenščine: matica. Najstarejši zapis najdemo v Nestorjevi kroniki (Letopisъ po ipatskomu spisku) za leto 6743, kar ustreza po našem štetju 1235. letu: »Pustišasja jako děti ko otčju, jako pčely k matcě.« Planili so kakor otroci k očetu, kakor čebele k matici. Podoben zapis imamo tudi na Balkanu iz srede XIV. stoletja v Teodozijevi priredbi Domentianovega »Života sv. Save«: »Prilьpe duša moja kь Bogu vь slědь jeho lětati... jako pčela vь slědь svojeje matice.« (Domentian 141.) V poljščini najdemo okoli leta 1500 izraz »maciorka« in kasneje v XVIII. stoletju »maciora« v pomenu apum dux »matica« (glej: Brückner: Sl. etym. jez. pol.). Slovanski naziv je prevzela tudi rumunščina: matca »apum dux« in tudi albanski izraz matke je treba z majhno glasoslovno težavo sicer, vendar po vsej verjetnosti uvrstiti med izposojenke iz slovanskih jezikov (glej: G. Meyer: Etym. Wörterbuch der albanischen Sprache). V madžarščini pomeni mátka nekaj drugega, enako tudi novogrško ματερίvz.

V zvezi s pomenom »apum dux« besede matka, matica so bržkone tudi slovanski izrazi za razne vrste timiana, ki imajo v mnogih jezikih svoje ime po čebelah (n. pr. grško: melissa). Srbsko: matičnjak ali matica, slov.: materina dušica, češko: mateřídouška, poljsko: macier-duszka, macierzonka itd. Rastlina je verjetno prastaro, morda celo kultno sredstvo za privabljanje rojev in kaj malo osnove je dane za mnenje, da so ti nazivi rastline nastali po vzorcu klasičnih jezikov, kakor trdi Rječnik Jugosl. Akademije.

Nobenega dvoma ni, da je beseda matka, matica v pomenu »apum dux« v slovanskih jezikih zelo stara in ni šele plod novejše dobe kakor »kraljica« v večini evropskih jezikov. Upoštevati pa moramo, da je beseda preobložena s pomeni. Eden osnovnih pomenov v slovanskih jezikih je »začetek«, »izvor«, »osnova« »origanum«. Tako n. pr. že v C. Surpr.: matica ognjnaja »gehenna«, »peklo«, torej nekako »izvor ognja«. Sreznjevski v »Materialy dlja slovarja drevne - ruskogo jazyka« citira dovolj primerov za ta pomen, n. pr.: »vsemu zlu matica (Pais. sb. 77). Iz tega izvedeni pomeni so še cerkvenoslovansko: »trta«, starorusko: matica železnaja »magnet« itd., ukrajinsko: matočka in bolgarsko: matka »globlje mesto v reki«, »izvor vode«, hrvaško: matica »župna cerkev« ali »žival, ki se goji za pleme« (Rječnik Jugoslavenske Akademije). Sem spada prav tako grška izposojenka ματερίvz »izvor«. Drugi splošno razširjeni pomen je »uterus«, slov.: maternica, poljsko: macica, rusko: matica, bolgarsko: matka, ukrajinsko: matyca itd. V ruščini pomeni matka, matica tudi »mati«, »žena«, »samica«, kar je povzeto tudi v madžarski izposojenki mátká. Novejši pomeni so »original«, »forma«, »kalup«, »matrica«, »vijačna matica«. Zelo zanimiv je tudi staroruski pomen izraza matka, matica »podporni tram v izbi« (glej: Niederle: Slovanské Starožitnosti). V češčini in poljščini pomeni matica predvsem »fond«, nisem pa mogel ugotoviti, ali je ta pomen starejši, ali se je razširil šele v XIX. stoletju z ustanavljanjem kulturnih družb s tem imenom. Rječnik Jugoslavenske Akademije trdi, da je pomen »fond« najbrž prenesen, ker je prva takšna družba Matica Srpska, ustanovljena leta 1826. v Pešti, imela na prvih publikacijah panj s čebelami. Dr. Ivan Prijatelj v študiji: Predzgodovina ustanovitve »Slovenske matice« (Razprave Znanstvenega društva za humanistične vede I. Ljubljana 1923) sodi nasprotno, da je pomen »fond« star, ker je pri ustanovitvi Srbske matice sodeloval češki pišočí Slovak P. J. Šafařík. Vendar dr. Prijatelj ne navaja za pomen »fond« nobenega starejšega češkega ali poljskega primera.

Poleg drugih izvedenk od besede mati, ki so dokaj številne v evropskih jezikih, n. pr.: latinsko *materia* »snov«, južnoslovansko: *mator* »star«, »be-težen«, rusko: *materój* »ogromen«, »močan«, »trden«, »zrel«, *materája* zemlja »trdna tla«, *materík* »kontinent« itd., je slovansko *matka*, *matica* v pomenu »*apum dux*« dokaj nenavaden. Ne moremo ga izvajati iz pomena »izvor«, »osnova«, čeprav je ta prej ugotovljen v tekstih, ker so konkretni pomeni redno starejši kakor abstraktni. Prav tako težko bi bilo sklepati, da so stari Slovani razlikovali spol pri čebelah, kar pa je malo verjetno, čeprav se

9. slika: Čebelarški prizor iz zgodnjega srednjega veka: Roj s »kraljem« na čelu. — Miniatura na pergamentnem zvitku iz samostana Monte Cassino v Italiji. (Po dr. Armbrusterju iz A. f. B. 1936/1.)

besedni spol slovanskih izrazov *matica*: *trot* slučajno ujema z novodobnimi ugotovitvami. Če se neprimerno razvitejše antično naravoslovje ni dokopalo do globljšega poznanja spolnega življenja žuželk, bi bila takšna misel še težje sprejemljiva pri Slovanih, ki so bili na mnogo nižji kulturni stopnji še v obdobju, ko so se že pojavili v zgodovini. Upravičeno lahko sklepamo, da je slovanski naziv *matka* ali *matica* nastal po isti logični poti primitivnega mišljenja kakor stara, izpričana poimenovanja pri drugih narodih. Ime se je rodilo iz analogije med človeškim družbenim ustrojem in čebeljo družino. Egipčanski, grški, latinski in germanski nazivi čebelje samice pričajo, da so se ti narodi bliže seznanili z življenjem čebel že v času, ko se je pri njih razvil pojem države z vladarjem na čelu, v slovanskem imenu nam pa nič ne brani videti daljno sled starejšega družbenega

ustroja, materinskega prava ali kakor ga imenujemo s tujko matriarhata. — Ko so se klasiki etnološke vede od Bachhofena (Mutterrecht 1861) do Lewisa H. Morgana (Ancient Society 1877) postopoma dokopali do razvojne analize človeške družbe, niso njihova dognanja povzročila nič manjši razkol v znanosti kakor Darwinova razvojna teorija. Spor traja še danes, čeprav so bili nauk o matriarhatu prisiljeni deloma sprejeti celo njegovi najhujši nasprotniki vsaj v najmilejših oblikah. Ne bom se spuščal v podrobno razlago vseh oblik matriarhata. Slovenski bralec si jih lahko ogleda v knjigi Friedricha Engelsa: »Izvor družine, privatne lastnine in države«.

Morganova teorija o vzniku družbe je v celoti kot sistem ohranila svojo veljavnost prav tako kakor Tylorjeva teorija o nastanku verstva (animizem)

ali Darwinov nauk o vrstah, čeprav je več kot polstoletni nadaljnji razvoj znanosti vnesel nešteto podrobnih korektur v osnovne trditve. Proti vsem tem so se besno borila vsa oficialna verstva, ki so odložila večne medsebojne spore in složno nastopala proti znanstvenim tezam, ki so se jim zdele najbolj nevarne. Vendar se je morala tudi protestantsko-katoliška etnološka šola do neke mere spoprijazniti z matriarhatom. Omejila ga je samo na nekatere kulturne kroge (teorija patra Schmidta in Koppersa), zanikavala pa ga je n. pr. za indoevropske narode.

Za ostanke starih prebivalcev Evrope imamo pri antičnih pisateljih nešteto dokazov, da je pri njih še prevladovalo materinsko pravo. Vemo to o Etruščanih v Italiji, o Pelazgih na Balkanu; Julij Caesar poroča o britanskih Piktih, da so živeli v skupinskih zakonih; podobno je prevladoval matriarhat tudi pri Ibercih v današnji Španiji, pri Likijcih itd. Kar poročajo antični avtorji o spolni razbrzdanosti Skitov v južnoruskih stepah, si tudi ne moremo razlagati drugače, kakor z neko obliko materinskega prava, ki je seveda preživljalo mnoge razvojne etape od primarnega klana do kompliciranih družbenih procesov, ki so nastopili v zgodnji bronasti dobi, v kateri so se šele začele razvijati prve oblike današnje družine (glej: S. P. Tolstov: Sovjetskaja etnografija I. 1946, str. 29 in 30).

Pri indoevropskih narodih pa imamo res dokaj pičle sledove nekdanjega matriarhata. Edino pisano vest nam je zapustil Tacit pri Germanih o važnosti sorodstva po ženski liniji. S tem v zvezi je tudi edini jezikovni dokaz za matriarhat pri Indoevropcih, naziv za materinega brata: latinsko: avus »ded«, toda avunculus »ujec«, oboje iz korena *auos prvotno najbrž »ded po materini liniji«, gotsko: awa babica (W.-P. I. 20); isti koren je slovansko ujec (ujь, ujьць) litavsko: avinas »ujec«, staroprusko: awis »ujec« in nemško Oheim razlaga Stroh: Wortgeschichte I. 14 iz *auheim, kar je sestavljeno iz *awaz haimaz < *avos koimso »ljubi ded«. Po vsej verjetnosti spada sem tudi albanska zamenjava pojmov: motre (mati), ki pomeni danes »sestra« (G. Meyer E. W. 287), ker se je lahko razvilo samo v klanski strukturi družbe. Seveda so se ohranili tudi številni etnografski dokazi; najdirektnjši je vloga materinega brata (ne očeta) kot maščevalca v srbskih narodnih pesmih. Tudi vrsta narodnih običajev pri Indoevropcih, tako imenovana »couvade« (navada, da se oče vleže v posteljo in fingira bolečine, ko žena rodi), krvna osveta, otmica in odkup neveste ali tudi še pri nas razširjena navada, da žena imenuje svojega moža »moj človek«, kadar govori o njem, naziv »braće« celo za tujce pri južnih Slovanih in še mnogo drugih kaže na nekdanji klan z materinskim pravom, čeprav skušajo nasprotniki Morganove teorije ta dejstva razlagati drugače ali jih vsaj molče obiti.

Po teoriji Maksima Kovalevskega (Tableau de la famille et de la propriété. Stockholm 1890) je južnoslovanska zadruga prehodnja stopnja od materinskega prava k novejši družini, podobna kakor stara latinska familia in mnoge primitivnejše tvorbe družine pri Semitih in še pri nekaterih arijskih narodih. Proces temeljne izpremembe družbene strukture je bil pri Slovanih ob času njihovega vstopa v zgodovino že v glavnem zaključen kakor pri vseh drugih indoevropskih narodih na evropskih tleh.

Beseda matica, matka z vsemi svojimi prvotnimi pomeni, poleg »uterus« in »mati«, »žena« še »čebelja matica«, »podporni tram v izbi«, »izvor, osnova, načelo« in morda tudi »fond« je prav tako dober ali še bolj prepričljiv dokaz za nekdanjo družbeno ureditev Slovanov v predzgodovinski dobi. Lahko ga

povežemo z dobo tripoljske arheološke kulture »dolge hiše« v Ukrajini. Žal, da se mi ni posrečilo v vojnih in povojnih letih zbrati nazivov za matico pri narodih, ki bi še prišli v poštev za stari gozdno-čebelarški pas, pri ugrofinskih in uralo-altajskih narodih v ruskem nižavju in eventualno pri severokavkaških plemenih, kjer bi bilo morda še mogoče najti kakšno analogijo slovanskega imena. Izrazi v baltskih jezikih so že mlajši, litavsko bittinis ali bicžiu karalius nam ne pove ničesar. Lahko da je slovansko matica osamljen relikv od one dobe, toda problem je vreden, da bi pritegnil nase pozornost etnologov.

Žunko Ivan:

Naši čebelnjaki

Mlajšim čebelarjem, posebno tistim iz podeželja — za te namreč pišem — utegne biti neznano, da ne čebelarijo povsod v čebelnjakih, kakor je to pri nas v Sloveniji navada. Že pri naših bratih Hrvatih ne najdemo več čebelnjaka, pravega kranjskega čebelnjaka pa celo ne. Tudi Srbi jih nimajo. In če se ozremo po tujem svetu, n. pr. v Sovjetsko zvezo, na Madžarsko in preko velike luže, v zemljo najrazličnejših možnosti, bi dobili isto sliko: čebelnjakov ni, temveč povsod so le posamezni, po nekaj metrov vsaksebi stoječi panji. Morda bi naleteli kje na kako zgradbo, v kateri imajo čebele, toda te stavbe bi vsaj nihče izmed nas ne imel za čebelnjak. Na Tirolskem lahko vidimo podzidane masivne stavbe, iz katerih izletavajo čebele na vse štiri strani. Vse strani imajo močan opaz, v katerega so vrezane izletnice; na ta način so i panji i čebele zavarovane pred vremenskimi vplivi.

Da ne čebelarijo povsod v čebelnjakih, je odvisno od sestavov panjev, ki jih drugod uporabljajo. Sistemov je nič koliko, morda toliko kakor znamk šivalnih strojev ali dvokoles. Večino teh je mogoče opravljati samo od zgoraj; zato za sklade v čebelnjakih sploh niso uporabni. Tudi slamnati koši, ki so se udomačili v nižinskih predelih, niso primerni za skladanje v čebelnjakih. Poleti in pozimi stojijo v strujenih vrstah na prostem, pokriti s klobuki, napravljenimi iz otefov slame.

Naši predniki so čebelarili v preprostem, še danes dobro znanem, vendar deloma že zavrženem kranjiču. Ta je kakor ustvarjen za zlaganje v skladanice. V takih skladanicah se družine med seboj grejejo, panji pa zavzemajo zelo malo prostora. V zvezi s tem panjem je nastal naš tipični kranjski čebelnjak, ki ga pač vsakdo pozna. Res je, da vidimo tu pa tam, zlasti v bližini mest in trgov kak paviljonček ali »hišico«, ki naj bi bila čebelnjak, toda to je anahronizem in žali estetski čut vsakega pravega čebelarja. Pravi čebelar se zaveda, da spada v slovensko pokrajino le pristni kranjski čebelnjak. Popolnoma prav je, da smo opustili čebelarjenje v kranjičih, toda zaradi tega nam oblike čebelnjaka ni bilo treba in nam je tudi danes ni treba izpreminjati. Saj je tudi naš AŽ-panj s trdnim pravokotnim obodom, nepremakljivim mediščem in opravljanjem od zadaj kakor nalašč za skladanico. Jasno pa je, da bomo čebelnjak povečali, znotraj napravili prostornejšega, poskrbeli za primerno svetlobo, ga pokrili namesto s slamo z opeko itd., toda vsega tistega, kar je značilno zanj, se ne bomo niti najmanj dotikali.

Tipičnih kranjskih čebelnjakov je še vedno mnogo na podeželju. A kakšni so ti čebelnjaki v splošnem? (Bližnji znanci naj mi oprostite, če bom z naslednjimi vrsticami kateremu stopil na kurje oko.)

Uradnik, obrtnik in delavec, ki mora do zadnje letvice ves les nabaviti iz skromnega zaslužka, si v potu svojega obraza zgradi primeren čebelnjak. Ta večjega in lepšega, oni manjšega, kakor pač kdo zmore. Po navadi pa ustreza novodobnim zahtevam. Vse drugačen je čebelnjak kmetovalca, kljub temu, da se mu v gozdu klanjajo debele smreke in morda celo zajetni hrasti. Kakšen je? Prej, ko vstopite, butite z glavo v tram nad vrati, da vidite vseh devetero sonc, ker so vrata nizka, zelo nizka. Če zaprete vrata za seboj, je v čebelnjaku tema kot v rogu. Nikjer nobenega okna ali kake druge odprtine. Če pa že je, gotovo ni na pravem mestu; je v kaki stranski steni, v vratih, včasih celo v čelni steni. Ni je pa v zadnji steni čebelnjaka.

Okno mora biti čim večje in po možnosti nameščeno zadaj. Le tako lahko dovaja dovolj svetlobe, le tako lahko pregledaš vsak sat, ki ga potegneš iz panja, kar na mestu.

In dalje! Zadaj za panji je tako malo prostora, da se niti pošteno obrniti ne moreš; a še ta prostor je ves zastavljen s šaro, ki prav nič ne spada na to mesto. Le čemu to skoparjenje z lesom? Saj čebelnjak ni začasna stavba, temveč stavba, v kateri bodo morda čebelarili še vaši pozni potomci. Nikar ne štedite z lesom, ako hočete imeti lep čebelnjak! Vi in vaša družina ga bo vesela, če bo zgrajen tako, kot se spodobi. Opravilo, ki vam je sedaj v temi in tesnobi muka, vam bo potem res prijetno. Ne bo vam nerodno peljati prijatelja-čebelarja, ko vas pride obiskat, v čebelnjak.

Seveda so izjeme tudi med kmetovalci. Nekateri imajo prav lepe čebelnjake, toda ti so redki. Poznam kmetovalca-čebelarja tam nekje ob trebeljevskih serpentinah (cesta Radeče—Ljubljana), kateremu je okupator požgal gospodarsko poslopje, kozolec in čebelnjak s kakimi 25 panji. Ze prejšnji čebelnjak je bil vzoren, kakor so bila vzorna vsa ostala gospodarska poslopja. Pred kratkim si je zgradil nov, velik čebelnjak, iz katerega zopet izletava kakih 10 družin. Če si je ta, ki je bil tako zelo prizadet, lahko postavil prostoren, svetel in udoben čebelnjak, koliko laže bi to storili oni, ki niso bili nič ali vsaj ne v toliki meri prizadeti.

Skromni nekdanji čebelnjaki so doslužili. Ravno tako vsa stara ropotija s trhlimi in črvivimi kranjiči vred, ki so edino še zato v čebelnjaku, da se v njih redi mrčes. Enkratni izdatek za nov čebelnjak nikakor ni tolik, da ga kmet, ki ima svoj les, ne bi zmogel. Strošek bo kmalu pozabljen, z novim pravilno zgrajenim čebelnjakom pa bo imel veselje vse svoje življenje.

Nežika Perc iz Kozjega je navdušena čebelarka. Med vojno, ko so bili moški zdoma, je sama opravljala večje število čebeljih družin. Na sliki jo vidimo, kako se pripravlja na ogrebanje roja. Le pogledajte jo v lice! Kar žari ji od zadovoljstva. A če pogledate roj, bo še vam zlezel obraz v nasmešek. Saj si ni mogel izbrati bolj prikladnega mesta za ogrebanje. Toda tudi pri takem roju jo lahko skupiš, če hodiš preveč bojazljivo okrog njega. Nežika pa se čebeljih pikov ne boji.

AŽ-panj kot matičnjak

Na 6. seji dne 9. septembra 1947 je izvršni odbor sklenil, da bo dal izdelati do 1. aprila prihodnjega leta 50 AŽ-panjev, ki bodo kot matičnjaki razdeljeni na 4 dele (10. št. Slov. čeb.). Take panje uporabljam že več desetletij. Čebelarji celjskega okrožja so jih imeli priliko videti na tečajih o vzreji matice v Bukovem žlaku in Sp. Hudinji in nekateri so jih že izdelali po vzorcu, ki sem jim ga bil pokazal.

Ni namen tega članka, dajati navodila mizarju odnosno izvršnemu odboru za izdelavo teh panjev, a ker je verjetno, da bo ta ali oni čebelar, ki je čital omenjeni sklep v Slovenskem čebelarju, hotel sam napraviti ali hotel dati izdelati tak panj, bom popisal svoje skušnje, ki jih imam z njim, da jih obvarujem razočaranj, ki so skoraj neizbežna pri uvedbi marsikaterih novosti v čebelarstvu.

V matičnjake lahko predelamo AŽ-panje na 9 satov, kakor tudi AŽ-panje na 11 satov. Najprej bom popisal, kako predelaš devetsatni AŽ-panj, in nato, kako enajstsatni.

Devetsatni AŽ-panj lahko razdeliš v 4 oddelke. V vsakem oddelku je prostora za 4 sate. Treba je samo plodišče in medišče po sredi pregraditi s palec (colo ali $2\frac{1}{2}$ cm) debelo desko. Kjer se stikajo deske panja in pregraje, jih je treba vdlati kakor pri ladijskem podu, da ne nastanejo pri kasnejšem razsušenju reže, skozi katere bi lahko čebele zlezle iz enega oddelka v drugega. Dobro je deske, kjer se stikajo, zvezati z železnimi sponkami, da ostanejo skupaj. Da preprečiš morebitno kršenje desk, vdelaš pregrajo globoko v sprednjo notranjo steno. Utore v podu in na stropu zagozdi s primernim lesom, da stoji pregraja nepremično v panju. Železne palice pri spodnjih oddelkih lahko potisneš skozi pregrajo, tako da sežejo preko vsega panja. Za gornja dva oddelka pa je treba nekoliko več dela. Ker ti ena sama matična rešetka ne zadostuje, moraš napraviti za oba oddelka poseben okvir za matično rešetko. Treba je tudi pripraviti deščice za pokrivanje matične rešetke. Deščice se morajo tesno prilegati okviru, da je vedno mogoče strogo ločiti gornji oddelk od spodnjega. Ako kako matico porabiš v drugem panju, združiš dvojje oddelkov tako, da postane eden medišče, drugi pa plodišče. Ako imaš v takem matičnjaku namesto štirih le dve družini, bo pridelek medu iz dveh medišč približno enak pridelku medu iz normalnega AŽ-panja.

Okenca naj bodo zamrežena kakor pri navadnih panjih, da ti je mogoče panj prenašati in oddelke zapreti. Razstojišča moraš pri devetsatnem panju skrajšati. Iz srede odstraniš ravni del in še od obeh trioglatih sosednjih jezičkov polovico. Tako dobiš po dvojje razstojišč na 4 sate. Za enajstsatni AŽ-panj pa preprosto prepiliš razstojišče na sredi, in že imaš po dvojje razstojišče na 5 satov.

Zrela so lahko blizu skupaj, ker je sprednja zunanja stena panja po vsej širini predeljena z ločilno desko v širini najmanj 8 cm. Ker čebele dobro ločijo desno in levo, se ne pomešajo med seboj, četudi so iz raznih oddelkov. Kdor opusti to sprednjo ločilno desko, bo doživel polom. Čebele bodo izbrale en sam oddelk in se vanj vselile, sosednje pa zanemarile. Vsak oddelk mora imeti pri žrelu pregiblivo brado, ki sega do ločilne deske. Zrela so lahko za polovico ožja kot pri normalnih panjih. Ako ima vsak oddelk

drugo barvo ali drugo vidno znamenje, ne pride do pomešanja čebel; tudi matice, ko se vračajo s praha, najdejo svoje oddelke.

V matičnjak preurejen panj naj stoji na samem zunaj čebelnjaka ali vsaj na skrajni desnici ali levisi v čebelnjaku. En tak panj zadostuje popolnoma za potrebe 10—12 plemenjakov. Pri srednjevelikem čebelarstvu, obstoječem iz 21—24 panjev, namesti dva taka panja v dveh lopicah na desni in levi od čebelnjaka, kar ne kviri prijetnega pogleda nanj.

Ako misli kdo, da bo prišel na lahek način do takega panja s predelavo starega, že rabljenega panja, se zelo moti. Imel bo s predelavo starega panja več truda kot pa, če bi izdelal novega. Pri starem panju je treba namreč vzeti iz oboda vso sprednjo steno, s čimer pa lahko panj tako pokvariš, da ni za nobeno rabo več.

Ako razdeliš novi panj na 4 oddelke po 4 sate, ima lahko srednja stena 2½ ali samo 2 cm debeline, medtem ko morajo biti deske za pregrajo v starem panju vsaj 3 cm močne. Če je novonarejeni panj 1 cm ožji kot normalni devetsatni, ni nobena nesreča.

Iz enajstnega rabljenega panja sploh ne moreš napraviti matičnjaka na štiri oddelke po 5 satov, ker je v notranji svetlobi za 2 cm preozek.

Železne palice za zgornje oddelke je treba prikrajšati na potrebno dolžino. Palice naj bodo za 1½ cm daljše, kot znaša širina oddelka. Umestno je, da se dajo palice dvigniti. Potem lahko dvigneš tudi okvir z rešetko in jo osnažiš, kadar hočeš.

Iz večletnihkušenj trdim, da družinice v takih oddelkih krasno prezimijo. Rezervne matice so čebelarju vedno pri roki in mu pomagajo zlesti spomladi iz zagate, ako ima kak brezmatičen panj. Uporabi jih lahko tudi pri zamenjavi manjvrednih matic. Ako porabi čebelar matice iz treh oddelkov, lahko premesti četrtega v navaden panj. S tem dobi izbornega plemenjaka, ki mu bo že v istem letu lahko mnogo koristil. Zato priporočam, da imata lopici ob čebelnjaku prostor za dva panja, ki sta nameščena drug vrh drugega.

Panj na enajst satov je mogoče s pokončno pregrajo in matično rešetko razdeliti v šest oddelkov po tri sate. Težja je razdelitev desetsatnega panja, ker nastanejo neenaki oddelki. Če bi ga razdelili na šest oddelkov, bi imela dva po dva sata, ostali štirje pa po tri; pri razdelitvi na štiri oddelke bi bili v dveh oddelkih štirje sate, v drugih dveh pa bi jih bilo pet. Oddelki na tri ali manj satov se ne obnesejo najbolje. Prostor v njih je nekoliko premajhen za prezimovanje.

Nekateri čebelarji so si omislili tudi panje, pri katerih je mogoče pokončne pregraje odstraniti in jih tako spet spremeniti v panje z normalno razdelitvijo. Pregraja v plodišču sestoji pri tem panju iz dveh delov: iz letve, ki jo potisnemo pri predelitvi pod železne palice, in iz ločilne deske, ki jo potisnemo nad palice. Letva ima tri polkrožne zareze, v katere se pri tem ujamejo palice, ločilna deska pa na pokončnih robovih primerne zareze za kvačice, da se tesno prilega spodnji steni panja in zamreženemu okencu. V medišču so letvice, ki zamaše reže med palicami, navadno kar za stalno pribite na deščice, s katerimi prekrivamo rešetko.

Naj izdelava zadruga panje, kakršne že hoče, vsekakor je zamisel takih matičnjakov vse hvale vredna. Prav bi seveda bilo, da bi jih imela tudi na prodaj. Nabavili bi si jih najbrž vsi tisti čebelarji, ki se nameravajo ukvarjati s selekcijo.

Lampret Ignac:

Matica v nenavadnem prenočišču

Čuden naslov, kajne? Vendar je popolnoma umesten, o čemer se boste lahko prepričali iz naslednjih vrstic.

Mnogo je krajev, v katerih ne bi čebelar pridelal niti kaplje medu, ako ne bi prevažal. Med take pasivne kraje spada tudi moj čebelarski okoliš. Prevažam že od leta 1928. Na prevozu sem od tedaj pa do danes že marsikaj doživel, toda kaj takega kot preteklo jesen še nisem doživel in tudi ne bi rad več.

Ne bom razlagal, kako sem čebele nakladal, kako je bilo na potu od doma do pasišča itd., ker se mi takrat ni zgodilo nič posebnega. Čebele sem postavil na pasišče blizu postaje Sv. Lovrenc na Dravskem polju pri nekem tamkajšnjem poštenem in zanesljivem čebelarju. Kakor ni noben čebelar v tisti paši dobro odrezal, tako seve tudi pri meni ni moglo biti izjeme. Vsi smo imeli s prevozom izgubo. A to ni bilo dovolj. K tej smoli se je pridružila še druga.

Ko je bilo čas čebele spet domov prepeljati, sem naprosil tamkajšnjega lastnika tovornega avtomobila, da jih spravi v domač čebelnjak. Bil je takoj pripravljen ustreči moji prošnji. Na določeni večer smo naložili panje in hajd z njimi proti domu. Šofer je vozil s precejšno brzino. Dokler je bila cesta ravna, je šlo vse v redu, toda ko smo se pripeljali na prvi ovinek pod Ptujsko goro, sem slišal, kako je nekje nekaj treščilo. Kaj naj bi to bilo, nisem mogel razložiti zaradi brnenja motorja. Sedel sem namreč zraven šoferja v kabini. Nekaj trenutkov potem pa že začne eden izmed pomagačev, ki so se vozili na panjih, ropotati po strehi kabine, kar je bilo znak, da je treba avto ustaviti. Šofer je avto takoj ustavil. Stopil sem iz kabine do pomagačev, od katerih sem zvedel, da je eden izmed panjev treščil na ovinku na cesto. Ker je ob cesti na eno stran svet precej padal, sem si takoj mislil, da se je panj skotalil po hribu navzdol. Avto se je bil oddaljil od nesrečnega mesta za dober streljaj. Spustil sem se po hribu navzdol, pomagač pa je stekel po cesti nazaj, da bi čimprej našla nesrečneža. Kmalu za tem me pomagač pokliče: »Sem pojdi! Tu je!« V hipu sem bil tam. Toda, o groza! Panj je bil razbit v treske. Treske so bile razmetane po cesti, a med njimi je ležalo raztreseno satovje s čebelami, kolikor se jih ni bilo vzdignilo v zrak. Sprednji del panja, ki se je deloma še držal skupaj, sem obrnil, da bi po pročelju ugotovil, katero družino je zadela katastrofa. Kar mrzel pot me je oblil po vsem životu. Torej najboljšo družino je vrag vzeli! Za noben denar bi je ne odstopil komu drugemu. Bila je res nekaj izrednega. Vsako leto mi je prinesla največ medu. Tudi njeni roji so bili vedno med prvimi. Po rojenju se je za čudo hitro opomogla in v nekaj tednih je bila spet nabita s čebelami. Njeni roji so imeli iste lastnosti.

Razmišljam, kaj mi je storiti s tem nesrečnežem. Tam ga ne smem pustiti, pa tudi s sabo ga ne morem vzeti. Ker si ne vem drugače pomagati, pobrem tisti del panja, ki se ga je še največ skupaj držalo, in ga postavim na kraj ceste. Potem začnem pobirati satovje in ga, kolikor je to pač mogoče, zložim v panj, ali bolje rečeno v podrtijo. Kar ne gre noter, prislonim zunaj ob razbitine, da bi se čebele hitreje skupaj spravile. Ko pobirava s pomagačem satje, se nama godi, kot bi segala v koprive. Čudno pa je, da se niti

en sat ni zlomil. Ko je vse opravljeno, sedemo na tovorni avto in se odpeljemo dalje.

Ko pripeljemo čebele domov, jih zložimo v čebelnjak, in ko se nekoliko pomirijo, jim odprem žrela. Medtem se začne daniti. Sedaj je čas, da grem po izgubljeno ovco. Zato se oprtam z novim praznim AŽ-panjem, sedem na kolo in se odpeljem na mesto nesreče.

Tamkaj najdem že dva nenaprosena pomagača, ki puhata dim v uboge čebele, da se kadi okrog njih kakor iz tovarniškega dimnika. Seveda ju takoj obvestim, da ju prav nič ne potrebujem in da bom sam to reč bolje opravil kot onadva. Sladkosnedeža pa sta huda. Le kaj se vtikam v njuno opravilo, mi očita eden izmed njiju. S težavo mu dopovem, da so čebele moje in da sem prišel ponje. Tedaj me vpraša, zakaj imam čebele tu sredi ceste, če so res moje. Ko mu razložim, na kakšen način so prišle tjakaj, mi hitita oba zatrjevati, da nista nameravala vzeti medu, ampak da sta hotela vso reč samo toliko urediti, da bi imel lastnik čim manj dela. Toda fanta menda nista pomislila, da vsak čebelar dobro ve, koliko je satov v enem AŽ-panju. Kar mimogrede sem namreč opazil, da manjkata dva polna sata iz plodišča. Tega jima sicer ne omenim, a sta morala sama opaziti, kaj pogršam, kajti zatrjujeta mi, da je bil že pred njima nekdo pri čebelah. Bilo je prezgodaj, da bi jma mogel to verjeti. Nečebelarja se končno umakneta, jaz pa se lotim razbitega panja. Najprej odstranim tlečo cunjjo, staro žensko jopico, s katero sta gonobila uboge čebele. Potem začnem lepše in čim manj poškodovane sate odbirati za plodišče, ne morem pa nikjer najti matice. Iščem jo vsepovsod, ker mi je bilo mnogo do nje. Ko se oziram okrog sebe, opazim na kupu gramoza ob cesti za dobro prgišče čebel. Te s prstom razbrskam in najdem sredi njih matico živo in vsaj na videz zdravo. H kupčku postavim lep sat ter ga s primernim klinčkom podprem. V desetih minutah so vse čebele z matico vred na satu. Sat potem postavim v sredino plodišča, na vsako njegovo stran odbrano satje, a ostalo v medišče, nakar panj zaprem. Pustim mu samo žrelo odprto, da bi se mu lahko pridružile okoli letajoče čebele. Kar pa jih je na tleh, jih sam pobrem in denem na brado.

Ko je bilo vse to urejeno, sem moral čakati, da so se zbrale v panju vse čebele, a to se je zgodilo šele okoli štirih popoldne, ko je začel pihati mrzel veter. Potem sem zaprl žrelo in panj odnesel k bližnjemu kovaču, dobremu znancu, da bi oddal panj šoferju, ki bi moral še isto noč voziti tod mimo čebele za drugega čebelarja. Naslednje jutro sem šele postavil ubogega zgubljenca v svoj čebelnjak na stalno mesto.

Sedaj pa sem bil v skrbeh, če bo matica, ki je prenočila na kupu gramoza, sploh še sposobna za pleme. Bal sem se namreč, da se je pri silnem padcu kaj pokvarila, ali da ji je škodovalo mrzlo prenočišče, kajti noč je bila precej hladna. Da bi matica začela čimprej zalegati in da bi čim boljše zalegala, sem začel družino že naslednji dan spekulativno krmiti. Po štiri-najstih dnevih pitanja sem panj pregledal in našel v njem štiri sate popolnoma zaležene. Vsak si lahko misli, da sem si pošteno oddahnil. Družina je bila rešena, vendar ne brez žrtev. K izgubam bi lahko prištel razbit AŽ-panj, čas enega dneva, ki sem ga pri tem zamudil, dva sata medu, pokrmljeni sladkor in za prgišče čebel, ki so raztresene in mrtve obležale na cesti. Kljub tem izgubam sem bil zadovoljen. Družina se je kasneje lepo razvijala in lani je bila po svoji stari navadi zopet med najboljšimi. Že 18. aprila je bila zrela za prestavljanje.

Roj v avgustu

»No, ta bo pa lakotnik«, poreče kdo od čebelarke bratovščine. A ni tako! Štirje težki sati so mu ostali po točenju v medišču za morebitne brezposelne dni ali za dopolnitev zimske zaloge. Pomanjkanja torej ni trpel in mu zaradi tega ne bi bilo reba uhajati.

Bilo je 1. avgusta. Dan je bil vroč, soparen in brez vsakega vetra. Toplo mer je kazal v senci 31° C. Takole po kosilu sem šla na obisk k svojim ljubljenkam. Zaradi vročine in slabe paše so le po malem izletavale. Pri panju št. 14 takoj opazim sumljive znake, ki kažejo na roj. Nekoliko začudena zaradi tega pojava grem v čebelnjak in si ogledam panj od zadaj. V tistem trenutku se že vsuje roj skozi žrelo. Kakor okamenela strmim v to čudo. Niti dihati si ne upam. Ko pridem zopet do sape, se roj že vrti visoko v zraku. »Pa srečno hodil« mu zakličem in sedem pod hruško »strdenko«. Vse tako kaže, da jo namerava popihati. Pa se nenadoma premisli. Po daljšem oklevanju si izbere vejo v najvišjem vrhu mogočnega sosedovega oreha.

Slučajno pride mimo čebelar Janez iz sosednje vasi. Takoj se mi ponudi v pomoč. Po kratkem posvetovanju napraviva iz treh močnih drogov en sam drog, nanj pa pribijeva škatlo za ujemanje rojev. V škatlo dam sat zalege, nakar jo z združenimi močmi dvigneva in nasloniva na vejo tik pod roj. Čez pol ure je bil roj v škatli: le nekoliko posameznih čebel je še krožilo okrog nje, na katere se pa nisva ozirala. Roj sva začela previdno in polagoma spuščati niže in niže. Ko sva prišla z njim toliko nizko, da so naju začele obletavati čebele, so jo opazovalci, ki so se medtem nabrali okrog naju, jedrno popihali vsak v svoje zavetje. Le s čebelarjem Janezom se nisva ustrašila razjarjenih čebel. Z velikim trudom je bil končno roj na tleh. Škatlo sva pokrila in jo postavila v klet, kjer je ostala do večera.

Po končanem delu pregledam izrojencā. Dva matiĉnika sta bila že izleĉena; trinajst pokritih je ĉakalo mojega noĉa. Zalego sem našla na vseh devetih satih. Bila je lepo strnjena, deloma pokrita, deloma nepokrita; samo jajĉee ni bilo veĉ.

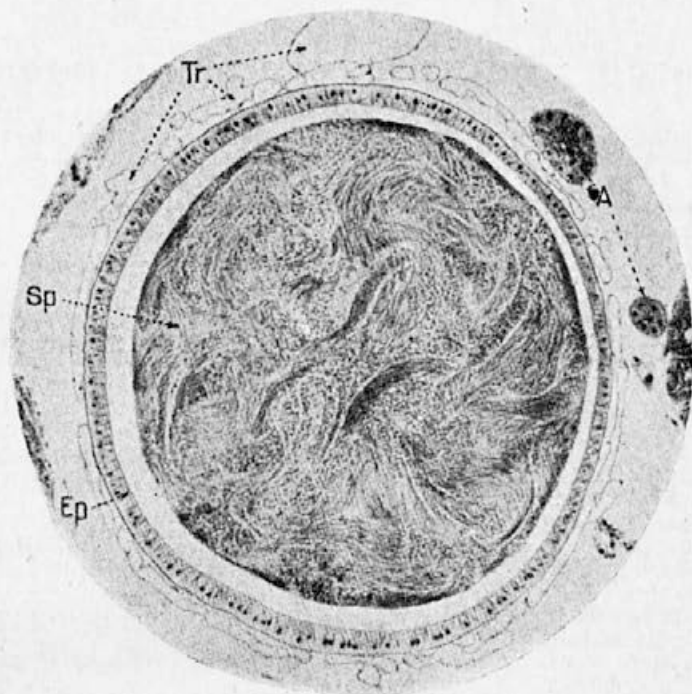
Na veĉer vrnem roj izrojencu. Mlada matica se je sreĉno sprašila in je štiri leta marljivo opravljala svoje ĉivljenjske naloge. Preteklo leto je druĉina prelegla, prviĉ v svojem prvotnem panju, drugiĉ v narejenem roju.

Kaj je bilo vzrok temu poznemu roju, mi je še danes uganka. Moĉno je, da je druĉina prelegala in da so ĉebele matico, ko sta bila prva matiĉnika pokrita, prehitro odstranile. Nato so vzgojile še ostale matice. To sklepam po primeru iz preteklega leta.

Trije panji s štiriletnimi maticami so začeli zaporedoma prelegati. Ob takih prilikah zaĉnem delati roje. Ko opazim pri kaki prelegajoĉi druĉini, da sta dva matiĉnika že pokrita, ji odvzamem zaleĉen sat z matico in napravim roj. Matica mi v roju zopet preleĉe. Tako dobim navadno po dve mladi matici, ki sta vredni naslednici svoje matere. Ni se mi pa še pripetilo, da bi mi zaradi odvzema matice prelegajoĉi panj rojil, toda lani ni dosti manjkalo do tega. Po odvzemu matic so mi kar trije panji nastavili dolge procesije novih matiĉnikov. Le skrajna pazljivost me je obvarovala nepotrebneĉa ogrebanja in neprijetnosti, ki so s tem v zvezi.

Vsako leto doĉivimo pri svojih ljubljenkah kaj posebnega, kljub temu pa je še marsikatera tajnost iz njihoveĉa ĉivljenja prikrita našim oĉem.

Prerez skozi semensko mošnjico enoletne sprašene matice

80 kratna povečava po fotografiji dr. W. Stauba iz Schweizer. Bienenzeitung 1947./9.

Ep = ostenje semenske mošnjice; Tr = vzdušnice (traheje); A = žleze;

Sp = semenice (spermiji).

V našem časopisu je bil že večkrat govor, o semenski mošnjici, v kateri hrani matica semenice, ki jih prejme od trota na prahi. Mošnjica, ki ima komaj 1 mm premera, je naravnost nabita z njimi. Po Leuckartovem računu jih je v njej 20 do 30 milijonov. Ako bi jih nanizali v ravno vrsto, bi dobili 5 do 7,5 km dolgo progo. Po Buttell-Reepenovi cenitvi pa bi bila ta proga še daljša. Zanimivo je, da ostanejo semenice kljub ozkemu prostoru, v katerem so zgnetene, žive 4 do 5 let. Matica jih drugo za drugo spušča v nožnično preddvorje do jajčec, ki jih hoče oplojena odložiti v celice. Znano je, da se le iz oplojenih jajčec poležejo čebele odnosno matice. Ako zdrsi jajčece neoplojeno mimo cevke, ki veže nožnično preddvorje s semensko mošnjico, nastane iz njega trot. Determinacija spola je torej odvisna od matice. Kakšni nagoni ali mehanizmi se pri tem udeležujejo, pa je še danes nepojasnjeno. Prav tako nam ni znano, kako pridejo semenice po kopulaciji iz jajčnih vodnic v semensko mošnjico. Nekateri trdijo, da jih mošnjica nekako vsesa, drugi pa so mnenja, da najdejo pot vanjo sami na kemotaktičen način. Znanstvenike čaka še mnogo dela, preden bodo prodrli v vse tajnosti matičnih spolovil. Šele potem bo morda uspela tudi umetna oplemenitev matic.

VR.

Zgornje žrelo pri osvetljenih panjih

Tovariš urednik se v 12. številki S. č. čudi, da je vzbudilo tako malo zanimanja docela praktično in deloma važno vprašanje o prednostih in pomanjkljivostih gornjega žrela. To vprašanje sem tudi jaz čital, toda mislil sem si, da bo nanj odgovoril kak drug, bolj sposoben tovariš. Ker se pa ni do sedaj še nihče zganil, bom skušal podati o tem svoje skromno mnenje.

Pred vojno, menda leta 1933, ali 1934, je širši odbor SČD sklenil nabaviti nekaj osvetljenih AZ-panjev z zgornjim žrelom in jih dati v preizkušnjo trem tedanjim odbornikom SČD. Ti naj bi ob določenem roku poročali v Slovenskem čebelarju o prednostih in hibah osvetljenega panja, odnosno o uspehih in neuspehih čebelarjenja v njem. Mimogrede naj omenim, da se je tedaj vršila velika propaganda za osvetljene panje z gornjim žrelom, posebno med nekaterimi čebelarji bivše Stajerske. Tisti, ki so se navduševali zanje, so trdili, da so v osvetljenih panjih čebele bolj pridne in krotkejše ter da se ob ropanju uspešneje branijo napadalk. V SSSR naj bi jih znanstveniki preizkusili in ugotovili marsikatero prednost. Pozneje nisem nikoli čital, da bi kateri izmed onih treh odbornikov, ki so imeli osvetljene panje z zgornjim žrelom na preizkušnji, podal svoje mnenje v Slovenskem čebelarju. Tudi imen dotičnih čebelarjev se več ne spominjam.

To hvalisanje je tudi mene privedlo do tega, da sem si nabavil še isto leto pet osvetljenih panjev z gornjim žrelom. V njih sem potem čebelaril 7 ali 8 let, dokler mi niso voini dogodki uničili vsega čebelarstva in z njim tudi onih pet osvetljenih panjev.

Ker morda nekateri tovariši še niso imeli prilike videti osvetljenega panja, ga bom najprej prav na kratko opisal.

Notranje mere so pri osvetljenem panju iste kot pri AZ-panju. Tudi zunaj ni razen na pročelju posebnih razlik. Sprednja stena je dvojna, v njenem spodnjem delu pa sta do višine plodišča vdeleni dve šipi. Šipi sta kake 3 cm narazen, tako da je med njima zračna plast kot izolator. Pozimi, ko čebele mirujejo, ali med prevozom lahko zatemniš osvetljeno plodišče s primerno desko in s tem zaščitiš šipi pred poškodbami. Tako ima plodišče pozimi trojno steno: 2 šipi in desko. Pod matično rešetko je na desni strani 12 cm široko žrelo, ki vodi v plodišče, tik nad rešetko pa 8 cm široko žrelo za medišče. Obe žreli zapira veranda. Pri dnu je po vsej širini panja 2 cm visoka odprtina, nekako ameriško žrelo, ki je zaprto s primerno urezано zagozdo. Zagozdo iztakneš le tedaj, kadar hočeš osnažiti dno mrtvic, da ti ni treba panja odpirati od zadaj.

Pri osvetljenih panjih sem opazil tele prednosti:

1. V njih so čebele krotkejše kot v navadnih AZ-panjih. Ko jih odpremo, se čebele ne razburijo, ker so že navajene svetlobe.

2. Delo v panju je olajšano, ker je notranjost razsvetljena. Ne more se zgoditi, da bi postavil satnik med nepravilni kvačiči ali ga rinil v ulico, ki je že zasedena, kar se često dogaja pri drugih panjih, če nimaš žepne svetilke pri roki.

3. Panj je pozimi toplejši, ker ima v plodišču trojno steno; zato čebele v njem dobro prezimijo.

Vseh 5 družin, ki so bile nameščene v teh panjih, so bile, kolikor časa sem v njih čebelaril, vedno med najboljšimi. Ne morem trditi seveda, da je bila to izključna posledica osvetlitve. Morda so bile družine slučajno v teh panjih najmarljivejše in bi ostale take tudi v neosvetljenih panjih.

Osvetljeni panji pa imajo tudi svoje hibe. Omenim naj jih samo dvoje:

1. Spomladi, ko sem plodišče osvetlil s tem, da sem odstranil v pročelju zaporno desko, so čebele, ki niso bile vajene svetlobe, plezale po šipi, padale na dno panja, se zopet pobrale in zopet plezale po njej, dokler niso našle žrela. Često so se mučile tako do onemoglosti. Pozneje so se svetlobi privadile in takoj našle žrelo. Le tu ali tam je še kaka mladica telovadila po šipi.

2. S panji je treba ravnati zlasti med prevozom zelo previdno, ker bi se drugače šipi ubili in bi potem panjev, dokler bi jih ne nadomestili z novimi, sploh ne bilo mogoče osvetljevati.

Sedaj pa odgovor na vprašanje o zgornjem žrelu!

a) Prednosti zgornjega žrela so tele:

1. Pozimi se žrelo ne more zamašiti, ker padajo vse mrtve čebele na dno panja, kjer sploh ni žrela.

2. Dno lahko osnažiš z zunanje strani in ti ni treba panja od zadaj odpirati ter ohlajati, kot pri AZ-panju z ameriškimi žrelom.

3. Čebelar se pri zgornjem žrelu laže ubranijo roparic, ker je žrelo tik za gnezdom in je zato boljše zaščiteno, medtem ko je spodnje žrelo zavarovano le od strazark ali pa še od teh ne.

4. Čebelar ni treba laziti po dnu panja in plezati po satju, da pridejo do mesta, kjer lahko odlože, kar so prinesle s paše, ampak pridejo lahko neposredno iz žrela na sate in po teh do proviantnih celic.

b) Hiba zgornjega žrela je morda v tem, da se panj hitreje ohlaja, ker se topel zrak dviga in uhaja zgoraj iz panja. Uhajanje toplega zraka deloma preprečiš s tem, da žrelo primerno zožiš. Tu se ti ni treba bati, da bi se žrelo zamašilo, kot se to lahko zgodi, če je nameščeno spodaj.

Čebelarke resnice in bodice

Zasolil † Fr. Ločniškar

Piki

Kar so pri čebelah piki,
to so pri ljudeh — jeziki.

Hoja

Blaženi časi, ko hoja medí,
da čebelarjem srce se topí:
tákrat ciganski je direndaj,
večne selitve iz kraja v drug kraj.

Upanja

Cas, ko ajda zadiši,
čebelarjem up zbudi.
Kadar pa je ajde konec,
je največkrat — prazen lonec.

Dobre letine

Ob dobrih smo letinah radi
vsi »muharji« glasni bahači,
zato pa smo bili in bomo
kljub letinam dobrim — berači.

Nasvet

Kdor negovati čebelic ne zna,
s čmrlji naj rajši se bavi, peča:
ti se samí preživijo poleti,
zanje za zimo ni treba skrbeti.

Izumiteljem

Nesrečna lastnost čebelarje mori,
da vsak bi bil rad izumitelj.
Kdor trmasto takim mamilom sledi,
največkrat je le — polomitelj.

Nastave

Na med se lovijo mušice,
na sladke besede — norice.

Skopuhom

Čebela taka je kot njiva:
če hočeš, da kaj dá ti,
ji moraš tudi dati
in ne samo jemati.

Sladkosnedežem

Ne mogle imeti
medu bi čebele,
če žela strupenega
ne bi imele.

Sušmarjem

Domišljuje marsikdo si
da je umen čebelar,
a nazadnje se izkaže,
da neveden je šušmar.

Slabiči

Premajhni panjiči,
številni rojci —
nezmožni slabiči,
spomladi mrliči.

Novincem

V letih medenih vse polno
se čebelarjev pojavi,
toda le eno brezplodno
vse špekulante ozdravi.

Rojec Vlado:

Plemenilne postaje v letu 1947.

Ce se Slovenci lahko danes ponašamo s čebeljo pasmo, ki po zmogljivosti in ostalih lastnostih visoko nadkriljuje nekatere sosednje pasme, ni to zgolj naključje, ni to toliko posledica določenih podnebnih in krajevnih okoliščin, kolikor plod neke nepretrgane množične selekcije. Ta selekcija je bila najtesneje povezana z načinom čebelarjenja, ki je bil pri nas nekdanj v navadi.

Stari kranjičarji so vsako jesen znižali število čebeljih družin vsaj za polovico, v naslednji pomladi pa z roji izravnali nastali primanjkljaj. Pri tem se jim je nudila najlepša prilika, da preprečijo razmnoževanje vsem takim družinam, ki so jim delale med letom kakršne koli preglavice. Za plemo so puščali predvsem marljive in, krotke družine, pa tudi rojive, ker so jim bili roji potrebni in zaželeni. Po barvi najbrž niso odbirali, kajti od barve same niso mogli pričakovati nikakih koristi. Verjetno pa je, da so siva barva dlačic, temna hitinjača in še nekateri drugi telesni znaki v dednostni zvezi z lastnostmi, ki so jih zahtevali od zazimljenih družin. Ker so skozi stoletja in stoletja odbirali vedno po istih načelih, je moralo končno priti do dednostne ustaljenosti vseh onih lastnosti in vnanjih znakov, ki jih danes navajamo kot posebnosti kranjske čebele.

Z izpremembo čebelarke tehnike je selekcija prenehala. Ravno ob prehodu k čebelarjenju v panjih s premakljivim satjem pa se je razmahnila pri nas silna propaganda za rumeno italijansko čebelo. Baron Rotschütz je na primer nekaj časa čebelaril skoraj s samimi italijanskimi družinami. Le polagoma so čebelarji uvideli, da si od importiranih tujk ne morejo obetati prav nič več kot od skromnih domačih sivk. Začeli so čebelarjenje z njimi opuščati, toda sledovi po njih so ostali v bastardnih družinah, na katere naletimo še danes skoraj v vsakem večjem čebelnjaku. Ker so nadalje skušali čebelarji v panjih s premakljivim satjem ohraniti družine čim dlje in ker so matice izmenjavali le v skrajni sili, je razumljivo, da je morala naša kranjska čebela mnogo izgubiti na tistih lastnostih, ki so jih nekdanji kranjičarji z vsakoletnim jesenskim odbiranjem pritirali do določenega viška. Moderni panji in načini čebelarjenja v njih torej ne vodijo k zboljšanju čebelje pasme, temveč ravno v nasprotno smer: v degeneracijo. Zato novodobno čebelarjenje nujno zahteva,

da se bavimo tudi z vzrejo in selekcijo matice. To so prvi uvideli Švicarji. Na pobudo dr. Kramerja je bila l. 1897. ustanovljena na otoku Ufenau sredi Bodenskega jezera prva čebelarska plemenilna postaja. Nekaj mesecev kasneje so bili položeni temelji še trem drugim. Na sestanku vzrejevalcev po zaključku sezone je dr. Kramer kot vodja teh postaj poročal, da je bilo prinesenih na vse štiri postaje 216 matic in da se jih je sprašilo 106. Ena postaja je dosegla 19, druga 22, ostali dve pa 66 in 71 procentni uspeh. Bili so to pač začetniški poskusi. Toda niti v nadaljnjih letih niso bili uspehi dosti boljši.

Plemenilna postaja Pustov mlin v Reki pri Litiji

Razvoj je šel razmeroma počasi naprej. V desetem letu je imela Švica 16 plemenišč, na katerih je bilo sprašenih 1172 matic s 75 procentnim uspehom.

Kramer je umrl leta 1914. Po njegovi smrti je prevzel vodstvo plemenilnih postaj Meinard Jüstrich. Sedaj je v večjih rokah dr. Hunkelerja. Iz poročila dr. Hunkelerja, ki ga je podal na jubilejnem sestanku vzrejevalcev ob petdesetletnici obstoja plemenilnih postaj, posnemam, da ima Švica danes 166 plemenišč, da se je

lani udeleževalo kot vzrejevalcev 1536 čebelarjev, da je bilo vzrejenih vsega skupaj 15.869 matic in sprašenih 15.136, to je 82,8%. Povprečno je vzredil vsak vzrejevalec 10 in sprašil 8 matic.

Zdelo se mi je potrebno navesti te številke, da bi mogli ob njih pravilno oceniti naše lanske vzrejne uspehe. Zlasti zadnje številke naj bi bile ne le vzrejevalcem, temveč vsem slovenskim čebelarjem v vzgled in vzpodbudo.

Slovenci se bavimo s plemensko vzrejo matic že dobrih 15 let. Prvo postajo je leta 1952. ustanovil prof. Verbič na Kopišču pri Kamniški Bistrici. Leta 1958. je začela poslovati postaja na Fužinah ob Kokri, leta 1940. v Ukanci ob Bohinjskem jezeru in približno v istem času pri Glazuti na Pohorju. Snovale so se nove, toda delo okrog njih je prekinila druga svetovna vojna. Vse te postaje pa so le slabo uspevale. Naši čebelarji se nikakor niso mogli navdušiti zanje. Ako postavimo, da je bilo v predvojnem razdobju sprašenih na njih okrog 300 matic, je naš račun raje previsok kot pa prenizek. Ko smo v povojnem času zopet začeli z vzrejo in iskali družine, ki naj bi prišle kot trotarji na postaje, nismo mogli najti niti enega plemenjaka z večletnim rodovnikom. Že to kaže, da postaje niso dosegle svojega namena, da niso dale tistega, kar smo od njih pričakovali. Zakaj ne? Zdi se mi, da smo pred vojno vse preveč poudarjali, kako kočljiva in težavna je moderna vzreja matic. Zahtevali smo, da se naj bavi z njo le čebelar, ki je strokovno temeljito podkovan, priporočali predvsem uporabnostno vzrejo in napačno računali, da se bo iz te kasneje nekako sama po sebi razvila prava plemenska vzreja. Pomanjkljiva je bila tudi povezava med vzrejevalci. Vsak je delal po svoje, dostikrat brez pravega cilja pred sabo, brez jasne predstave, kaj hoče z vzrejo doseči.

Kljub raznim nedostatom pa vsa ta leta le niso bila jalova. To pričajo naša povojna prizadevanja. Da smo mogli po vojni na široko poprijeti in doseči dokaj lepe uspehe, pripada največ zaslug tistim tovarišem, ki so lomili pred vojno prva kopja na tem polju.

Obnovitveno leto 1946. je bilo leto teoretične priprave in propagande. V tem letu sta se vršila v Ljubljani dva večja tečaja za vzrejevalce matic. Prvi štiridnevni je trajal od 15. do 18. aprila, drugi dvodnevni od 26. do 27. avgusta, Odsek, ki se je medtem ustanovil pri zadrugi, je imel prvotno namen še pred pričetkom vzrejne sezone prirediti nov obsežnejši tečaj, katerega naj bi se udeležili zastopniki vseh čebelarskih podružnic. Ti naj bi kot organizatorji nastopili na terenu in vzpostavili zvezo med odsekom v Ljubljani in podeželjem. Podružnice pa so pokazale za ta načrt kaj malo zanimanja. Zato ga je bilo treba izpremeniti, Odsek se je izpopolnil na toliko članov, kolikor postaj naj bi bilo ustanovljenih oziroma obnovljenih. Vsak član je prevzel odgovornost za pravilno poslovanje ene izmed teh postaj, kakor tudi za organizacijo dela v njenem območju. Člani odseka so se v času pred pričetkom sezone stalno shajali ter se teoretično in praktično pripravljali na naloge, ki so jih čakale na terenu. V prvih dneh aprila so po določenem razporedu razpeljali z zadružnim avtom čebelnjake za trotarje, plemenilnike in vse druge potrebščine za vzrejo matic na 10 različnih krajeh, ki so bili izbrani za plemenilne postaje. 20. aprila so odšli drugič na teren, 18. maja tretjič, 1. junija četrtoč. Vsakokrat so imeli celodnevne praktične tečaje za priplašene vzrejevalce pri čebelnjakih tistih čebelarjev, ki so vzrejali pred drugimi.

Čebelnjak tov. Vovka Franca v Hrašah pri Lescah, pri katerem so se vršili tečaji za vzrejevalce jeseniške podružnice.

Vzrejevalci so bili porazdeljeni v štiri skupine. Prva je pričela z vzrejo v začetku maja, druga sredi maja, tretja v drugem tednu junija, četrta pa proti koncu junija. Zadnje matice so prišle na plemenišče v drugi polovici julija. Le tako je bilo mogoče z manjšim številom orodja in priprav, ki jih je mogla zadruga preskrbeti, vključiti v vzrejni akcijo čim večje število čebelarjev. Krmilni sladkor so prejeli vzrejevalci brezplačno, plemenilnike in razno orodje pa so si izposojali po skupinah.

Leto 1947. je bilo leto prvih praktičnih poizkusov. V tem letu je delovalo v Sloveniji 11 plemenilnih postaj. Za deset je nosila vse stroške čebelarska zadruga, enajsto v Ukanci ob Bohinjskem jezeru pa so vzpostavili vzrejevalci na lastno pobudo in na njej uporabljali plemenilnike, ki so ostali pri tamkajšnjih čebelarjih izpred vojne. Zadruga jih je podprla le s sladkorjem in odkupom trotarja. Celotni stroški za plemenilne postaje so znašali 520 804 din. K temu znesku je prispevalo ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo 120.000 din.

Dosežene uspehe na posameznih postajah kaže spodnja razpredelnica.

Tek. št.	Plemenilna postaja	Družina, ki jo oskrbuje	Št. plemenilnikov (kapacit.)	Št. vzrejevalcev	Vzrejevalnih matic	Sprašenih matic	Uspeh sprašitve v %
1.	Pokljuka in Ukanca	Jesenice	100	14	271	206	76
2.	Jezerko	Kranj	72	14	195	91	47
3.	Kopišče	Kamnik	100	11	104	57	55
4.	Raskovec	Vrhnik	72	9	337	248	74
5.	Pustov mlin	Litija	100	13	167	97	58
6.	Jelenov žleb	Ribnica	72	8	127	107	84
7.	Krakovno na Poljanah	Kostanjevica	72	7	112	69	61
8.	Mala gora	Crnatelj	72	4	75	51	70
9.	Logarska dolina	Gornji grad	72	12	126	76	60
10.	Sv. Arh na Pohorju	Maribor	72	9	128	76	59
Skupaj:			804	101	1640	1078	66%

Splošni uspeh je popolnoma zadovoljiv. Ako primerjamo končne podatke s podatki, ki sem jih navedel za Svico, vidimo, da smo dosegli v prvem povojnem letu približno isti uspeh kakor Švicarji v svojem desetem. Če primerjamo števila matic, ki poprečno odpadejo na enega vzrejevalca, pa lahko rečemo, da smo jih celo prekosili. Pri nas je poprečno vzredil vsak vzrejevalec 16, sprašil 10, to je 16/10 matic, v Svici pa po 50letni praksi le 10/8. 66 procentni uspeh sprašitve je sicer nizek, vendar za ljudi brez vsakih izkušenj povsem primeren.

Kako so se uspehi od skupine do skupine, čim kasneje so nastopale in čim bolj so se seznanile z napakami prejšnjih vzrejevalcev, dvigali, bi pokazala podrobna statistika, ki pa je zaradi pomanjkanja prostora ne morem objaviti. Za primer naj navedem samo Vrhničane, pri katerih je napredek posebno očiten. Prva skupina je dosegla 64%, druga 69%, tretja 87%, zadnja pa 80% sprašitve. Da so odstotki pri zadnji skupini po prejšnjem stalnem dviganju nekoliko padli, je razumljivo, kajti ta skupina je postavila matice na plemenišče proti koncu julija, ko je mogoče trote le še umetno držati v družinah.

Uspehi prve povojne vzrejne akcije kažejo, da je led prebit, in vzbujajo v nas upanje, da bomo v nadaljnjih letih dokaj hitro napredovali. Naloga, ki smo si jih postavili s petletnim planom, bomo prav gotovo izpolnili. Čeprav so te naloge vzrejevalcem kolikor toliko znane, jih hočem ob zaključku poročila vendarle še enkrat površno opisati.

Leto 1948. je leto poglobitve dosedanjega dela. Uvedli bomo težje in preciznejše vzrejne metode, izpopolnili orodje in naprave ter skušali pritegniti k vzreji čim več čebelarjev. Ustanovili bomo 6 novih plemenilnih postaj, in sicer 1 na Štajerskem, 1 v Poljanski dolini, 4 pa na Primorskem. Vzrejno gradivo bomo jemali od istih plemenjakov, po možnosti od istih matic kakor v letu 1947. Lani vzrejene matice bomo vestno nadzorovali, sproti ocenjevali lastnosti njih družin, zbirali podatke o njih zmogljivosti in tako pripravili tla za izbor, ki ga bomo izvršili v naslednjem letu. Leto 1949. bo torej leto prve selekcije.

Ing. Rihar Jože: Obveščevalne postaje

Letošnji januar je bil izredno mil, naravnost spomladanski. Ves mesec so prevladovali južni in jugovzhodni vetrovi. Sneg, po dolinah povsod pomešan z dežjem, se je ponujal dne 8., 17. januarja in v dneh 21. do 29. januarja. Tokrat ga je zapadlo približno 12 cm. Do 27. januarja pa je zopet skopnel. Zadnji trije dnevi mesca so bili nenavadno topli in mirni.

Cebele so izvrstno prezimovale; bile so zdrave in skoraj brez mrtvic. Trebile so se večkrat in tudi panje so same očistile. V dneh 28. do 31. januarja so bili prvi spomladanski izletni dnevi. Cebele so prinašale cvetni prah, zlasti z vrb, pa tudi s teloha in bele jelše. Po donašanju vode je bilo sklepati, da so že pridno negovale zalego. Nekateri obveščevalci s strahom sprašujejo, kaj bosta prinesla svečan in sušec. Mesečno poprečje izkazuje zelo nizko porabo hrane, kar je pripisovati južnemu in deževnemu vremenu.

Mesečni popreček za	Toplina	Padavine	Izlet	Poraba
januar	+4,04° C	229,1 mm	6 dni	68,7 atkg

Virmaše. Tako milega januarja ni bilo že 20 let. Zimski počitek je trajal 40 dni. Prve in zadnje dni v mescu je bil živahen izlet. Cebele so se v teh dneh sprašile in otrebile. Ob izletnih dneh so nosile tudi vodo, kar je znak, da že goje zalego. Kako bo z zalego tam, kjer so družine zazimili s premajhno zalogo, je veliko vprašanje.

Moščeniška Draga. Zelo mila zima je omogočala čebelarjem, da so nabirale skoraj ves mesec cvetni prah na rožmarinu. Sredi mesca je bila že prva zalega. Poraba hrane je kljub pogostemu izletavanju zelo uajhna. Mrtvic ni bilo. Prve dni februarja so vzveteli mandlji in tudi slive že odpirajo cvetne popke.

Zirovnica. Čebelarim že 58 let, pa ne pomnim tako toplega januarja, kot smo ga imeli letos.

Novo mesto. Opazovalni panj je zaradi vlage pridobil v zadnji tretjini mesca na teži za 20 dkg več, kot je bila poraba zimske zaloge. Poprečje srednje mesečne topline v zadnjih 10 letih je bilo $-2,67^{\circ}\text{C}$. Zanimivo pa je, da je bila leta 1936. srednja mesečna toplina višja kot letos; znašala je $+4,68^{\circ}\text{C}$. Upam, da bo to dobro vplivalo na prezimovanje. Verjetno je, da bo poraba zimske zaloge nekoliko nad normalo. Opazil sem ob koncu mesca zalego že na dveh satih, kar je skoraj preveč, če ne bo zgodnje in ugodne pomladi.

Turški vrh—Zavrč. Krajevna davčna komisija me je silovito pritisnila ob zid z davki. Bojim se, da bomo prenehali z naprednim čebelarstvom. (Mislim, da nimate povsem prav. Iz vašega in iz nekaterih ostalih primerov je razvidno, da so ponekod krajevne davčne komisije ugotovile v čebelarstvih precejšen dohodek. To se je zgodilo zato, ker čebelarji niso sodelovali na množičnih sestankih, na katerih so se odmerjali davki, niti ne pri okrajnih in krajevnih davčnih komisijah. Kako je bila določena osnova za dohodnino v kmetijstvu, je razvidno iz člankov, ki so bili objavljeni v »Kmečkem glasu« in v dnevnem časopisju. V teh navodilih in pojasnilih je tudi zagotovljeno, da je mogoče še po izvršeni odmeri popraviti morebitne nepravilnosti.)

Lani nismo bili zadovoljni z zimo, letos smo pa še v večjih skrbih, kaj nam bo prinesla pomlad, ker prave zime v zimskem času ni bilo.

Mala Nedelja. Družina v panju št. 5 mi ne ugaja; je vznemirjena in ima trote, ki izletavajo. Najbrž je brezmatična. Površno sem jo pregledal 26. januarja, opazil pa nisem niti matice, niti zalege. Medu ima pa še dosti. Za pravi vzrok takega obnašanja te družine še ne vem. (Vabimo bralce, da o tej stvari iz svojihkušenj kaj povedo.)

Prosenjakovci. Po 40 dneh počitka so se čebele 4. januarja zopet temeljito preletele in očistile.

Podroben pregled za mesec januar 1948

Opazovalna postaja	Višina nad morjem	Panj je na teži						Toplina zraka						Daj je bilo															
		pridobil v			izgubil v			v mesecu čistih dkg		največ pridobil		najvišja v			srednja mesečna			deževnih		snežnih		oblačnih		pod jasnih		jasnih		vetrovnih	
		mesečni tretjini dkg			mesečni tretjini dkg			pri- dobil	po- rabil	dne	dne	mesečni tretjini C°			mesečni tretjini C°			izletnih		snežnih		oblačnih		pod jasnih		jasnih		vetrovnih	
		1.	2.	3.	1.	2.	3.					1.	2.	3.	1.	2.	3.												
Breg-Tržič	483	—	—	—	10	—	30	—	40	—	—	—	9	8	9	—5	—1	—8	+3,29	5	11	3	21	4	6	1			
Kranj-Strazišče	385	—	—	—	20	20	30	30	70	—	—	—	7	7	9	—2	—3	—5	+3,12	8	12	1	8	5	—	—			
Virmaše-Skofja Loka	361	—	—	—	20	—	20	20	40	—	—	—	8	8	9	—5	0	—2	+3,66	6	13	3	21	6	4	21			
Kalce-Logatec	485	—	—	—	15	25	20	20	60	—	—	—	8	8	10	—2	—1	—5	+3,72	1	13	7	3	7	—	—			
Moščen. Draga-Opatija	3	—	—	—	70	60	40	40	170	—	—	—	12	12	12	+3	+7	+4	+9,11	10	17	—	6	3	4	7			
Bistra-Borovnica	290	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Verd-Vrhnik	290	—	—	—	25	10	5	5	40	—	—	—	11	11	11	—6	0	—5	+3,64	5	10	4	26	3	2	8			
Brest-Barje	290	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Zerovnica-Cerknica	551	—	—	—	15	35	60	60	110	—	—	—	10	9	11	—5	0	—8	+4,19	5	12	5	23	5	3	20			
Ribnica	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	12	11	—8	0	—9	+3,45	11	7	3	15	10	6	6			
Ponoviče-Litija	390	—	—	—	10	30	15	15	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	7	2	13	4	4	10			
Krka	300	—	—	—	30	20	20	20	70	—	—	—	13	12	12	—9	0	—6	+5,01	7	7	3	24	2	5	16			
Ljavid-Kočevje	459	—	—	—	10	20	20	20	50	—	—	—	14	13	10	—7	—4	—5	+3,85	3	2	7	—	29	2	—			
Pluska-Trebnje	207	—	—	—	20	30	30	30	80	—	—	—	12	13	13	—8	—3	—1	+4,35	8	8	3	20	9	—	11			
Dob pri Mirni	254	—	—	—	24	31	30	30	85	—	—	—	9	9	18	—6	—3	0	+3,36	7	5	3	10	7	6	20			
Grm-Novo mesto	195	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Novo mesto	180	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—	11	14	13	—8	0	—2	+3,94	9	11	4	18	9	4	3			
Črnomelj	156	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Sv. Lovrenc na Pohorju	442	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	10	6	21	12	10	4			
Selnica ob Dravi	324	—	—	—	—	—	—	—	80	—	—	—	13	10	12	—8	—3	—7	+2,48	2	7	7	14	14	3	22			
Slovenska Bistrica	288	—	—	—	35	10	30	30	75	—	—	—	12	11	13	—12	—2	—8	+3,95	9	6	5	11	15	5	17			
Donauška gora	320	—	—	—	50	10	40	40	100	—	—	—	14	13	14	—8	0	—9	+5,40	7	7	2	18	9	4	8			
Sv. Lovrenc na Drav. p.	295	—	—	—	25	25	25	25	50	—	—	—	11	11	12	—18	—3	—12	+3,11	3	8	3	11	9	2	13			
Turški vrh-Zavrč	396	—	—	—	25	20	20	20	70	—	—	—	10	10	9	—3	+2	+4	+4,43	4	6	2	11	18	2	14			
Buckovci - Mala Nedelja	279	—	—	—	25	20	20	20	65	—	—	—	10	9	9	—5	0	—5	+3,91	10	9	4	10	14	7	13			
Cezanjevci	182	—	—	—	40	30	20	20	90	—	—	—	12	12	12	—10	0	—7	+3,96	—	13	5	9	18	4	18			
Pristava-Ljutomer	190	—	—	—	15	10	10	10	35	—	—	—	12	16	14	—10	—3	—7	+4,88	1	5	2	6	6	8	3			
Prosenjakovci	247	—	—	—	10	20	20	20	50	—	—	—	14	12	14	—9	—3	—8	+3,27	5	8	5	8	5	8	12			

POSVETOVALNICA

Zadrega s prostorom je tudi letos izrinila »Čebelarstvo posvetovalnico« iz 1. in 2. številke Slovenskega čebelarja. Toda niti v tej številki nam ni bilo mogoče objaviti vseh odgovorov na vprašanje o umestnosti begalnice pri AŽ-panju, ki ga je zastavilo uredništvo v zadnji številki lanskega letnika. Prejeli smo razen teh še nekaj odgovorov na starejša vprašanja, ki pa pridejo na vrsto kasneje. Z odgovori smo torej založeni, manjka pa vprašanj. A če ne bo vprašanj, bodo prenehali tudi odgovori in kotichek bo treba ukiniti. Zato, čebelarji, na plan! Menda niste dosegli v svoji stroki take popolnosti, da bi vam bilo prav vse jasno in razumljivo.

Prede predidemo k odgovorom, prepuščamo besedo našemu najmarljivejšemu sodelavcu v »Čebelarji posvetovalnici« tov. Virmašanu. Morda bodo njegovi opomini več zalegli kot naši. Takole vam piše:

Leto je minulo, odkar je vzniknil v našem listu ta kotichek. Marsikatero, za čebelarstvo važno vprašanje smo v njem razčistili. Na žalost pa moram ugotoviti, da je vzbudil med čebelarji manj zanimanja, kot smo pričakovali. Sodelovali so v njem le nekateri posamezniki, dočim je stala ogromna večina čitateljev ob strani, ogrnjena v molk vsevedne Sfinge. Ali ni sramota za našo čebelarstvo bratovščino, ki šteje toliko in toliko tisočev članov, da samo nekaj čebelarjev donaja polena na ogenj, ob katerem se lahko vsi grejejo? Vzdravimo se sedaj ob 50-letnici našega lista! Zasujmo urednika z vprašanji in odgovori, da bo njegova malha vse leto polna! Saj vprašanj o čebelarstvu ne manjka. Saj doživiš, lahko bi rekel, ob vsakem stiku s čebelami kaj posebnega. Kolikokrat si v dvomih, ali si prav ravnal, ko si to ali ono tako in tako napravil. Cemu ti dvomi? Vprašanje v list! In odgovori tovarišev ti jih bodo pregnali. Naj se nikdo ne izgovarja, da ne utegne, da ne zna prav pisati, da se bodo drugi norčevali iz njegove nevednosti! Nič strahu zaradi te! Cim več bo vprašanj in odgovorov, tem bolj zanimiv bo naš list, tem večjo korist rebomo imeli od njega.

kc

Cim več bo vprašanj in odgovorov, tem bolj zanimiv bo naš list, tem večjo korist bomo imeli od njega.

ODGOVORI

ODGOVORI

Ali je begalnica pri AŽ-panju umestna?

Prvi odgovor: Mislim, da je komisija s tem, da je pri novem enotnem tipu AŽ-panja begalnico zavrгла, ustregla večini čebelarjev-praktikov. Saj je znano, da vsaka, še tako majhna reč panj podraži. In če je ta reč poleg tega še nepotrebna, povzroča pri opravljanju čebel zgolj zapreke in izgubo dragocenega časa. Med tako nepotrebno navlako spada tudi begalnica.

Poznam čebelarje, ki so strastni zagovorniki begalnice. Če jih pa vprašam, čemu je begalnica pri panju, mi ne znajo dati pravega odgovora. Pravijo, da begalnica mora biti, ker sicer panj ni popoln. Drugi trdijo, da odlete skozi begalnico troti, ki so prišli v medišče med pomladanskim prestavljanjem. Mnogi pa niti ne vedo, kakšen je bil prvoten namen begalnice.

Izumitelji begalnice so si obetali, da bodo po njeni uvedbi laže jemali čebelam med. Če potisnemo v medišče med rešetko in satnike kos pločevine, razdelimo panj v dva dela. Čebele v medišču naj bi se zaradi tega čutile osamljene in naj bi se skozi begalnico preselile k matici v plodišče. Medišče naj bi se tako samo izpraznilo in pri odvzemanju medu čebelarju sploh ne bi bilo treba satov ometati. Izdealna zamisel, ki pa je v praksi neizvedljiva! Prostor med rešetko in satniki v medišču čebele z zadelvino in voščenimi podzidki navadno tako zapackajo, da je nemogoče potisniti pločevino v utor, ki ga ima okvir rešetke. A tudi, če se nam to pri kakem novem panju ali pri kakem slabiču posreči, se ne spravijo vse čebele iz medišča, niti če na to čakamo več dni. Končno jih moramo kljub begalnici omesti.

Jaz sem zavrگel begalnice že pred desetimi leti. Pet let sem jih imel v panjih in pet let sem opazoval, kako se čebele okrog njih obnašajo. Navsezadnje sem se prepričal, da panju in čebelam begalnica več škoduje kakor koristi. Ose, večje in

druga golazen sili skozi njo v panj, troti pa najdejo skozi njo pot, ki vodi prej nazaj v panj kakor iz njega. V mescu avgustu sem nekega dne odprl panj in našel v medišču vse polno trotoev. Od kod neki so prišli ti strici v medišče v tem času, ko jih čebele najbolj preganjajo? Oglelal sem si panj spredaj in že je bila uganka rešena! Nad žrelom, tam, kjer ima begalnica izhod v verando, se je tiščala kopica preganjanih trotoev, ki so se drug za drugim pomikali skozi begalnico v medišče. Še tisto jesen sem pri vseh panjih begalnice na obeh koncih zamašil s cunjami in jih nisem kasneje več odmašil. Od tedaj naročam panje brez begalnic. Medišča so pri teh panjih mnogo bolj zavarovana pred razno golaznijo in pred vetrom, pa tudi čebelarjem je v njih topleje. Čim manj lukenj ima panj, tem boljši je za čebele. Zato sem prepričan, da bomo čebelarji pri novem enotnem tipu AZ-panja begalnico prav lahko pogrešali. Pri odvzemanju medenih satov pa bomo kakor doslej pridno uporabljali omelece. — Kostanjevic Josip, Vipava.

Drugi odgovor: Begalnice uporabljam že več let in sem z njimi prav zadovoljen. Mnogo pikov sem dobil prej pri odvzemanju medenega satja. Večkrat so me čebele tako zdelale, da me je napadla huda mrzlica in sem moral prenehati z delom. Odkar uporabljam begalnice, pa mi je odvzemanje medu igrača.

Kak dan (24 ur) pred nameranim točenjem zaprem panjem medišča z ločilno desko. Edino zvezo, ki jo imajo potem čebele iz medišča z matico in tovarišicami v plodišču, je begalnica. Cutijo se osamljene, nekako osirotele, in se splazijo druga za drugo po begalnici v plodišče. Po preteku 24 ur je najti v medišču le tu pa tam še kako čebelo.

Tudi po točenju pri vračanju izpraznjenih satov v medišče nam je begalnica dobra zaveznica. Ako nisi na omenjeni način odstranil pred točenjem čebel iz medišča, se nabere v njem velika gruča čebel. Za dober roj jih je! In skozi ta roj moraš riniti izpraznjene sate na odrejena mesta. S tem čebele, ki so se na prvih vstavljenih satih nasrkale medu, pri marsikaterem panju tako razdražiš, da je čisto velika muka potisniti tudi preostale sate tja, kamor spadajo. Nasprotno pa je tako delo, ako smo z ločilno desko odstranili čebele iz medišča, malenkost. Ko so vsi sati na svojem mestu in je okence zaprto, izvlečeš ločilno desko in zveza med mediščem in plodiščem je zopet vzpostavljena.

Pripomnim naj ob tej priliki še to, da imam pri svojih panjih matične rešetke tako urejene, da lahko pri zaprtem medišču potegnem ločilne deščice iz panja in da jih lahko na isti način potisnem v panj, ne da bi bilo treba odstraniti okence in sate.

Nadaljnja prednost begalnice je tudi v tem, da ni treba trotoev po prestavitvi izpuščati iz medišča, ampak najdejo sami pot po begalnici na prosto. Ako pozabi čebelar, ki nima begalnic pri svojih panjih, po prestavitvi družin odpreti pri mediščih žrela, se mu lahko zgodi, da ima jeseni na rešetkah polno za glavo obešenih trotoev. — J. V., Novo mesto.

Tretji odgovor: V decembrski številki Slovenskega čebelarja je urednik pozval čebelarje, naj bi se izjavili o vrednosti begalnice v panjih. Zdi se mi, da ima urednik o tej stvari že itak svoje mnenje, ki je bržčas pozitivno. Želi pa izzvati o begalnici polemiko, v kateri naj bi čebelarji iznesli prav vse razloge, ki govore za in proti njej. Ali se mu bo posrečilo spraviti iz rezerve topove težkega in najtežjega kalibra, da bodo pomočili v črnilo svoja peresa? Bilo bi to ne samo koristno, ampak tudi zanimivo.

Naj bo še meni dovoljeno prav na kratko povedati, kaj mislim o tej stvari v panju. Takoj v začetku naj pribijem, da nimajo prav tisti, ki odrekajo begalnici vsako vrednost in da nimajo prav niti tisti, ki ji pripisujejo le prevelik pomen. Begalnica v panju ni nujno potrebna, koristna pa je, toda le tedaj, če so izpolnjeni vsi pogoji za njeno pravilno uporabo.

Ako nimamo matičnih rešetak tako prirejenih, da bi jih mogli skoraj neprodušno zapreti s pločevinastimi vložki, ki jih od zadaj potisnemo pod palice, moramo sate iz medišč zlagati na kozico, rešetko pa prekrivati z deščicami, kar je pri močni družini nerodno in zamudno delo. Med tem bi spreten čebelar že ometel čebele raz satje. Potrebno je tudi, da matično mrežo prekrijemo tako, da ne more nobena čebela skozi, sicer bi bilo delo neuspešno.

Pravilna begalnica mora imeti zgoraj in spodaj primerno zaporico, da jo lahko zapremo, posebno zgoraj, če imamo v medišču družino. Begalnica je vdelana v sprednjo steno plodišča. Zaradi nje odpade na tistem mestu tvarina, s katero je sicer napolnjen prostor med notranjo in zunanjo steno pročelja. Če je pa še dolnja

odprtina begalnice odprta, potem nam v zimskem času preveč hladi plodišča, česar ne gre podcenjevati. Begalnica je brez pomena tudi tedaj, če ne skrbimo za njeno pravilno delovanje, če se n. pr. pred točenjem sploh ne prepričamo, ali deluje. Lahko je s čemer koli zamašena; takrat bi bilo bolje, da bi je sploh ne bilo. Bi se vsaj ne zanašali nanjo.

Popolnoma nekaj drugega pa je, če je begalnica pravilno izdelana in če brezhibno deluje. K temu spadajo, kakor je bilo že rečeno, za vse panje primerno urezani kosi pločevine, ki natančno zapirajo rešetke in ki se dajo namestiti, ne da bi nam bilo treba jemati satje iz medišč. Če pazimo nadalje, da v njej ni pajčevin ali kake druge stvari, ki bi ovirala čebelam prehod, potem nam je pri točenju v veliko olajšavo. Ostali postopek je znan.

Ponavljam: Nujno potrebna begalnica ni, zlasti, ker troti neradi odhajajo skozi njo, pri točenju je pa koristna. Prav zaradi tega je uvedena pri nekaterih panjih tujih sestavov. Če bi se ne obnesla, bi jo bili praktični Američani že zdravnjazavrgli. Moja ocena je pozitivna. Sicer pa bodo verjetno priznane kapacitete o njej izrekle svoje odločilno mnenje. — Zunko Ivan, Litija.

VPRAŠANJA

1. **Zagoneten pojav.** Moj panj št. 4 je iz jelovega lesa. Stoji v spodnji vrsti. Družine v njem ne spravim nikoli do tiste moči kot v ostalih panjih. Najslabši kljub temu ni. Že več let sem preizkušala in odbirala zanj najboljše matice, a pravega uspeha ni bilo. Glede donosa zaostaja vedno za drugimi. Večkrat sem ga opazovala pri izletu, a nisem mogla ugotoviti nič posebnega. Nekoč sem prišla zvečer k čebelnjaku. Čebelice so že močno prisedale na bradi. Kar opazim pri panju št. 4, kako plešejo čebele sem in tja, se oddaljujejo od svoje gručice ter se priključujejo sosednji družini na desni. Brez boja so bile sprejete. Takoj napravim z lepenco pregrado. To je deloma preseljevanje zaustavilo, popolnoma pa ne. Še tisto jesen sem preselila družino v drug panj in na drugo mesto. Tu je preseljevanje prenehalo, panj št. 4 pa mi je dal tisto leto roj z mlado prvovrstno matico. Spomladi, ko se je družina v panju št. 4 toliko razvila, da je začela prisedati, se je stara pesem ponovila. In ta »viža« se ponavlja leto za letom. Kaj je temu vzrok? Za svojo osebo dolžim panj. Ali je kriv jelov les? Kdo izmed tovarišev čebelarjev bi mi pojav pojasnil. — Savinjska.

2. **Ubežna matica.** Nekega dne v začetku februarja sem stopil okrog 11. ure pred čebeljak, da bi napasel svoj pogled nad čebelami, ki so jih topli sončni žarki privabili iz njihovih domovanj. Izletavale so iz vseh panjev in v nekatere so celo prinašale obnožino. Ko sem jih tako opazoval in sem se medtem slučajno ozrl na tla, je pritegnil mojo pozornost kupček čebel, ki je ležal pred nekim panjem v spodnji vrsti. Čebele sem razbrskal in se zelo začudil, ko sem videl, da je med njimi matica. Vedel sem, da je bila matica iz dotičnega panja, pred katerim sem jo našel. V oktobru sem jo bil odvezel nekemu družcu iz kranjiča in zamenjal z njo dosluženo teto v žnideršiču. V kranjiču je dobro zalegala, v žnideršiču pa najbrž sploh ne.

Matico sem vzel v roko in jo spustil pri žrelu v panj, v katerega naj bi po mojem mnenju spadala. Toda že čez nekaj minut je prilezla nazaj na brado, se ob robu brade prekopicnila in strmoglavila na tla. Takoj sem jo spet pobral, stopil z njo v čebeljak in jo vrnil družini od zadaj. Pa tudi sedaj ni ostala v panju. Znova je prilezla na brado in znova padla na tla. Ker si nisem znal drugače pomagati, sem jo ujel, jo vtaknil v maticnico in v njej dodal družini. Nekaj dni nato sem jo našel mrtvo v kletki. Radoveden sem, kako si tolmačijo ta pojav drugi tovariši. Kaj je prignalo matico iz panja in kaj je povzročilo njeno smrt? Pripominjam, da sem panj kasneje natančno pregledal in sem ga našel v resnici brez-matičnega, kot sem pravilno domneval. Bil je tudi brez vsake zalege. — Župan Anton, Dobrna pri Kostanjevici.

3. **Barvanje panjev.** Dr. Frisch je ugotovil, da morejo čebele dobro razlikovati samo štiri barve: belo, črno, rumeno in modro. Glede na to naj bi uporabljali čebelarji na proceljih panjev edino te štiri barve. Predlagana zbirka barv pa je tako revna, da z njo ni mogoče doseči primernih barvnih efektov. Ali je kateri izmed tovarišev že razmišljal, kako naj bi bili panji pobarvani, da bi bili prijetni za oko in obenem v skladu z zgornjimi znanstvenimi dognanji? — M. V., Ljubljana.

OSMRTNICE

† VEHOVEC JAKOB

Vehovec Jakob je bil rojen 27. aprila 1872 na Skaručni nad Ljubljano. Vse svoje življenje je preživel na svojem rojstnem domu. Zagospodaril je na domačiji leta 1894. Kmalu potem je postal tudi čebelar. Čebelaril je s kranjiči in AŽ-panji. Pri čebelah je dosegel prav lepe uspehe. Kakor v čebelarstvu, tako se je poznalo tudi na njegovem posestvu, da je bil zelo marljiv in razumen možakar. Umril je 27. januarja 1947. Ker je bil zadnji čas pred smrtjo precej bolhen, je čebelarstvo primerno zmanjšal. Zapustil je le nekaj družinic, ki so sedaj v oskrbi njegove žene. Opravlja jih prav tako vzorno kakor njen rajnji mož, dasi je že v 74. letu starosti.

† HRASTNIK FRANC

1. sušca 1947 je umrl v Vizorah pri Novi cerkvi pomemben čebelar Hrastnik Franc, znan daleč naokoli pod imenom Praznetov Francelj. Umril je razmeroma mlad v starosti 51 let. S svojim znanjem, še bolj pa s svojim nesebičnim delovanjem je mnogo pripomogel k čebelarskemu napredku domačega kraja.

Zanimanje za čebelarstvo je vzbudil v njem starešina čebelarskih strokovnjakov, dobro znani Jurij Samec iz Polž, ki je oral svoj čas čebelarsko in sadjarsko ledino v Novi cerkvi in okolici. Pod njegovim vodstvom se je kmalu do dobrega izuril v obeh strokah. Postal je čebelar, da mu ni bilo dvojnika daleč naokrog. V dobi tujega gospodstva je bil pravi dobrotnik vseh okoliških čebelarjev. Vlival jim je satnice, delal panje in pomagal, kjer koli je bilo treba.

Francelj je bil nekoliko čudaški. Brez čedre v roki si ga skoraj ni mogoče predstavljati. Govoril je le malo; zlasti se ni trudil, da bi kaj povedal v blaženi nemščini. Raje je molčal in hudomušno mežikal. Čudno je, da je smel v času okupacije Francelj skoraj edini ziniti katero preprosto v milem domačem jeziku. Franceljnu tudi najbolj zagrizeni nasprotniki niso ničesar zamerili.

Kadar je bil dobre volje, je včasih povedal narahlo, skoraj bi rekel malo sramežljivo kakšno prav muhasto. Ostal je vedno samec. Lansko pomlad je nestrpno pričakoval. Smilile so se mu čebelice, ki jim je dolgotrajna zima toliko časa preprečevala tako potreben izlet. Toda pomladi ni dočakal. Prišla je neizprosna smrt in ga položila na pokopališče v Novi cerkvi. Tam sredi travnikov sedaj brenčijo ljubljene čebelice slavo in čast njegovemu blagemu spominu.

Njegova smrt pomeni občutno izgubo za naše kmečke sadjarje in čebelarje. Saj ravno zdaj v času obnove najbolj potrebujemo dobrih, zavednih in nesebičnih delavcev na gospodarskem polju. Posnemajmo Praznetovega Franceljna po njegovem značaju in delavnosti za blagor bližnjega!

† CIGALE JOŽEF

Cigale Jožef je bil rojen 21. aprila 1915. v Potoku pri Rečici ob Savinji. Po dovršitvi osnovne šole je pomagal na domačem posestvu, ko pa je umrl oče, ja padlo vse breme gospodarstva na njegove rame. Ker posestvo ni bilo veliko, je moral skrbno gospodariti, da je lahko preživel poleg sebe še mater in bolno sestro. Leta 1936. je začel čebelariti. Najprej seveda s kranjiči, a pozneje z AŽ-panji. Za te se je posebno navdušil. Kadar je imel količkaj časa, je pohitel k čebelicam, da se oddahne od dela, da si nabere pri njih novih moči za naporno službo, ki jo je opravljal na državnem posestvu Marijin grad pri Nazarjih.

Med okupacijo se je Jožef že zgodaj vključil v osvobodilno gibanje. Kasneje je odšel med partizane. Padel je 29. IX. 1944. v sosednji vasi, v katero se nepričakovano vdrla Švabi. Njegovi telesni ostanki počivajo na domačem pokopališču v Rečici ob Savinji. Naj mu bo lahka zemlja, za katere svobodo je dal svoje mnogo obetajoče življenje.

† BARLE AVGUSTIN

V nedeljo 27. aprila 1947 smo čebelarji iz Medvod spremili na pokopališče Barleta Avguština, dolgoletnega, nad vse agilnega blagajnika čebelarske družine. Njegovi zemeljski ostanki so bili pripeljani s Primorskega in položeni k večnemu počitku v domačo zemljo.

Barle je bil rojen 22. avgusta 1901 v Preski. Po poklicu je bil železniški zvaničnik. Čebelariti je začel, ko je bil star komaj 19 let. Bil je vnet in napreden čebelar — prevoznik. Ves svoj prosti čas je posvetil čebelam. Tudi po večkrat na dan ga je vodila pot v čebelnjak. Kako je ljubil čebelice, je videti iz tega, da si je izbral, ko je odšel med partizane, ilegalno ime po svetniku Ambrožu, ki je naš čebelarski zaščitnik.

Med partizane je odšel 3. marca 1942. Bil je eden izmed prvih, ki se je odzval klicu domovine. Toda ni mu bilo usojeno, da bi se vrnil živ med nas. Padel je 27. januarja 1944 v Cerknem na Primorskem.

Člani čebelarke družine Medvode ga bomo ohranili v častnem spominu.

† MLAKAR JAKOB

Mlakar Jakob iz Češnjice pri Bohinju, sin znanega čebelarja, je služboval pri gozdni upravi v Kostanjevici. Poleg svoje gozdarske službe se je s pridom in velikim veseljem ukvarjal tudi s čebelami. Nekaj čebeljih družin je imel na Opatovi gori (Gorjanci), in žel pri njih odlične uspehe. Kot vzgleden čebelar je navdušil tudi druge tukajšnje čebelarje, da so začeli misliti na razne zboljšave v svojih čebelnjakih. Na njegovo pobudo se je osnoval pripravljalni odbor za ustanovitev čebelarke podružnice, toda njene ustanovitve ni dočakal. Tragično je zaključil svojo življenjsko pot na Malencah med pet in dvajsetimi talci, ki so jih postrelili Nemci dne 21. oktobra 1943. Kdor ga je poznal, ga ne bo nikoli pozabil. Naj v miru počiva!

MATEVŽ CEFERIN

Za svobodo je dal življenje tudi vrl čebelar Matevž Ceferin iz Zalega loga. Čebelaril je od leta 1919. in je bil ves čas član Slovenskega čebelarkega društva. Njegovi prvi panji so bili kranjiči. Od teh je prešel kasneje k AŽ-panjem. Takoj v začetku vojne se je pridružil partizanom in jim kot izučeni tesar pomagal pri gradnji zakopov. Zato je bil okupatorju trn v peti. Pregarjal ga je, kjer ga je mogel; uničil mu je premoženje in čebelarstvo, njega pa pognal od doma. V zadnji ofenzivi spomladi leta 1945. je padel v bližini svojega domačega kraja. Čebelarji ga bomo ohranili v blagem in častnem spominu. Virmašan.

† BANIČ ALOJZ

12. X. 1945 je padel zadet od okupatorjeve krogle tov. Banič Alojz. Bil je dober gospodar, skrben oče, odličen obrtnik ter vesten čebelar. Rojen je bil 10. II. 1910 v vasi Sela pri Sv. Križu. Kmalu po izučitvi čevljarske obrti se je osamosvojil in si že v rani mladosti nabavil čebele. Opravljal jih je z veliko ljubeznijo. Zato je imel pri njih mnogo sreče. Družine so mu lepo uspemale. Vedno je imel namen svoje čebelarstvo razširiti, a so mu vojni dogodki prekržali račune. Kruta okupatorjeva roka ga je iztrgala iz čebelarskih vrst, vendar spomina nanj ni mogla zamoriti. Za njim žaluje mnogo znancev, posebno pa žena in dvoje nepreskrbljenih otrok.

MALI KRUHEK

Dren. Pri mnogih starih čebelnjakih je bil včasih zasajen dren. Njegovo lepo rumeno cvetje je bilo zgodaj spomladi prav v okras enolični okolici. Ni mi znano, čemu so ravno dren tako radi zasajali zraven čebelnjakov. Spominjam pa se, da sem si kot otrok večkrat pogasil žejo z okusno krlhjevo vodo in da so mati trdili, da je ta voda mnogo boljša, če kuhamo s krlhji posušene drenove jagode. Zato smo jih vsako leto nabirali in sušili. Pa tudi svež sad smo otroci zelo radi jedli. Zdel se nam je prava slaščica.

Pri nekem razgovoru s čebelarji ni mogel nihče izmed njih točno ugotoviti, ali obiskujejo čebele dren, ali ne, in če dobe kaj na njem. Lani sem dren natančneje opazoval in se prepričal, da je vzcvetel v prvi polovici aprila in da je bilo na njem polno čebel. Prav hitro so se vrtele po cvetju in nabirale rumeno obnožino. Nisem pa opazil, da bi z rilčki silile v cvete.

Ne bo tedaj brezpomembno, če na vogalih čebelnjakov še nadalje zasajamo dren, ki je prav skromno drevo, se ne razraste preveč v višino in širino, daje pa zgodaj čebelam mnogo obnožine. Povrh je še zdrav sad za naš hišni drobiž.

Kako smo ozdravili črnovojnika, da ni več kradel medu. Med prvo svetovno vojno je bilo na mojem domu nekaj črnovojnikov, ki so imeli v hlevu konje. Trije so spali kar v hlevu, eden pa je hodil vsak večer v skedenj na seno, češ da mu hlevski zrak ne ugaja. Zraven skednja je bil čebelnjak, v njem pa očevove čebele. Za ajdovo pašo jih je oče špekulativno pital in imel lonček medu z leseno žlico kar v linici v čebelnjaku. Ključ je bil vedno v vratih, ker se nam ni še nikoli zgodilo, da bi kdo silil k čebelam. Tisti črnovojnik, ki je hodil spat v skedenj, je večkrat gledal, kako oče poklada čebeljim družinam.

Nekoč pa oče opazi, da med iz lončka nekam hitro gine. Takoj mu pride na misel črnovojnik, ki si je izbral ležišče v skednju. Zvečer ugasne oče v hiši luč in opazuje skozi okno, če bo šel kdo k čebelnjaku. Kmalu opazi črnovojnika, ki pride iz hiše, stopa preko dvorišča proti skednju, a se naenkrat premišlja in jo zavije proti čebelnjaku. Oče sliši, kako se vrata zapro, odpro in kmalu spet za-

pro. Izza čebelnjaka se priplazi črnovojnik in se zavleče na skedenj.

Drugo jutro je oče prav točno videl, da zopet manjka nekaj žlic medu. Odločil se je že, da bi zaklepal čebelnjak, pa mu je padla drugačna misel v glavo. Vedel je, da dela mož vse v temi in v naglici. Zato umakne podnevi med in nastavi na isto mesto enako velik lonček kolomaza, v katerem je bila podobna lesena žlica, kakor prej v medu.

Zvečer zopet opazuje, kaj bo. Prizor se je ponovil. Črnovojnik gre proti skednju, a jo nazadnje zavije k čebelnjaku. Toda že čez nekaj hipov je spet zunaj. Briše si usta, pa pljuje okrog sebe in prha vso pot do skednja tako glasno, da se sliši prav v hišo. Oče se ne more vzdržati smeha. Na ves glas se zakrohota, Črnovojnik je moral ta krohot slišati, kajti ucvrl jo je takoj spat in se nekaj dni sploh ni pokazal v hišo. Menda ga je bilo sram.

Oče je zopet postavil med na prejšnje mesto, vendar črnovojnika ni več speljala izkušnja. Kolomaz ga je temeljito ozdravil.

Vitaminski med. Na čebelarski šoli v Stavropolju so začeli l. 1945. pitati čebele z naravnimi, neprekuhanimi sadnimi sokovi. Dobili so med, ki se po barvi in okusu ni mnogo razlikoval od pravega medu iz nektarja, vseboval pa je mnogo vitaminov A, B₁, B₂ in C. Lani in letos so nadaljevali poizkuse s sokovi plodov, ki vsebujejo mnogo vitaminov, predvsem z malinami in rdečimi jagodami. V bodočnosti bodo čebele bržkone igrale še važno vlogo pri konserviranju sadnih sokov.

Učinkovitost in množina čebeljega strupa je v različnih letnih časih in tudi v raznih razdobjih čebeljega življenja prav različna. Pik mladih čebel je mnogo manj boleč kot starejših. V vročini je množina strupa večja in učinkovitejša kot v hladni pomladi ali jeseni. Tudi nekatero cvetje menda vpliva na moč in množino strupa. Opaža se, da so piki najhujši v času, ko cvetita čmerika in črni trn. Nič manj hudi niso zgodaj spomladi, ko čebele še ne letajo redno na pašo.

Pri letošnjem spomladanskem pregledovanju čebel sem nevede z robcem pobral tudi čebelo. Ta me je picila na zelo občutljivo mesto, na zgib dlani. Pik sem

komaj začutil in se mi ni niti mudilo, da bi izdrl želo. Opazoval pa sem čebelo po piku. V koži mi je pustila samo ost žela, tako da je črevesje ostalo nepoškodovano in se ni odtrgalo z želom vred. Čebela je po piku sedla na neki panj in videl sem jo, kako si je z nožicami gladila zadek. Kmalu si je opomogla, se dvignila v zrak in urno izginila v panj. Pričakoval sem, da jo bodo tovarišice kot nakaženko po špartanskem običaju vrgle iz panja. A to se ni zgodilo. Torej ne velja pravilo, da mora vsaka čebela po piku umreti.

Dim iz tovarniških dimnikov je rastlinam kolikor toliko škodljiv. Po izjavi nekega kemika, ki sem ga o tem vprašal, vplivajo škodljive snovi cvetju le v neposredni bližini nekaj sto metrov. Drugeče odhajajo plini v zrak in se tam porazgube. Posebno škodljivi so plini celuloze. Opazili so, da je sadno drevje v bližini tovarnen, v katerih so izdelovali celulozo, sicer rodilo, a je navadno sad nedozorel odpadel. Cvetju škodujejo tudi saje, če se zberejo v nizki megli in se ta z njimi poleže po zemlji. Koliko saj pade iz dimnikov na zemljo, vidimo najbolje pozimi na snegu. Ta je v bližini dimnikov in železniških prog kar črn, vendar ne tako daleč naokrog kot se splošno sodi.

Cebelam človekov vonj ni prijeten. Vsak človek ima poseben vonj, ki prihaja do svojega izraza zlasti tedaj, ko se poti. Človekovo bližino čebele takoj zavohajo. O tem sem se prepričal že kot otrok. Poleti sem si z dvema bratoma postlal v čebelnjaku. Na tla za panji smo nametali sena, pognili rjuho in se odeli z večjim pregrinjalom. Ležali smo vstric po dolžini čebelnjaka. Brat, ki je bil prav pri panjih, je takoj prvi večer dobil nekaj pikov. Zatlačili smo za panje sena in zjutraj pregledali, kje je kaka razpoka, skozi katero so prihajale čebele do našega ležišča. Po dolgem iskanju smo vendarle našli pri neki končnici majhno rezo, skozi katero so se splazile čebele, ko so začutile našo bližino. Najbrž jih je privabil vonj po potu, kajti podnevi nisem nikoli videl, da bi silile pri zadnji končnici iz panja.

Tudi drugi vonji morajo biti čebelam neprijetni. Spomnim se, da smo devali otroci na brade pri panjih rman in čebele so začele vreti jezno skozi žrela. Ta poizkus sem pred leti ponovil. Toda tokrat se niso čebele nič razburile. Zato sodim, da jim rman smrdi le v določeni letni dobi.

»Čebele nimajo tako dobrega okusa, kot se splošno domneva«, piše raziskovalec čebeljega življenja dr. Frisch in ugotavlja: »Medtem ko je njihov vonj zelo dobro razvit, jih po okusu daleč prekaša človek, še bolj pa ribe in razni metulji. Slabo osladkane vode, ki v njej človek še začuti sladkobo, čebele ne ločijo od čiste vode, dočim izrabijo metulji vsako, še tako malenkostno sladkorno raztopino. To pa je čebelam samo v korist. Saj nabirajo hrano za zimo, a ta mora vsebovati čim več sladkorja. Nektar nabirajo samo na takih rastlinah, pri katerih je primerno osladkan, to je nektar, ki vsebuje 40–70 odstotkov sladkorja.

Tudi s saharinovo raztopino se ne dajo čebele prevariti, ker nima saharin zanje nikake hranilne vrednosti in je popolnoma brez okusa. Nasprotno pa še s precejšnjim poželenjem srkajo sladkorno raztopino, ki smo ji dodali nekaj kinina. Tudi za druge grenke snovi so čebele manj dovzetne kot mi.«

Prepih pred čebelnjakom je za čebele zelo nevaren. To vidimo zlasti v hladnih spomladanskih dneh, ko se skrije sonce in prilete čebele v množicah domov. Če v takem času zapiha veter pred čebelnjakom, pomeče večino čebel na tla. Tam potem lahko otrpnejo in čez noč pomrjo. Visoko v zraku lete namreč čebele še z močnim zaletom in se z uspehom upirajo mrzlemu vetru. Tik pred panji pa je njihov let šibkejši in jih zato lahko vsaka sapica pomeče na tla.

Da vsaj nekoliko preprečimo prepih pred panji, je dobro, ako postavimo v spomladanskem času na oba konca čebelnjaka primerne zaslone. Ti prav dobro odbijajo veter, da ne brije pred panji. V prijetnem zatišju je čebelam zelo olajšan let in le redka pade na tla.

Če ima čebelnjak vrata za zapiranje pročelja, lahko uporabimo kar ta namesto zaslonov. Poleti in jeseni pa nam taki zaslone tudi dobro služijo ob ropanju, ker silijo roparice le od strani k panjem.

Staro zdravilo proti angini. Kot dijak sem bil zelo podvržen angini. Vsaj enkrat v letu me je prav gotovo napadla. Teta, pri kateri sem takrat stanoval, pa je imela takoj pripravljeno zame zdravilo. Med med je zamešala nekoliko stolčenega smodnika, ga razredčila z vodo in nalila v kozarec. To mešanico sem moral potem grgrati. Spominjam se, da je vlekla usta skupaj kakor hiperman-ganova raztopina. Otekline v grlu je po grgranju kmalu splahnila in že čez nekaj dni sem popolnoma ozdravel.

NAŠA ORGANIZACIJA

DOPISI

Zasavje se dviga. Kajne, da ste se začudili, ko ste zvedeli, da ima tudi Zasavje svojo čebelarstvo podružnico? Njen sedež je v Litiji.

V začetku leta 1946. je bila na pobudo nekaterih naprednejših čebelarjev ustanovljena čebelarstva družina. Delovala je vseskozi uspešno, vendar je bilo njeno poslovanje zelo ovirano zaradi obsežnosti dodeljenega ji področja in zaradi prekomerne oddaljenosti nekaterih članov; saj je obsegal njen okoliš vse ozemlje od Dolskega do Sv. Gore in od Besnice do Polšnika, Da bi bili člani čim tesneje povezani med sabo, je bila na iniciativo predsednika ljubljanske podružnice tov. Skofa in s pristankom čebelarjev v septembru 1947 ustanovljena samostojna družina v Veliki Stangi, dne 21. decembra pa še samostojni družini v Smartnem pri Litiji in v Kresnicah. V januarju 1948 bo na željo čebelarjev v Save in okolice ustanovljena tudi tamkaj samostojna družina, kateri se bodo začasno priključili čebelarji iz Polšnika. Važani se pa nikakor ne morejo odločiti za ustanovitev družine in žele še naprej ostati včlanjeni v družini Litija.

S tem, da so ustanovljene majhne družine v raznih krajih, je čebelarjem dana možnost kar najbolj aktivnega sodelovanja; verjetno bo to pritegnilo v zadrugo večino onih čebelarjev, ki se do sedaj iz tega ali onega vzroka še niso včlanili.

Istočasno, ko sta bili ustanovljeni družini v Smartnem in Kresnicah, pa so bili položeni dne 21. decembra 1947 tudi temelji novi čebelarski podružnici v Litiji. V upravni odbor so bili izvoljeni: prof. Bitenc Drago kot predsednik, Žunko Ivan kot tajnik, Samsa Boris kot blagajnik, Dolžan Ivan kot gospodar, Bitenc Drago kot načelnik odseka za vzrejo matic, Adamčič Martin kot načelnik odseka za prevoz na pašo, Žunko Ivan kot načelnik odseka za propagando in dopisovanje, Gruden Franc kot načelnik odseka za pospeševanje medecih rastlin; v nadzorni odbor Babnik Franc in Mohar Jože, kot namestnika Intihar Franc in Špunt Ivan, kot delegat pa Bitenc Drago.

Predsednik je takoj po svoji izvolitvi postavil podružnici za leto 1948. sledeče planske naloge:

1. Vključitev v članstvo vseh čebelarjev-nečlanov na področju podružnice.
2. Organizacija prevoza na pašo z eventualnimi predavanji.
3. Vodstvo in nadaljnja izpopolnitev plemenilne postaje Reka. V območje podružnice spada namreč plemenilna postaja Reka, ki je bila po prizadevanju urednika Slovenskega čebelarja prof. Rojca ustanovljena v začetku leta 1947, pri Pustovem mlinu.

Gospodar Dolžan Ivan bo imel na sedežu podružnice na zalogi čebelarske potrebnosti; potrebno gotovino bo založil iz svojega. Vse tako kaže, da so imeli čebelarji zelo srečno roko pri izbiri odbornikov.

Ob priliki ustanovitve navedenih družin in podružnice je pristopilo k zadrugi nekaj novih članov. Vsi prisotni so plačali naročnino za Slovenskega čebelarja za leto 1948. Ostalim naročamo, naj store to čimprej preko svojih družin.

Kot delegati so bili na ustanovnem občnem zboru urednik Slovenskega čebelarja prof. Rojec, predsednik ljubljanske podružnice tov. Skof in odbornik iste podružnice tov. Mihevc.

Ob tej priliki naj omenimo še zanimivo okolnost, da na področju podružnice Litija skoraj ni najti panjev tujih sestavov. Tu so ali AZ-panji ali eksportovci odnosno polovičarji in kranjiči. Pač pa so kranjiči zelo različnih mer, prej manjši kot večji, tako da pravo Janševo mero le redki dosežajo.

Podružnica Litija poziva svoje članstvo k najtesnejšemu sodelovanju s svojimi družinami, ker le na ta način bo uspeh posameznika in celote zagamčen. Prav resno pa opozarja tistih nekaj članov, posebno iz družine Litija, ki se sistematično izogibajo vsakemu skupnemu delu, da je čas, da se poboljšajo. Če pa nimajo smisla za organizacijo, naj kar mirno izstopijo iz zadruge. Čim prej, tem bolje! Sicer bodo družine prisiljene predlagati njih izbris iz članstva.

Delovanje čebelarke podružnice v Ljutomeru. Na seji širšega upravnega odbora 18. maja smo razdelili med člane 2000 vrbovih potaknjencev. Prejeta 2 kg švedske detelje smo posejali na zadržni njivi; prav tako tudi 40 dkg facelije. Sprejet je bil sklep, da se njiva, ki jo obdeluje ljutomerska družina, preknjiži na ljutomersko družino. Njivo bomo zasejali še z 10 kg bele detelje. Glede na okrožnico agrarnega sklada, v kateri je rečeno, da je določenih 28 ha zemlje za čebelarke podružnice oz. družine, smo nasvetovali družini Veržej, naj zaprosi pri našem okrajnem agrarnem skladu za primeren kos zemlje. Zastopnik ljutomerske družine je poročal, da so imeli njeni člani tečaj za ulivanje satnic pri tov. Pihlarju ter predavanje o nastavljanju in prestavljanju, kakor tudi o narejanju rojev. Predaval je tov. Belec. Družina Mala Nedelja je imela sestanek članstva. Sprejeti so bili še predlogi za skupščino v Ljubljani in sicer o osamosvojitvi družin in o uredbi o prevozu čebel na ajdovo pašo.

Na enak način 5. junija smo razpravljali o nadaljnjih 20 kg semena bele detelje, ki smo ga prejeli in ga bodo prevzeli posamezni člani. Podružnični odbor se bo z vso vneto posvetil gojitvi medonosnih rastlin. Pri III. seriji vzreje matič bodo na poziv čebelarke zadruge sodelovali tudi naši člani. Potreben sladkor in vse drugo bo poslala zadruge. Vzrejno akcijo bo prevzel tov. Pihlar, ki je obiskoval tečaj v Ljubljani. Obravnavali smo dopis družine Veržej o ajdovih pasiščih. Obvestilo upravnega odbora zadruge, da je podružnica proglašena za udarniško, smo z odobravanjem vzeli na znanje. Sklenili smo, da bomo z delom za napredek našega čebelarstva v istem tempu nadaljevali. Za poklonjeno točilo se bomo zadrugi pismeno zahvalili. Zavezali smo se, da čebelarjem, ki niso člani naše zadruge, ne bomo nudili nikake pomoči ali podpore v potrebščinah. Ugotovili smo, da točijo neorganizirani čebelarji nezrel med in da se pojavljajo boleznj v njih čebeljakih. Ponovno smo razpravljali o potrebi ustanovitve novih družin v okolišju ljutomerske podružnice. Gospodar je podal načrt o razdelitvi satnic med čebelarje začetnike. Čebelarke potrebščine naj družine naročajo neposredno pri zadrugi v Ljubljani. Pri naročilu panjev je treba poslati denar naprej. Solam in knjižnicam bomo priporočili, da se naroče na Slovenskega čebelarja. Zastopnik družine Križevci je poročal, da nabirajo nove člane in da imajo približno 200 kg meda. Tov. Kapun iz Male Nedelje je javil, da so imeli dva praktična tečaja, tov. Pihlar pa, da ima družina Ljutomer zbranega 700 kg meda. Čakamo samo na zadržni avto iz Ljubljane. Ker se pojavljajo pri kalkulaciji o razdelitvi potrebščin težave, smo sklenili, da bomo pri prodaji dvignili cene za 5%. Tečaj za vzrejo matič bo 15. junija. Vodil ga bo tov. Rojcek; članstvo družin naj se tečaja polnoštevilno udeleži. Ponovno smo nagovarjali odbornike, naj propagirajo prevoz čebel na gozdno pašo na Pohorje.

ZAPISNIK

prve redne skupščine čebelarke zadruge

(Nadaljevanje.)

K točki 6. Poročilo blagajnika za poslovno leto 1946. je podal upravnik zadruge tov. Cvetko.

Početni saldo blagajne za leto 1946. je znašal din 46.680.—, skupni blagajniški prejemki din 8.541.736.—, izdatki pa din 8.571.841.—. Na koncu leta 1946. je znašal blagajniški saldo din 16.575.—.

Obojestranski blagajniški promet leta 1946. znaša okrog 17 milijonov dinarjev.

Razen omenjenega blagajniškega salda v gotovini din 16.575.— smo imeli naloženega pri Poštni hranilnici v Ljubljani din 58.217.49 in hranilno vlogo v Mestni hranilnici ljubljanski din 620.—, skupaj torej din 55.412.49.

Poslovno leto 1945. se je začelo 1. julija 1945 s prevzemom premoženjskega stanja bivšev Slovenskega čebelarke društva v Ljubljani in Čebelarke zadruge uslužbencev državnih železnic v Ljubljani.

Ob koncu leta 1945. je bilo v zadrugi skupno 2499 članov z 2543 deleži po din 100.—. Deležev je bilo potemtakem vpisanih za din 254.500.—, plačanih pa za din 244.804.—, torej 96,5%.

Rezervni sklad je znašal po valorizaciji din 812.555.50. Ako prištejemo k temu še zavarovalni sklad v znesku din 14.520.— in rezervo za precenitev aktiv dinarjev 18.500.—, vidimo, da so zadržna lastna obratna sredstva znašala skupaj okrog din 1.090.000.—. Pri tem pa je treba upoštevati, da imamo v bilanci knjiženo našo

stavbo na Tyrševi cesti z zneskom din 526.497.50 in pa ves naš inventar din 47.552.—, kar predstavlja znatne latentne rezerve naše zadruge.

V bilanci izkazani upniki v znesku din 1.208.027.39 predstavljajo v glavnem upnike iz blagovnih dobav v znesku din 1.193.672.52; ostalo so manjša predplačila odjemalcev in stroški za tisk »Slovenskega čebelarja«.

Dolžnikov je izkazala zadruga konec leta 1945, din 752.958.08, in sicer za blago din 177.124.58 in za predplačila za blago din 565.429.50; ostalo so člani dolžni na deležih.

Zaloga blaga je bila pri inventuri dne 31. decembra 1945 ocenjena na dinarjev 1.224.928.07. Pri tem se je upoštevala res dejanska nakupna vrednost, to je vrednost blaga, ki je bilo na skladišču in v prodajalni.

Skupne režije v letu 1945, so znašale din 317.861.73. Od tega je odpadlo na tisk »Čebelarja« din 61.195.—, na dohodke din 10.400.85. Skupni dohodki so znašali dinarjev 452.277.12. Od tega je treba odšteti din 309.663.14 kot prebitek na blagu, tako da je znašal čisti poslovni prebitek za leto 1945, din 134.405.39, ki se je v celoti presel na novi račun, to je na poslovno leto 1946.

V letu 1946, se je poslovanje Čebelarke znatno razširilo. Blagovni promet je znašal obojestransko okrog 22 milijonov, in sicer smo kupili blaga za približno 12 milijonov in prodali za približno 11 milijonov.

Tudi blagajniški promet izkazuje primerno povišanje. Obojestransko je znašal okrog 16 milijonov dinarjev.

Zadružno nepremičnine predstavljajo stavbo na Tyrševi cesti in so bilancirane z zneskom din 503.438.—, torej za din 21.039.30 manj kakor leta 1945., to je zaradi 4%nega odpisa za amortizacijo v letu 1946.

Premičnine so se znatno povečale, in sicer od din 47.552.— na din 224.603.42 in zaradi odpisa v letu 1946, pomanjšale na din 204.187.—.

Nabavili smo zlasti posodo za med in pa inventar za mizarstvo delavnico.

Razen tega je zadruga nabavila tudi tovorni avto za din 159.821.50, katerega izkazuje v bilanci z din 159.844.—. Avto je prinesel rezervo za razna popravila v znesku din 51.437.70.

Zadruga prodaja načeloma samo proti gotovini. Edino podružnicam kreditira za kratko dobo. Tako so blagovni dolžniki znašali konec leta 1946, din 539.957.04, a naša predplačila za naročeno blago din 143.227.50; ostalo so dolžniki za »Čebelarja« in deleži, tako da znašajo skupni dolžniki din 764.604.04.

Zaloga blaga je bila dne 31. decembra 1946 v prisotnosti članov izvršnega in nadzornega odbora popisana in ocenjena na vrednost din 2.031.692.33.

Zaloga blaga kakor tudi nepremično in premično premoženje je zavarovano pri Državnem zavarovalnem zavodu.

Pod raznimi aktivni v bilanci izkazujemo še din 22.168.— prehodnih postavk. To je akontacija na izdajo Verbičeve knjige: »Vzrejamno najboljše čebele«, dalje strokovna knjižnica v znesku din 6663.21 in pa kupljene čebele v znesku din 13.033.25.

Clanski deleži so se v letu 1946, znatno povečali in znašajo pri 5458 članih din 547.100.— plačanih in din 3900.— vpisanih, a neplačanih. V letu 1946, se je dvignilo število članstva za 2954, to je za 120%.

Rezervni sklad znaša din 812.535.50 in se bo s poslovnim prebitkom leta 1946, povečal, kakor bo to skupščina sklenila.

Zadruga je sproti poravnala svoje obveznosti za naročeno blago z izjemo nekaj manjših dolgov. Ti znašajo din 192.010.14. Razen tega dolgujemo za predplačila naših odjemalcev din 98.459.77.

Med rezerve moramo prišteti tudi sklad za zavarovanje proti čebeljim kužnim boleznim, ki znaša din 14.520.—, dalje rezerva za deleže članov bivše Čebelarke zadruge uslužbencev državnih železnic din 32.920.—. Končno je zadruga od poslovnega prebitka leta 1946, rezervirala za morebitno dohodnino din 300.000.—.

Ako vzamemo deleže, redni rezervni sklad in tu navedene rezerve brez rezervirane dohodnine, znašajo lastna obratna sredstva zadruge približno din 1.400.000.—. K temu pa je treba prišteti še znatni znesek iz rezervirane dohodnine, kajti dohodnina bo po novi uredbi znašala 8%, največ 10%, v našem primeru kakih dinarjev 100.000.—. Vračunati je treba tudi latentno rezervo, ki je zapadlena v združnih nepremičninah. Rezerve zadruge moramo zato oceniti na najmanj din 2.000.000.—.

Skupne režije so znašale v letu 1946. din 1.713.784.66. Od tega odpade:

a) na personalne režije s socialnimi dajatvami	351.596.—	din
b) na pisarniški material, kurjavo, potnine, telefon, zavarovanje in slično	160.550.77	„
c) na tisk »Čebelarja«	261.004.50	„
d) na odpis blaga	5.410.—	„
e) na obresti	38.714.87	„
f) na davke in pristojbine	7.668.50	„
g) na davek na poslovni promet	356.009.—	„
h) na rezervirano dohodnino	500.000.—	„
i) na plačano dohodnino	32.000.—	„
j) na letne odpise nepremičnin, inventarja in avtomobila	64.453.22	„
k) na kotizacijo Izosu	22.154.—	„
l) na manjše stroške	13.400.50	„
m) na prispevke podružnicam	17.085.—	„
n) na podpore in darila	27.259.—	„
o) na tečaje in predavanja	10.073.—	„

Ako vzamemo samo poslovne izdatke in odštejemo tisk »Čebelarja«, odpise, rezervirano dohodnino in plačani davek na poslovni promet, vidimo, da so znašali režijski stroški din 732.000.— ali približno 7% od prodanega blaga. Osebnne režije pa so znašale 3,3% od prometa blaga.

Glavni dohodek je imela zadruga pri prodanem blagu. Ta bruto dobiček je znašal dne 31. decembra 1946 din 1.947.614.31. Ostali dohodki, kakor naročnina za »Čebelarja«, pristopnina, dohodki delavnic in provizije so znašali din 452.949.47, tako da znašajo vsi dohodki din 2.400.563.78.

Zadruga izdaja »Slovenskega čebelarja«, ki se tiska v 6000 izvodih. V letu 1946. smo imeli pri njem din 42.114.50 zgube.

Poslovni prebitok, ki ga izkazuje bilanca, znaša din 686.779.10. Razen tega je, kakor sem že omenil, rezervirano še za dohodnino din 500.000.—.

K točki 7. Poročilo nadzornega odbora je podal tov. Ivan Šmajdek.

Na ustanovni skupščini Čebelarske zadruge dne 15. avgusta 1945 so bili v nadzorni odbor izvoljeni tovariši: Leopold Debevec, Franc Erjavec, ing. Jože Rihar, Edvard Senegačnik in Ivan Šmajdek. Razen tov. Franca Erjavca iz Radovljice so vsi ostali iz Ljubljane.

Na prvi seji nadzornega odbora je prevzel predsedstvo Ivan Šmajdek, podpredsedstvo pa Leopold Debevec. Nadzorni odbor se je zavedal odgovornosti, katero je prevzel z izvolitvijo. Žato je skrbno nadziral delo izvršnega in upravnega odbora ter delo uslužbencev. Pregledal je žurnal z računskimi prilogami, kartoteko z računskim zaključkom in bilanco ter ugotovil, da je knjigovodstvo v najlepšem redu, točno in vestno.

Bilanca izkazuje din 686.779.12 čistega dobička. Ker pripada 50% čistega dobička k rezervnemu skladu, ki znaša . . . . . din 343.389.12 predlaga nadzorni odbor, da se ostanek razdeli takole:

Tiskovni sklad in propaganda	5%	„	34.339.—
Plemenilne postaje	10%	„	68.678.—
Adaptacije	10%	„	68.678.—
Znanstveni institut	15%	„	103.017.—
Obveščevalne postaje	5%	„	34.339.—
Štipendije	5%	„	34.339.—

Skupaj . . . . . din 686.779.12

Kakor bo pokazal predlagani proračun, so predvideni v letu 1947. zelo visoki izdatki. Upravni odbor bo moral vestno, varčno in skrbno paziti, da bodo izdatki uravnovešeni s predvidenimi dohodki.

Delovni načrt za petletko bo treba izpolniti. V tem načrtu mora biti tudi bodoči znanstveni institut. Zadruga sama ga ne more ustanoviti, ampak pokazati mora, da je njena resna želja in volja, da bodo v tej petletki začeli delovati vsaj nekateri oddelki instituta.

Razširiti je treba poslovne prostore, preurediti satnišnico, postaviti lopo za shranjevanje avtomobilov in drugo. V proračunu je predvidenih za to din 50.000.—, kar pa je premalo. Zato predlaga nadzorni odbor, da se iz čistega dobička votira še 10%, to je vsega skupaj din 68.000.—.

Za predvideno mizarsko delavnico na Vrhniki bo potreben investicijski kredit. V ta kredit naj se vključi tudi lopa za garažo. Kredit pa bo treba poravnati še v prvi petletki.

Upravni odbor in izvršni odbor imata lepe načrte, ki bodo v korist zadrugi in članom. Vsi načrti pa se bodo mogli uresničiti le tedaj, če bodo tudi združniki pomagali, če bodo vse nakupe in prodaje vršili preko naše zadruge.

Ker je bilo poslovanje izvršnega in upravnega odbora ter uslužbencev v redu, predlaga nadzorni odbor, da jim skupščina podeli razrešnico. Obenem naj razreši skupščina dosedanjih dolžnosti tudi nadzorni odbor. Predlog je bil soglasno sprejet.

K t o č k i 8. Nato je skupščina sklepala o zidavi mizarske delavnice na Vrhniki. Upravni odbor je bil pooblaščen, da ukrepa glede zidavé po svoji uvidevnosti in v soglasju z mnenjem strokovnjakov.

K t o č k i 9. Sprememba in dopolnitev združnih pravil. Čl. 10 naj se glasi: Upravni odbor sestavljajo: predsednik, podpredsednik, tajnik, blagajnik, devet odbornikov in po en odbornik vsake podružnice. Nadaljnje besedilo ostane nespremenjeno.

Drugi odstavek 20. člena določa, da se voli za vsakih 15 članov en delegat. Ta člen se izpremeni takole: Za vsakih 50 članov se voli en delegat. Za ostanek 26 ali več članov se voli še en delegat.

Predloga za spremembo pravil Čebelarke zadruge sta bila soglasno sprejeta.

K t o č k i 10. Sprememba pravilnika za podružnice. 1. člen: Upravni odbor zadruge določi v sporazumu s čebelarji člani zadruge okoliš vsake podružnice.

Če je teritorij, ki obsega eno podružnico, tako razcepljen, da je delo podružnice zaradi tega ovirano, se lahko ustanovi v enem okraju dvoje ali več podružnic. Taka na novo ustanovljena podružnica mora šteti najmanj 60 članov.

Nadzorni organ nad delom in upravo podružnice je upravni odbor Čebelarke zadruge, ki ima pravico ob vsakem času po svojem zastopniku kontrolirati delo in upravo podružnice ter odrediti ukrepe, ki bi to delo zboljšali.

2. člen: V smislu člena 20 združnih pravil volijo združni člani vsako leto na članskih sestankih svojih podružnic delegate, in sicer tako, da pride na vsakih 50 članov po en delegat, od ostanka članov pa nadaljnji delegat samo tedaj, če znaša ta ostanek najmanj 26 članov. Za skupščino izda vsak poslovni odbor delegatom pooblastilo, ki ga podpišeta predsednik in tajnik. Na tem pooblastilu so napisani lahko vsi delegati.

3. člen: Namesto »upravni odbor« naj se glasi »poslovni odbor«.

Dostavek k 4. členu: Če vabilo ni bilo pravočasno objavljeno v združnem glasilu, se mora vsak član pismeno javiti na članski sestanek.

5. člen: Na dnevnem redu članskih sestankov morajo biti najmanj tele točke:

- a) blagajniško poročilo o poslovanju podružnice v preteklem poslovnem letu;
- b) poročilo preglednikov računov;
- c) volitev poslovnega odbora in dveh do treh namestnikov;
- č) volitev preglednikov računov;
- d) volitev delegatov za skupščino;
- e) določitev dveh kandidatov za upravni odbor zadruge v smislu 10. člena združnih pravil;
- f) poročila odsekov.

10. člen: Podružnice volijo v svoje poslovne odbore po 6 do 9 članov za tri leta in 2 do 3 namestnike, za preglednike pa dva do tri člane. Ostalo besedilo ostane nespremenjeno.

19. člen: Poslovni odbori podružnic naj goje čim tesnejše stike z okrajnimi ljudskimi odbori, odbori Ljudske mladine Slovenije in odbori sindikalnih podružnic. Predlogi za spremembo pravilnika za podružnice Čebelarke zadruge so bili soglasno sprejeti.

K t o č k i 11. Nadalje je bil odobren delovni načrt Čebelarke zadruge za leto 1947—1951, ki je bil objavljen v 9. številki »Slovenskega čebelarja«. Podružnice bodo v okviru tega načrta izdelale še posebne podrobne načrte.

K točki 12. Proračun za leto 1947:

Predmet	Skupni stroški din	Dohodki din	Nekriti stroški din
1. Proračun uprave	230.000.—	—	230.000.—
2. Tisk in propaganda	545.000.—	400.000.—	145.000.—
3. »Slovenski čebelar«	327.480.—	326.000.—	1.480.—
4. Odsek za zavarovanje in prevoz čebel	15.000.—	—	15.000.—
5. Odsek za plemenilne postaje	170.900.—	120.000.—	50.900.—
6. Odsek za obveščevalne postaje	46.940.—	6.700.—	40.240.—
7. Trgovina — osebje in upravni stroški	732.200.—	—	732.200.—
8. Adaptacije poslovnih prostorov	50.000.—	—	50.000.—
9. Odpisi nepremičnin	22.000.—	—	22.000.—
10. Odpisi inventarja	20.000.—	—	20.000.—
11. Odpisi voznega parka	35.000.—	—	35.000.—
12. Obresti kreditov	50.000.—	—	50.000.—
13. Satnišnica	50.000.—	150.000.—	100.000.—
Skupaj	2.294.520.—	1.002.700.—	1.291.820.—

Nekriti izdatki se bodo krili iz tekočega poslovanja zadruga, in sicer se predvideva sledeči promet:

	din
1. 10 vagonov medu à din 100.—, kar znaša din 10.000.000.—. Od tega se računa na drobno prodajo 60%, kar znaša din 6.000.000.— z bruto zaslužkom 12%	720.000.—
ostalih 40% prodaje en gros, to je din 4.000.000.— s 6%	240.000.—
2. Ostali predmeti, kakor čebelarsko orodje in potrebščine v vrednosti približno din 3.000.000.— à 12%	360.000.—
Skupaj	1.320.000.—

Predvideni prebitek bi bil potemtakem din 28.180.—.

Na podlagi tega proračuna bi znašal blagovni promet letno 13 milijonov dinarjev, to se pravi na enega uslužbenca približno din 75.000.—. Skupna režija bi znašala 10%, personalna pa 6,5%.

Zadruga ima namen zgraditi mizarско delavnico na Vrhniki, za kar bi bil potreben investicijski kredit v znesku din 1.500.000.—, in novo garažo, ki bo stala predvidoma din 100.000.—. Proračun je bil soglasno sprejet.

K točki 13. Sklepanje o višini zneska, do katerega se sme upravni odbor zadolžiti: Po kratki debati je bil soglasno sprejet predlog tov. Klinarja, da se sme upravni odbor zadolžiti do zneska 6 milijonov dinarjev.

K točki 14. Volitev upravnega in nadzornega odbora: Kandidacijski odbor sestojč iz članov: Janka Belca, Ljutomer; Ignaca Groma, Vrhnika; Svetozara Ipavca, Slovenska Bistrica; Martina Jereba, Vrhnika; Maksima Ježka, Ljubljana; Vinka Košmerla, Ljubljana; Janka Märolta, Stična in Ivana Smajdka, Ljubljana, je sestavil kandidatno listo, ki jo je prečital tov. Smajdek. Predlagani so bili:

V upravni odbor tovariši:

1. Mihelič Stane, profesor, Ljubljana;
2. Znideršič Anton, zasebnik, Ljubljana;
3. Cedilnik Viktor, delavec pri upravi »Ljudske pravice«, Ljubljana;
4. Majcen Ivan, železniški uradnik, Ljubljana;
5. Cvetko Franc, železniški upokojenec, Ljubljana;
6. Košmerl Vinko, učitelj, Ljubljana;
7. Mažgon Jože, delavec, Ljubljana;
8. Alič Alojzij, strojevodja, Ljubljana;
9. Krmelj Maks, kmet, Ljubljana;
10. Rojce Vlado, gimnazijski učitelj in urednik »Slov. čebelarja«, Ljubljana;
11. Ježek Maksim, poštni uradnik, Ljubljana;
12. Grom Ignac, obrtnik, Vrhnika;
13. Rožman Maks, gimnazijski učitelj, Ljubljana.

Od podružnic tovariši:

14. Kravos Avgust, podr. Črnomelj;	28. Mlinšek Franc, podr. Soštanj;
15. Rak Ivo, podr. Celje;	29. Tručl Ciril, podr. Murska Sobota;
16. Marolt Janez, podr. Grosuplje;	30. Somrak Franc, podr. Novo mesto;
17. Vovk Franc, podr. Jesenice;	31. — podr. Prevalje;
18. Končan Franc, podr. Kamnik;	32. Kavs Ivo, podr. Slovenj Gradec;
19. Alič Ančka, podr. Kočevje;	33. Lenarčič Franc, podr. Ptuj;
20. Marinčič Franc, podr. Konjice;	34. — podr. Gornja Radgona;
21. Svab Jakob, podr. Kranj;	35. Kermauner Franc, podr. Rakek;
22. Vadnal Franc, podr. Krško;	36. Ipavec Svetozar, Slovenska Bistrica;
23. — podr. Dolnja Lendava;	37. Zontar Janez, podr. Skofja Loka;
24. Škof Franc, podr. Ljubljana;	38. Mlakar Ivan, podr. Smarje;
25. Belec Janko, podr. Ljutomer;	39. — podr. Trebnje;
26. Močnik Peter, podr. Maribor;	40. Sušnik Mirko, podr. Trbovlje;
27. Melavec Jože, podr. Gornji grad;	41. Kolenc Lojze, podr. Zagorje.

Kot namestniki tovariši:

1. Dovč Karel, delavec, Ljubljana;
2. Miklavčič Jurij, železniški upokojenec, Ig;
3. Keržin Ivan, uslužbenec ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo, Ljubljana;
4. Trček Vinko, pek, Ljubljana.

V nadzorni odbor tovariši:

1. Šmajdek Ivan, šolski upravitelj, Ljubljana;
2. Arko Adolf, ravnatelj jetnišnice v pokoju, Ljubljana;
3. Debevec Leopold, železniški uradnik, Ljubljana;
4. Raič Slavko, profesor, Ljubljana;
5. Rihar Jože, uradnik, Ljubljana.

Kot namestnika tovariša:

1. Kopitar Ciril, gimnazijski učitelj, Vižmarje;
2. Turk Franjo, poštni uradnik, Ljubljana.

Vsi predlagani tovariši so bili soglasno izvoljeni. Po volitvah se je predsednik Stane Mihelič v imenu izvoljenih tovarišev zahvalil skupščini za zaupanje in obljubil, da bo novi upravni odbor delal samo to, kar bo v korist našemu čebelarstvu. Brezobziren bo proti vsakomur, ki bo skušal naše čebelarске vrste uporabljati za kake druge namene. Ravnal se bo strogo po pravilih zadruga in po direktivah naše ljudske oblasti.

K točki 15. Od samostojnih predlogov, ki so jih iznesle podružnice Celje, Jesenice, Ljubljana, Ljutomer, Maribor, Gornji grad, Soštanj, Murska Sobota, Novo mesto, Ptuj, Rakek, Smarje pri Jelšah, Trbovlje in Zagorje, so bili sprejeti naslednji:

1. Zadruga naj preskrbi enotne poslovne knjige za podružnice in družine.
2. Pri dodeljevanju pasišč naj pokliče komisija k sodelovanju tudi zastopnike podružnic.
3. Od članov zadruga, ki žive v skupnem gospodinjstvu, je lahko naročnik »Slovenskega čebelarja« samo eden.
4. Čebelarji-začetniki naj imajo tako kakor lani pravico do nakupa satnic brez zamenjave za vosk.
5. Vstop v zadruga naj bo dovoljen tudi mladoletnikom, da si na ta način vzgojimo čebelarški naraščaj.
6. Zadruga naj organizira potujoče čebelarске razstave po podružnicah in družinah.
7. Posebna strokovna komisija naj prouči prehranjevanje čebel z dekstrinom. Če se bo dekstrin izkazal kot dobra zimska hrana za čebele, naj ga začne zadruga izdelovati v lastni režiji. Pobruga naj se, da bo čebelarjem že jeseni na uporabo. S proizvodnjo dekstrina ne bomo več odtegovali sladkorja ljudski potrošnji in bomo v manjši negotovosti pričakovali zimo.
8. Minula zima je dokončno potrdila, da je v naših krajih najboljša čebelja zimska hrana sladkor. To ugotavljajo tudi inozemski čebelarški strokovnjaki; zato

trditev naših oblasti, da je najboljša zimska hrana med, ne temelji na praktičnih izkustvih. Čebelarstva zadruga naj o tem prepriča odločilne oblasti, kar spričo letošnjih mrličen ne bo težko, in doseže, da dobimo čebelarji vsaj 4 kg sladkorja na panj najkasneje do srede septembra.

9. Pri oddaji medu naj skuša zadruga doseči tale postopek: Čebelarji naj oddajo na panj toliko kilogramov medu po oblastno določeni ceni, kolikor bodo prejeli na panj sladkorja. Ostali med naj bo v prosti prodaji, kakor je to pri vseh drugih pridelkih, n. pr. pri krompirju, žitu, masti in tudi pri sladkorju. Kdor odda določeno količino po predpisanih cenah, sme svobodno prodajati previške tudi po višjih cenah, ne da bi s tem prekršil uradni predpis cen. To utemeljujemo ne le na podlagi sedaj običajnega trgovanja z živilskimi predmeti (žito, krompir, mast itd.), temveč posebej še s primerom sladkorja, ki je v prosti prodaji mnogo dražji kakor med. Nemogoče je čebelarjem nabaviti sladkor za zimsko zalogo po prosti ceni 180 do 200 din za kilogram, če je med po 125 din.

10. Čebelarstva zadruga naj izposluje pri Ministrstvu za finance, odnosno pri Narodni banki 1½%ni kredit za čebelarje-začetnike, pogorelce, izseljence itd., da bodo lahko uredili in obnovili svoje čebelnjake. Ta kredit naj bo petleten, tako kakor je v obnovitvenem gospodarstvu na okrajih ljudskih odborov za nabavo orodja, živine, strojev, semena itd.

Nekateri drugi predlogi, zlasti predlogi o spremembi pravil, so bili obravnavani že med debato pri prejšnjih točkah dnevnega reda. Zato tukaj niso navedeni.

K t o č k i 16. P r i s l u č a j n o s t i h je predsednik nadzornega odbora tov. Ivan Šmajdek predlagal predsedniku tov. Miheliču za njegovo požrtvovalno delo in izgubo časa, ki ga prebije vsak dan v zadrugi čebelarji, primerno nagrado. Delegati so mu soglasno odobrili nagrado din 15.000.—

Prof. Stane Mihelič se je za to priznanje toplo zahvalil in izjavil, da ni delal v zadrugi zaradi nagrade. Ker pa je nagrada previsoka, je nadalje dejal, odstopa od nje Glavnemu odboru enotnih sindikatov din 5000.— za baskiške rudarje, ki se danes borijo proti Frankovemu režimu zato, da bi zrušili to trdnjavo in oporo fašizma.

Tov. Ivan Šmajdek je nato zaprosil skupščino za pooblastilo, da sme tudi upravni odbor v ta namen prispevati določen znesek.

Prof. Stane Mihelič je njegov predlog podprl s temile besedami: Tovariši! Vi veste, da se danes borijo v Španiji delavci in rudarji proti Frankovemu režimu. Španija je bila prva, ki je bila poteptana od fašistov. Mnogo je trpela, kakor smo tudi mi mnogo trpeli, in če se zavedamo tega, mislim, da tudi slovenski čebelarji lahko nekaj žrtvujemo za te slavne borce za svobodo in borbo proti fašizmu. Predlagam, da upravni odbor žrtvuje din 10.000.— za te borce.

Predlog tov. Miheliča je bil z odobravanjem sprejet.

Tov. Kobal Josip je na podlagi letnih poročil in statistike ugotovil, da so bile nekatere podružnice zelo agilne. Po njih delovanju jih je mogoče razdeliti v tele kategorije:

I. kategorija: Ljutomer, Gornji grad, Slovenska Bistrica.

II. kategorija: Celje, Črnomelj, Jesenice, Kamnik, Krško, Ljubljana, Maribor, Novo mesto, Skofja Loka, Zagorje.

III. kategorija: Kočevje, Kranj, Šoštanj, Slovenj Gradec, Ptuj, Radgona, Rakek, Šmarje, Trbovlje.

IV. kategorija: Grosuplje, Konjice, Murska Sobota, Prevalje, Trebnje.

V. kategorija: Dolnja Lendava.

Podružnice, ki so navedene v prvi kategoriji, so bile nagrajene z raznimi čebelarstvenimi potrebščinami.

Končno je bila na predlog tov. Janka Belca poslana tov. ing. Levstiku, ministru za kmetijstvo in gozdarstvo, naslednja pozdravna brzojavka:

»Delegati, zbrani na prvi redni skupščini Čebelarstva zadruga za Slovenijo v Ljubljani, Vas, tovariš minister, najiskreneje pozdravljajo z željo, da bi bili tudi v bodoče tako naklonjeni slovenskemu čebelarstvu kakor doslej. Zagotavljamo Vas, da bomo delovali z vsemi svojimi močmi za uresničitev petletnega načrta iz čebelarstva in ga tako povezali s splošnim petletnim planom.«

Ker ni bilo nadaljnjih predlogov, se je predsednik Stane Mihelič zahvalil navzočnim delegatom za sodelovanje in zaključil skupščino ob 14. uri.

DELOVANJE IZVRŠNEGA ODBORA ČEBELARSKE ZADRUGE

21. seja izvršnega odbora ČZ se je vršila dne 2. januarja 1948. Na tej seji so bili sprejeti naslednji sklepi in ugotovitve.

Namesto umrlega Antona Žnideršiča je bil soglasno izvoljen za predsednika ČZ tov. Cvetko Franc, za tajnika pa organizacijski sekretar tov. Stane Mihelič.

Namesto pokojnega Antona Žnideršiča in Jožeta Mažgona, ki je kot uslužbenec ČZ podal ostavko na odborniško mesto, smo poklicali v odbor tov. Karla Dovča in tov. Ivana Keržina.

Tov. Juš Kozak nam je namesto venca na grob predsednika Antona Žnideršiča poslal znesek 500 din, ki smo ga dali v sklad Antona Žnideršiča za znanstveni institut.

Sklenili smo prirediti enodneveni tečaj za vzrejo matic pri podružnici Trebnje.

Poročilo upravnika tov. Jeltnikarja o trgovini smo vzeli na znanje in določili količino voska, ki mora biti stalno na zalogi za obrat satnišnice.

Tov. Stane Mihelič je poročal o konferenci tajnikov oziroma funkcionarjev podružnic. Tečaj je uspel in dosegel svoj namen.

Čebelarska zadruga za Slovenijo je prevzela Gromovo delavnico. Gospodarski odsek naj napravi načrt za izdelovanje panjev v letu 1948.

V zadrugo smo sprejeli nove člane od št. 6311 do št. 6338.

22. seja izvršnega odbora ČZ dne 9. januarja 1948.

Izvršni odbor je odobril predlog družine v Kostanjevici, da ustanovi samostojno podružnico pod pogojem, če bo zbrala 60 članov.

Tov. Grom naj preko sindikalne podružnice predlaga izvršnemu odboru odobritev plač uslužbenecem v mizarski delavnici.

V zadrugo smo sprejeli nove člane od št. 6338 do št. 6358.

Predavanje v Slovenski Bistrici dne 11. januarja 1948 je imel tov. Kobal.

Izvršni odbor je pooblastil urednika, da sme izplačati avtorju 50% honorarja, kakor hitro mu izroči članek, katerega namerava priobčiti v Slovenskem čebelarju.

23. seja izvršnega odbora ČZ dne 23. januarja 1948.

Tov. Rojcek bo imel 22. februarja 1948 čebelarstvo predavanje v Kostanjevici.

Določili smo nagrade na predlog tov. ing. Riharja tistim obveščevalcem, ki so redno pošiljali svoja mesečna poročila. Obveščevalce smo po njegovem predlogu razdelili v tri skupine.

V zadrugo smo sprejeli nove člane od št. 6359 do št. 6366.

Članom, ki niso plačali naročnine za leto 1948, bomo poslali dopise z opozorilom, da so dolžni plačati naročnino. V primeru pa, da je njihovo gmotno stanje tako, da tega ne bi zmogli, naj jim to potrdi KLO in pristojna čebelarska družina. Čebelarska zadruga za Slovenijo bo v takih primerih naročnino odpisala.

Sestanka čebelarjev v Sežani se bo udeležil tovariš Mihelič, v Tolminu pa tovariš Cvetko.

24. seja izvršnega odbora ČZ dne 30. januarja 1948.

Izvršni odbor ČZ je na predlog sindikalne podružnice naše mizarske delavnice in delovodje tov. Groma določil plače trinajstim delavcem mizarske delavnice. Poleg tega so bile rešene še druge personalne zadeve.

Izvršni odbor je vzel poročilo nadzornega odbora ČZ o reviziji poslovanja čebelarske podružnice v Mariboru na znanje.

Seznam materiala, ki ga bo potreboval v letošnjem letu odsek za plemenilne postaje, smo odobrili in ga izročili tov. Gromu, ki bo delo izvršil. Razno orodje in plemenilnike, ki so na posameznih plemenilnih postajah, bomo razprodali. Na plemeniških bo ostalo samo tisto orodje, ki je potrebno za opravljanje trotarja, kakor tudi hramčki za namestitvev plemenilnikov.

Naprosili bomo ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo, da bo izdalo uredbo o uradni zaščiti plemenilnih postaj.

V zadrugo smo sprejeli nove člane od št. 6367 do št. 6383.

ZADRUŽNI VESTNIK

Letna poročila

Letnih poročil še do danes nismo prejeli od večine čebelarških podružnic. Čebelarške družine naj ne pošiljajo letnih poročil nam, ampak čebelarškim podružnicam. Ker je rok za letna poročila potekel, sporočamo vsem podružnicam oziroma njihovim odborom, da bodo osebno odgovorni, ako ne bomo mogli pravočasno sestaviti poročila zadruga in sklicati občnega zbora v času, ki ga predvidevajo naša pravila.

Od čebelarških podružnic Celje, Kamnik, Kočevje, Konjice, Maribor in Murska Sobota doslej še nismo prejeli vrjernih seznamov imen članstva, ki smo jih razposlali vsem podružnicam ob koncu leta, čeprav je bil rok za izpolnitev seznamov določen do 15. januarja t. l.

Odvajanje denarja za naročnino in deleže

Naročamo vsem čebelarškim podružnicam in družinam, da si ne smejo od pobrane naročnine za naš list ali od deležev in vpisnine odtegovati nobenih zneskov, pač pa morajo te zneske v celoti nakazati naši zadrugi. Tako samovoljno postopanje nam dela velike težave v knjigovodstvu.

Podružnice

Čebelarške podružnice naj skrbijo za pravočasno sklicanje svojih občnih zborov. Za te občne zборе se morajo čebelarške podružnice zanimati in skrbeti, da bo iz vseh družin čim več članov navzočih.

Načelniki

podružničnih odsekov za vzrejo matic naj skličejo najkasneje do 20. aprila sestanke vseh tistih čebelarjev, ki se nameravajo vključiti v letošnjo vzrejno akcijo. Na sestankih naj se z njimi pogovore, koliko matic bodo vzredili in koliko sladkorja bodo za to potrebovali. Za vzrejno serijo je treba računati 1½ kg sladkorja v kristalu ter 2½ kg sladkorja v prahu. Treba je tudi napraviti načrt za pravilno izkoriščanje plemenitih postaj med letom. O sklepih in načrtih naj načelniki poročajo glavnemu oddelku. Ta bo poskrbel, da bo sladkor pravočasno na mestu. Vzrejna sezona se prične s 1. majem. Do 20. aprila morajo biti vsi trotarji na plemeniščih.

Plemenilnike

in druge potrebščine za vzrejo matic, ki so shranjeni pri podružnicah, bo zadruga razprodala. Pri nakupu bodo imeli prednost lanski vzrejevalci. Manjkajoče plemenilnike bo mogoče nabaviti v zadružni čebelarni.

Kuhanje voščin

Čebelar, ki želi, da mu bo skuhala voščine naša zadruga, naj jih takoj pošlje v Ljubljano. Sprejemamo jih do maja. Za kuhanje voščin bo zadruga računala samo dejanske stroške in davek. Satnic brez zamenjave za vosek ne oddajamo. Po eden do dva kilograma satnic brez zamenjave bodo dobili le čebelarji-začetniki.

Lanskoletno kuhanje voščin

Opozorjamo vse tiste člane, ki so lansko leto izročili naši zadrugi voščine v pretopitev in še do danes niso dvignili voska ali zamenjali voščin za satnice, da je treba to storiti do srede mesca aprila. V nasprotnem primeru bomo smatrali, da voska oziroma satnic ne potrebujejo. Njih vosek bomo plačali po maksimalni ceni po din 220.— za kg.

Industrijski vosek

Kampanja za zbiranje industrijskega voska poteka zelo ugodno, kar je dokaz, da je naše članstvo zavedno in da hoče aktivno podpreti uresničenje petletnega načrta. Seveda pa nas to ne sme uspraviti! Dolžnost naših čebelarških aktivistov je, da še nadalje zbirajo industrijski vosek. Imena podružnic, ki bodo največ voska nabrale, bomo objavili v našem listu.

Pozivamo vse čebelarške podružnice in družine, da nam takoj odpošljejo vosek, ki so ga doslej zbrale v industrijske namene.

Sladkor

Čebelarška zadruga ima na razpolago še nekaj sladkorja za spomladansko krmljenje čebel. Tisti čebelarji, katerih čebelje družine nimajo zadostne zimske zaloge, naj napravijo prošnjo na Čebelarško zadrugo po navodilih, ki so bila objavljena v okrožnici št. 10.

Sadike akacije

Čebelarške podružnice in družine, ki se zanimajo za sadike akacije, se naj obrnejo na podružnico Trbovlje, ki jim jih bo rade volje dobavila po lastni ceni.

Pojasnila k vzrejni knjižici

Na ovitku prejšnje številke smo objavili razpredelnice, ki jih bo imela vzrejna knjižica. Danes prinašamo nekaj pojasnil k tem razpredelnicam.

Čebelje rodove imenujemo po vzrejevalcih, le rodovi na plemeniščih imajo svoja posebna imena, ki jih določi glavni odsek za vzrejo matic. Vsaka matica, katere poreklo je neznano, odvarja nov čebelji rod. Če vzreja čebelar matico iz več panjev, razlikuje rodove, ki na ta način nastajajo, po velikih črkah latinske abecede. Po možnosti naj čebelar vzdržuje v svojem čebelnjaku samo en čebelji rod, to se pravi, da naj jemlje vzrejno gradivo vedno od potomk iste matice. Le če bi se ta rod izvrgel, če bi začela prevladovati v potomstvu slaba svojstva, naj izbere za začetnico novega rodu matico iz kake druge nesorodne družine. Pri prvi matici označi rod z A, pri drugi z B itd. Za vsak rod pa mora voditi posebno vzrejno knjižico. Prav tako naj čebelar po možnosti pari vzrejene matice zgolj s troti istega plemenišča. Če bi iz kakega važnega vzroka plemenišče izmenjal, ali če bi bil na plemenišču samem rod izmenjan, mora to izpmembo zabeležiti v vzrejni knjižici, ki pa ostane še nadalje v rabi. Zaradi tega mu torej ni treba nabaviti nove vzrejne knjižice. Ostale podatke o začetnih roditeljih, zlasti o matici, izpolni v toliko, kolikor so mu znani.

V seznamu vzrejenih matic vpisujemo matice po vrsti in sproti, kakor so bile vzrejene. Vsaka vpisana matica dobi svojo tekočo številko. Tekoče številke se nadaljujejo ne glede na leta in pokolenja. Vsako serijo v isti vzreji pridobljenih matic ločimo od naslednje serije z vodoravno črto, ki jo potegnemo preko vseh pokončnih stolpcv.

Pokolenja (generacije) označujemo z rimskimi številkami. Hčerke prvotne matice tvorijo I. pokolenje, vse potomke teh hčerk II. pokolenje, potomke matic drugega pokolenja III. pokolenje itd. Vzrejne serije istega pokolenja (veje ali linije) je treba označiti še posebej z malimi črkami latinske abecede. Kadar je treba razlikovati, ali velja označba za matico ali za trota, pristavimo tudi znak za spol. Za matico uporabljamo znak s križcem ♀, za trota znak s puščico ♂. Točna označba za registrirano matico bi bila potemtakem takale: ♀ A III. b/73. V tej označbi pomeni A rod, III. pokolenje, b vejo, 73 tekočo številko.

V prvem stolpcu seznama vzrejenih matic vpišemo leto vzreje in roditelje takole:

1950 — ♀ A III b/73 × ♂ B VI/119

Črka B v označbi za trota nam pove, da je bil rod na plemenišču izmenjan. Pri knjiženju prve, to je začetne vzrejne serije zadostuje samo letnica, ker sta roditelja opisana na prejšnji strani in ker matica največkrat še nima svojega rodovnika.

V naslednjem stolpcu vpišemo pokolenje in morebitno vejo vzrejenih matic, obenem pa povemo, po kakšnem načinu so bile matice pridobljene. Za načine vzreje so prikladne tele okrajšave:

D = vzreja v divjih matičnih (rojevih ali pristorjenih)

R = vzreja ob rezih na satih

Č = vzreja na čepkih

P = vzreja s prenašanjem ličink.

Mešane vzreje, katerih pa naj se čebelarji izogibajo, je treba označiti z obema ustrežajočima črkama. Vpis v drugem stolpcu naj ima torej tole obliko: IV. — D/R ali IV/P.

Velikost in druge posebnosti matice opišemo čim krajše, n. pr.: velika, krepka, močna, srednjevelika, zelo velika, ozka, tanka, majhna, izredno majhna itd. Prav

tako tudi barvo, n. pr.: zelo svetla, svetla, rjavkasta, temna, skoraj črna, svetlo-kostanjeva, temnokostanjeva, deloma rumena itd. Če so zaznamovane matice samo s pikami v predpisani letni barvi, zapišemo v naslednjem oddelku »rdeča (rumena, zelena, bela) pika«, če pa ima matica na oprsju kak drug znak v letni barvi, ta znak narišemo. Uporabni so le preprosti znaki kot n. pr.:

: " . : | — || = ^ v T ± + × ∓ ÷ itd.

V seznamu vzrejnih serij določimo uspehe v % po obrazcih:

$$f = \frac{100 e}{d}, j = \frac{100 i}{e}, n = \frac{100 m}{l} \text{ in } u = \frac{100 (s + \dot{s} + t)}{o}$$

Odstotke v stolpcu f n. pr. dobimo, ako številu v stolpcu e pripišemo 2 ničli in tako povečano število delimo s številom iz stolpca d. Pri zadnjem obrazcu seštejemo števila v stolpcih s, š in t, vsoti pripišemo 2 ničli in jo nato delimo s številom iz stolpca o. V stolpcu o je treba vpisati vse sprašene matice, razen onih, ki so bile prodane v inozemstvo. Vsota števil v stolpcih o in p se mora ujemati z vpisom v stolpcu m. V stolpec t uvrstimo tudi tiste matice, ki so bile prodane ali darovane kakemu domačinu.

IV. razpredelnice vzrejevalci niso dolžni voditi, je pa v njih lastnem interesu, da napravijo ob koncu vsakega leta nekako bilanco gmotnega uspeha. Zato najbrž tudi ta razpredelnica ne bo ostala prazna.

Vezava Slovenskega čebelarja

Na željo nekaterih naših naročnikov bomo tudi letos vezali lanski letnik Slovenskega čebelarja v originalne platnice, seveda le pod pogojem, če se bo za vezavo priglasilo dovolj naročnikov. V vezavo sprejemamo samo popolne, eventualno tudi druge povojne letnike. Kdor se bo odločil za originalno vezavo, naj vloži vse številke enega letnika v papirnat omot, na omot pa naj zapiše svoj točen naslov. Letnik naj odda osebno v združni čebelarni, ali pa naj ga pošlje po pošti na naslov: Čebelarska zadruga za Slovenijo v Ljubljani, Tyrševa cesta št. 21, in sicer najkasneje do konca maja. Kdor pa želi samo platnice, ker mu bo vezavo oskrbel domač knjigovez, naj nas o tem obvesti do istega roka. Na poznejše prijave se ne bomo mogli ozirati. Zato z naročili pohitite!

Nadalje sporočamo, da smo morali ceno našemu glasilu zopet nekoliko zvišati. V letu 1948. bo znašala celoletna naročnina za združnike 75 din, za nečlane 100 din, v inozemstvu 120 din. Posamezna številka bo veljala 10 din. To naj upoštevajo zlasti čebelarske družine, ko bodo zbirale naročnino na svojih letnih sestankih.

»Čebelarja 1898—1914,

40 letnikov, poceni prodam. Debevec Leopold, Ljubljana, Domobrnska 5.

12 AZ-panjev

malo rabljenih na 10 satnikov proda Fefer Anton, Vrhnika.

Izgubil sem

zadružno izkaznico št. 3765. Proglašam jo za neveljavno. Plestenjak Jurij, Praproče št. 17, p. Polhov gradec.

Kupim

10 AZ-panjev s čebelami in 10 kranjčev. Ponudbe je poslati na naslov: Černejšek Jožef, čebelarski bolezenski izvedenec, Razgor št. 35, pošta Laporje pri Slovenski Bistrici.

Kupim

večjo množino AZ-družin s čisto sivko. Ponudbe in ceno pošljite na čebelarsko podružnico Skofja Loka.

S 5. številko prevzame urejanje lista uredniški odbor, v katerem so: Mihelič Stane, Raič Slavko, Košmerl Vinko in Majcen Ivan. Dosedanji urednik se vsem sodelavcem za njih tovariško pomoč iz srca zahvaljuje in jih prosi, da ostanejo zvesti tudi novemu uredništvu.